EMEKÇİ

SOSYALİZM YOLUNDA TAM BAĞIMSIZ VE GERÇEKTEN DEMOKRATİK TÜRKİYE İÇİN

TEP ENGELLERİ AŞACAKTIR / EMEKÇİ

Nelerle Uğraşıyoruz (MDD Eleştirilerine Cevap II)

H. Özkan

İŞÇİ SINIFIMIZIN EVRİMİ VE ÜCRETLER / H. Buğdanlı

İzmir Konuşması / M. Belli

1946 Dosyası: (TSEKP'nin Kapatılışı / Görüşler / Birkaç Anı)

IRK, ULUS, HALK / J. Politzer

ARALIK 1975 / Sayı 14 / Cilt 3

EMEKÇİ

Yıl : 2 ARALIK 1975 Sayı : 14

TEP ENGELLERİ AŞACAKTIR 3

DEVLET GÜVENLİK MAHKEMELERİ ANAYASA SUÇU İŞLİYOR 10

NELERLE UGRAŞIYORUZ!
MİLLİ DEMOKRATİK DEVRİM STRATEJİSİ ELEŞTİRİLERİNE
CEVAP II (Hamza Özkan) 16

İŞÇİ SINIFIMIZIN EVRİMİ VE ÜCRETLER 31

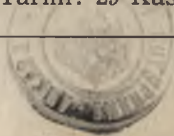
İZMİR KONUŞMASI (M. Belli) 52

46 DOSYASI: 16 ARALIK BİR KARA LEKEDİR (M. Diren) . . . 60

IRK, ULUS, HALK (J. Politzer) 78

TÜRKİYE VE DÜNYA 88

Sahibi : Lütfi Kıyıcı / Yazı İşleri Müdürü: Süleyman Aslan / Yönetim ve Haberleşme Adresi: Ticarethane Sokak No: 12/7-A Sultanahmet — İST. / Abone: Yıllık 100 TL. Altı aylık 50 TL. / Dış ülkeler için iki katıdır. İstanbul Dağıtımı: İST—DA. Ankara Dağıtımı: ANKARA DAĞITIM, Ege Dağıtımı: ORHAN ÖZŞİŞMAN. Dizgi - Baskı: Arpaz Matbaası / Kapak: REYO Ofset / Baskı Tarihi: 29 Kasım 1975

TEP engelleri aşacaktır

Devlet Güvenlik Mahkemesinin Türkiye Emekçi Partisi hakkında dava açması ve Genel Başkanı Mihri Belli'yi tutuklaması, tırmanan faşizmin yeni bir göstergesidir. Egemen güçleri eninde sonunda yaralıyacak olan bu girişim, tüm demokratik güçlerin çabası ile durdurulacaktır. Er geç mahkum edilecek olan, Türkiye'de açık faşizmi yeniden getirmeye heveslenen güçler olacaktır. Ama TEP saldırılar karşısında eğilmiyecektir.

Bu saldırılar Türkiye'de gittikçe belirginleşen iki cephenin varlığını daha somut olarak vurgulamaktadır. Bir yandan, emperyalizmin işbirlikçisi gayri milli cephe. Ve onu karşısında, henüz örgütsel görünümünü tam olarak bulamamış olsa da, halkımızın özgür, başı dik, insanca bir yaşam yolundaki özlemlerini gerçekleştirmeyi amaç bilen bağımsızlık ve demokrasi cephesi.

Açık faşizmi zorlayan cephe ile bağımsızlık ve demokrasi cephesi arasındaki çelişkinin seyri, tüm mücadele süreçleri gibi kimi zaman çelişkinin bir kanadının kimi zaman çelişkinin diğer kanadının ağır basması şeklinde gelişecektir.

Hepimiz biliyoruz ki 12 Mart döneminde faşist cephe ağır bastı. Ancak demokrasiden yana olan güçlerin bin bir alanda verdiği mücadele sonucu gerilemek zorunda kaldı. İşbirlikçi çevreler o günlerin «güllük güüstanlık» havasını sürdürebilmek için bir takım tedbirler alacaklardı elbet. İşte Devlet Güvenlik Mahkemeleri o günlerin armağınıdır, emekçi halkımıza. O astığı astık kestiği kestik sıkıyönetim mahkemelerinin yerini almak için alel acele kurulan, yargı bağımsızlığından yoksun, iktidara bağlı ve bağımlı olağanüstü, özel mahkemeler. Faşist cephe terketmek zorunda kaldığı bir mevziden hemen yanıbaşındaki bir diğer mevziye atlamayı planladı ve uyguladı. Günümüzde toplumun her kesiminde özellikle işçi, öğrenci ve öğretmenler üzerinde baskı ve kıyım alabildiğine sürerken gün geçmiyor ki yeni bir siyasi cinayet işlenmesin. Gün geçmiyor ki işbirlikçi faşist cephenin silahlandırdığı komandolar baskı güçlerinin de desteği ve koruyuculuğu ile devrimci ve demokrat gençler üzerine saldırmasın... Tüm bu çabaların amacı, sokaktaki vatandaşı «disiplinli» ve «balyozlu» bir düzenin gereğine inandırmaktır.

BİR ANAYASA SUÇLUSU: İSTANBUL DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ

Anti demokratik faşist tırmanışın bir uygulamasını da demokratik ve siyasal kuruluşlar üzerinde görüyoruz. Anti-demokratik yasalar yetersiz bulunarak değiştirilmeye çalışılıyor. Ve Devlet Güvenlik Mahkemeleri fütursuz «görevine» devam ediyor.

Oysa bilindiği gibi Anayasa Mahkemesi, Devlet güvenlik Mahkemeleri Kuruluş Yasasını Anayasaya aykırı bularak iptal etti. İptal kararının aylarca gerekçesi ile birlikte Resmi Gazete'de yayınlanıp yürürlüğe girememesi bu konuda çetin çatışmaların geçtiğini gösteriyor. Anayasa Mahkemesinin D.G.M. nin iptal kararını bu kadar geciktirmesi ile de olsa yayınlamış olması ve diğer yandan iptalin geçerliliğinin bir yıl ertelenmiş olması bu konuda etkin olan güçler arasındaki denge hakkında bizlere bir fikir verebilir. İktidar tarafından atanmış olmalarına rağmen, bazı illerdeki D.G.M. üyelerinin bu durum karşısında, mahkemelerin kendi kendini dağıtma kararı alması eğitiminde olduğu söyleniyor. Adana D.G.M. nin bir üyesi ise günlük basında açıkça, bu mahkemelerin görev yapamıyacağını savundu.

D.G.M. SİYASİ PARTİLER HAKKINDA DAVA AÇAMAZ

Anayasaya aykırılığı, dolayısıyla anti-demokratik niteliği artık iyice tartışma götürmez olan D.G.M. bu kez üstelik Anayasa Mahkemesi'nin yetki alanına da el atıyor.

Bilindiği gibi 1961 Anayasası, siyasal partiler hakkında herhangi bir işlem yapma yetkisini Anayasa Mahkemesine vermiştir. Bunun elbette zorunlu bir gerekçesi vardır: İktidar olan partinin kendisine muhalefet eden partileri zayıflatmak, çalışmalarını engellemek, giderek kapatmak isteyeceği doğal kabul edilmiştir. O halde, D.G.M. gibi iktidar tarafından atanan ve elbette ki iktidardan emir alan bir mahkemenin siyasal partiler üzerinde yargılama yetkisi olması hiç bir hukuk, demokrasi anlayışına sığmaz ve ayrıca mantıksızdır. Hiç bir kuruluş bir ötekinin savcısı, yargıcı ve infazcısı olamaz.

Oysa İstanbul D.G.M. kendini, Türkiye Emekçi Partisini yargılamakta yetkili görmüş, TEP yöneticileri hakkında dava açma yoluna gitmiştir. Güdülen amaç, bir yandan, TEP'in savunduğu millî demokratik devrim stratejisini yeniden mahkûm etmektir. Bilindiği gibi, adlî mekanizmada demokratik ve anti-demokratik güçler arasındaki çatışma, millî demokratik devrim stratejisinin kaderi üzerinde yansımıştır. Demikrasi ve bağımsızlıktan yana güçlerin yükseldiği 60 yılları sonlarında MDD stratejisini savunmanın suç olamıyacağı Yargıtayca saptanmış iken, faşist 12 Mart döneminde kendilerini Yargıtay kararlarının üstünde gören sıkı yönetim savcı ve mahkemeleri MDD stratejisini savunan yüzlerce yurtsevere işkence etmişler, onları hapsetmişler, öldürmüşlerdir.

1973 seçimlerinden sonraki göreli özgürlük ortamında, faşizm uygulaması kalkınca kendiliğinden savunulabilir hale gelmiş olan Milli Demokratik devrim stratejisinin şimdi yeniden mahkûm edilmek istendiğini görüyoruz. TEP yöneticilerinin konu ile ilgili basın toplantısında belirttikleri gibi, «yetkili merci olan Anayasa Mahkemesini istedikleri gibi kullanamayınca bu sefer yetkisiz mercileri harekete geçirerek işlerini görmekte sakınca görmemişlerdir... TEP'in program ve tüzüğünün TCK. nun 141-142. madelerini ihlâl ettiği isnadı ile hazırlatılan dosya, İstanbul D.G.M. e havale edilmiştir» Evet, şimdi özünde Milli demokratik devrim stratejisi olan TEP programı hakkında dava açan İst. D.G.M. bir sıkı yönetim mahkemeleri gibi Yargıtay'a da meydan okumaktadır.

Milli demokratik devrim stratejisinin mahkûm edilmesi yanında ve buna paralel olan bir amaç da faşist tırmanmanın bir gereği olarak sosyalist parti ve grupları birer birer susturmak ve yasa dışına itmektir. Böylece gide gide 12 Mart döneminin «dikensiz gül bahçesi»ne ulaşılacaktır.

TEP yöneticileri, bu oyunun sözüm ona Burjuva demokrasinin kurallarına uygunmuş gibi gösterimesine âlet olmadılar..

TEP'İN SAVUNDUĞU BİR DEMOKRASİ MEVZİİDİR

Bilindiği gibi, Mihri Belli, 12 Mart faşizmi döneminin Haziran Harekâtı Davası ile ilgili olarak İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesinde yargılanmaktaydı. Geçen sayımızdan hatırlanacaktır, Belli, bu davada da Devlet Güvenlik Mahkemesinin Kuruluş Yasasının Anayasa mahkemesince iptal edilmiş olması gerekçesiyle, savunma yapmayı reddetmiştir. Belli, 13 Kasım günü duruşma için gittiği D.G.M. binasında bulunmasından yararlanılarak ilgili savcı tarafından ifadesi alınmak istendi. Belli, Savcıya TEP hakkında açılan soruşturma ile ilgili olarak D.G.M. nin siyasî partilere dava açma konusunda yetkisizliğini belirterek ifade vermiyeceğini bildirdi.

Birkaç gün sonra, Parti Genel Merkezine gelen polisler, D.G.M. Savcılığının emri ile Partinin toplantı tutanaklarının ve Merkez Yürütme Kurulu Karar Defterlerinin kendilerine teslimini istemişlerdir. Görevli Parti yöneticisi, bu isteği, yasal olmadığı gerekçesi ile reddetmiştir.

TEP yöneticileri ve Genel Başkan Mihri Belli, Anayasa dışı ilân edilen bir kurumu ilgili merci saymayıp ifade vermeyi reddetmekle ve yetkisi olmayan bir mercie partilerinin evrakını teslim etmemekle tutarlı bir çizgi izlemişlerdir. Bu bir evrak sorunu değil bir ilkenin savunulması sorunudur.

TEP Genel Başkanı, tutuklanmasından bir kaç gün önceki basın toplantısında, D.G.M. Savcılığının, Anayasa Mahkemesinin yetki alanına tecavüz ederek TEP hakkında dava açması karşısında, Savcının seçtiği alanda, «mahkemecilik oyununa» gelmeyeceklerini açıklamıştı. TEP gibi proleter devrimci bir partinin baskılar karşısında gerilemesi düşünülemezdi. Nitekim öyle oldu. TEP'i oluşturan devrimciler, siyasal mücadele geçmişleri ile, bu çeşitten baskılar karşısında gerilemiyeceklerini kanıtlamışlardır.

Ayrıca, bu mahkemeyi tanıyıp ifade vermeyi kabul etmek, 36 yıla varan hapis cezaları ile demir parmaklıklar ardında, D.G.M. sini protesto için, açlık grevini yapan yurtseverlerle dayanışma görevinden de kaçmak olurdu.

TEP GENEL BAŞKANI REHİN ALINIYOR

Parti evrakının D.G.M. e teslim edilmemesi üzerine, TEP Genel Başkanı Mihri Belli, 20 Kasım 1975 günü evinden partisine giderken, sokakta, polisler tarafından çevrilerek İstanbul D.G.M. e götürüldü ve tutuklandı. Mihri Belli'nin yoldan adam kaldırırcasına apar topar götürülmesinin, nedeni, haberin ilk anda TEP tarafından komuoyuna

yansıtılmasını önleyip, ilgililerin istedikleri biçimde duyurulmasını sağlamak içindi. Nitekim şimdiye kadar TEP ile iligili bir tek kelime yayınlamamış, ve TEP'e karşı tam bir suskunluk tutumu içinde olan TRT, Mihri Belli'nin tutuklanmasına uzun uzun yer verdi, tutuklamanın resmî gerekçesi olan «hapsen tazyik» ibaresini dahi kullandı ve kamu oyunda TEP'in defterlerinde suçu tanıtlamaya yarayacak bilgiler olduğu, için teslim edilmek istenmediği, yani TEP'in «gizli işler» çevirliği izlenimini yaratacak bir propaganda biçimi kullandı.

Oysa hukuk otoritelerinin de belirttikleri gibi, «Siyasi partilerin belgelerine el koyma işlemi, **Anayasa mahkemesince açılacak bir dava sırasında, ancak Anayasa mahkemesinin vereceği bir kararla** mümkün olabilir.

Bütün bu gerçekler karşısında, D.G.M. nin, TEP hakkında dava açmakla, Parti evrakını teslim etmediği gibi sudan bir gerekçe ile Anayasa teminatı altında bulunması gereken bir siyasî parti genel başkanını tutuklamakla ve demokrat kamuoyunun tepkilerine rağmen tutukluluğunu sürdürmekle ağır bir anayasa suçu işlediği gün gibi açıktır.

FAŞİST BASKILARA YEŞİL IŞIK

Başbakan Demirel'in Devlet Güvenlik Mahkemelerinin kapsamını genişleten bir kanun tasarısının parlamentoya sevk edileceğini açıkladığı bir ortamda bu özel ve bağımlı mahkemelerin yasa dışı işlemlere bu kadar göze batar biçimde girişmesi bir raslantı sayılamaz. Açıkça, devrimcilere baskı yolunda yeşil ışık yakılmıştır, başka günlük olaylarla pek çok örneklerini gördüğümüz gibi.

Seçmen kitlesi içindeki desteğini gitgide yitirmekte olan gayrımillî cephe, seçim sonrasının artan bunalımları karşısında, faşist tırmanışını arttırmıtşır. Yurtseverlere saldırılar yoğunlaşmıştır. Halk Partisinin tabanını da içine alan geniş demokrasi cephesine tam bir sindirme kampanyası yürütülmeye çalışılmaktadır. Kuşkusuz bu konuda da aslan payı proleter devrimcilere düşmektedir. Türkiye'deki 60 yıllık proeter devrimci hareketin mirasçısı olan TEP'in de bu saldırıların temel hedefi olacağı açıktı.

TEP EGEMEN SINIFLARIN ENGELLERİNİ AŞIYOR

12 Mart döneminde MDD stratejisini savunan devrimcilerin en ağır baskılara uğradıkları herkesçe bilinir. Daha 12 Marttan önce MDD stratejisinin güçlenmesi ve geniş çevrelere yayılması üzerine, Mihri Belli hakkında başlatılmış olan tezvir ve yıpratma kampanya-

si, 12 mart süresince şiddetlenerek sürdürülmüştür. 12 Mart faşizminden sonra da, belli mihraklar, Mihri Belli'yi devrimci çevrelerden tecrit edebilmek için var güçleri ile çalıştılar. Bir süre, devrimci ki, bütün yenilgi ve dağınıklık dönemlerinde bu tür tezvirat daima ki, bütün yeniliği ve dağınıklık dönemlerind ebu tür tezvirat daima beslenecek bir yılgınlık ortamı bulabilmiştir. Bu tezvirata TEP kurulduktan sonra da devam edildi. Fraksiyon hareketi ile yaratılmak istenen bir parti bölücülüğü denendi, ama TEP devrimci uyanıklıkla bunu bertaraf etmesini bildi. Egemen sınıflar TEP için adeta kademeli bir ambargo yöntemi uygulamışlardı. Bütün bu engellerin aşılıp TEP'in örgütlenmede hız kazandığı bir dönemde burjuva demokrasisinin son kalıntıları da hiçe sayılarak TEP'in saldırıya uğratılması bir raslantı sayılamaz. Bu uygulama ayrıca «tek sosyalist parti», «sosyalist saflarda birlik» sloganının faşist güçleri ne kadar telâşa düşürdüğünün bir kanıtıdır. Ve ilerisi için de tutulacak doğru yolu gösteren bir işarettir.

KORKULU DÜŞ: SOSYALİST SAFLARDA BİRLİK

Emperyalizm ve işbirlikçileri asıl tehlikenin sosyalist hareketteki birlikten geleceğini daha baştan anlamışlardır. Ulusal güçleri bölme, emperyalizmin temel kuralıdır. Demokrasi çevresindeki ulusal birliğin oluşması için özellikle sosyalist saflardaki birlik sağlanmalıdır. TEP'deki proleter devrimciler daha partilerini kurmadan önce bunu savunmuşlardır. Partinin kuruluşundan sonra da bu görüşü, en yüksek yönetim organının kararı halinde kamu oyuna duyurmuşlardır.

TEP, partili partisiz her devrimci ve demokrat grupla, faşizme karşı somut mücadele konularında eylem beraberliği isteğini ısrarla sürdürmüştür ve sürdürecektir. TEP, sosyalist saflardaki birliğin proleter devrimci gruplar arasında sadece nicel büyümeye giden sayısal bir birleşme olmadığını savunmuştur. TEP, Tek sosyalist parti, önerisini, sosyalist toparlanmada nitel bir sıçrama, bir tazelenme sağlıyacak, harekete sağlık kazandıracak bir kaldıraç olarak değerlendirmiş; ancak böyle bir atılımın, eskiye oranla daha geniş boyutlara ulaşan sosyalist potansili kucaklayabileceğine inanmıştır.

TEP'in, bunu, bağımsızlık ve demokrasi cephesinin tek güvencesi olan güçlü sosyalist partiye doğru temel adım olarak savunduğu, gün geçtikçe daha geniş devrimci çevrelerce anlaşılmaktadır. Ve daha geniş devrimci çevreler, gün geçtikçe, sosyalist saflarda birliği kurmanın en acil ve en zorunlu görev olduğunu daha iyi anlamaktadırlar.

ACİL GÖREV

Evet, bugün, ya faşist cephenin üstün gelmesi ve apaçık faşizme kadar her yolun denenmesi, ya da demokratik güçlerin üstün gelmesi ile faşizmin yenilmesi ikilemi karşısındayız. Bu olgu, son uygulamalarla, bir kez daha, daha somut bir biçimde gündeme geldiğini vurgulamaktadır. Faşizm, her gün, bir yeni unsurunu savaş alanına sürüyor, tırmanıyor. Bugün proleter devrimci, sosyalistleri hedef alan saldırı ve tertipler, güçlü bir engelle karşılaşmazsa, giderek en liberal çevrelere kadar uzanacaktır. Ve o zaman faşizmin yenilgisi kaçınılmaz yenilgisi güçleşecek ve daha pahalıya mal olacaktır. Emperyalizmi ve faşizmi yenebilmek için tüm demokratik güçleri bir cephede birleştirmek zorundayız. Bütün demokrat, yurtsever kişi, grup ve çevreler anti-faşist güçbirliğinde etkin biçimde yerlerini almalı, faşizmin ilerleyişine en yüksek sesle dur demeli ve onu geriletmelidirler. Önümüzdeki en acil tarihi görev budur.

Devlet Güvenlik Mahkemesi Anayasa suçu işliycr

Muhabere No: 1975/242 İSTANBUL - ÜSKÜDAR
Müt. Karar No: 1975/98 14 11 5

KARAR

Hâkim: Mustafa Atay 9022
Başkatip: Hayrünnisa Çalangu

İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi C. Savcılığının 14. 11. 1975 gün, 1975/349 Hz. sayılı yazılariyle, Türkiye Emekçi Partisi kurucu ve yöneticileri hakkında T.C.K.nun 141. maddesi gereğince tahkikata geçildiği ve sübut vasıtalarından olan karar defterlerinin tetkik edilmek üzere Genel Merkezi ile Genel Başkanından istendiği halde teslimden imtina etmeleri sebebiyle, C.M.U.K.nun 86. maddesinin son fıkrası gereğince adı geçen karar defterlerinin zabtına karar verilmesi talep edilmiştir.

Talep gereğince dosya tetkik edildi:

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ:

İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi C. Savcılığının 14. 11. 1975 gün ve 1975/349 Hz. sayılı yazılariyle Türkiye Emekçi Parti Kurucuları ve Yöneticileri hakkında soruşturmaya geçildiği ve bu münasebetle partiye ait karar defterlerinin sübut-vasıtalarından bulunması cihetiyle, tetkik edilmek üzere talep edildiği, 13. Kasım. 1975 tarihli zabıt varakası ve Parti Genel Başkanının alınan ifadesile istenen mezkûr defterlerin ancak Cumhuriyet Baş savcılığı veya Anayasa Mahkemesinin talebi tahtında verebileceklerini beyan ederek defterleri vermekten imtina ettikleri görülmüştür.

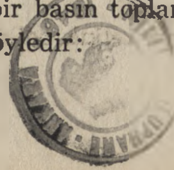
648 Sayılı Siyasi Partiler Kanununa göre gerek Cumhuriyet Baş Savcılığı ve gerekse Anayasa Mahkemesi, ancak siyasî partilerin kapatılması yönünden kanunî kovuşturmaya yetkili olup, siyasî partilerin yöneticileri ve kurucuları hakkında T.C.K.na göre C. Savcılarının yapacakları soruşturmalarda genel hükümler tatbik olunacağından Türkiye Emekçi Partisi karar defterlerinin sübut vasıtası olmasına binaen, tetkik edilmek üzere zabtına, karar örneğinin yetkili ilgililerine tebliğ olunmasına, itirazı kabil olmak üzere karar verildi. 14.11.1975

Başkâtip

Hakim
Yedek Üye :
Mustafa Atay: 9022
Mühür
İmza

20: Kasım 1975 tarihinde Türkiye Emekçi Partisi Genel Başkanı Mihri Belli'nin İstanbul DGM tarafından tutuklanması üzerine, ertesi gün TSİP Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz ve TEP Genel Sekreteri Şaban Ormanlar yaptıkları ortak basın toplantısında İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesinin Anayasa suçu işlediğini söylediler.

İstanbul-TEP Genel Başkanı Mihri Belli'nin, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından «hapsen tazyik» gerekçesiyle tutuklanması üzerine, TEP ve TSİP ortak bir basın toplantısı yapmışlar ve bir bildirisi yayınlamışlardır. Bildiri şöyledir:

«İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcılığı Türkiye Emekçi Partisi Genel Başkanı Mihri Belli arkadaşımızı tutuklamıştır. Bu karar apaçık bir Anayasa suçudur. Birincisi, Devlet Güvenlik Mahkemesi, siyasî partiler hakkında, sadece Anayasa mahkemesinin dava açabilme yetkisini çiğneyerek, bir siyasî parti hakkında, TCK'nın 141 maddesine göre dava açmıştır. İkincisi, Devlet Güvenlik mahkemelerinin Anayasaya aykırı oldukları Anayasa mahkemesi kararıyla sabit olmuş ve bu mahkemelerin kuruluş kanunu iptal edilmiştir. Durum böyleyken, DGM'lerin faaliyetlerine devamla kararlar almaları, davalar açmaları Anayasaya tamamen aykırıdır.

Öte yandan TEP Genel Başkanı, kamuoyuna yansıtıldığı gibi parti evrakının teslim edilmemesi yüzünden tutuklanmış olamaz. Çünkü daha önce savcılıkça açıklandığı gibi, soruşturma TEP Genel Başkanı'nın kişisel bir fiilinden ötürü değil, TEP program ve tüzüğünden Türk Ceza Kanununun 141 maddesine aykırı olduğu iddiasiyle açılmıştır. Bu durum, asıl hedefin Türkiye Emekçi Partisi olduğunu bir kere daha göstermektedir. Aydıca da, DGM savcısı «suç» delillerinin gizlendiğini iddia etmektedir. Bu da söz konusu merciin, ne kadar ön fikirli olduğunun delilidir. Defterlerde suç delili olduğu, suç olduğu nereden bilinmektedir?

Şüphesiz ki, Devlet Güvenlik Mahkemesinin bu kararı hukuk açısından, istenirse bir «punduna» getirilebilecektir. Ama, toplumsal olarak, Türkiye demokrasisine, Türkiye emekçi halkının örgütlenmesine karşı suç işlendiği açıktır.

Bu son olay, Devlet Güvenlik Mahkemelerinin hangi amaçla kurulduklarını ve Devlet Güvenlik Mahkemelerine atamaların siyasî yönünü bir kere daha açıkça göstermektedir. İktidarın istemleri paralelinde çalışan DGM'ler, bir yandan gerçek suçlu faşistleri salıverirken ve takibattan kaçınırken, sosyalistler, yurtseverler ve ilericiler üzerindeki baskılarını, siyasal iktidarın talepleri doğrultusunda artırmaktadırlar. Devlet Güvenlik Mahkemelerinin emekçi halkın bilinçlenmesine ve örgütlenmesine düşman yüzleri her geçen gün biraz daha iyi ve apaçık ortaya çıkıyor.

Tüm demokrat toplum kesimleri Devlet Güvenlik Mahkemeleri olayı üzerine acil demokratik talepleri olarak gitmeli ve DGM'lerin faaliyetlerine devamları ve ardlarındaki güçlerle mücadele etmelidirler. Demokrat basının da bu konuda bugüne kadar sürdürdüğü yetersiz kalabilen mücadeleyi güçlendirmesi, demokrat güçlerin demokrasi mücadelesinin bu bölümüne mutlaka yardımcı olması gerekmektedir.

TSİP ve TEP, tüm demokrat güçleri bu konuda bir kere daha ortak mücadeleye çağırır.»

TEP BASIN BİLDİRİSİ

TÜRKİYE EMEKÇİ PARTİSİ (TEP) DEVLET GÜVENLİK MAHKEMELERİ'nin sebep olduğu siyasi partilere karşı polis baskısını protesto etti.

Cumhurbaşkanına, Anayasa Mahkemesine, Ana Muhalefet Partisi Liderine ve Barolar Birliği Genel Başkanına, TEP Genel Başkanının çektiği telegrafın metni şöyledir:

«Bilindiği gibi bir siyasi parti hakkında kovuşturma açmaya yetkili biricik merci Anayasa Mahkemesidir. Gene bilindiği gibi Anayasa Mahkemesi 1773 sayılı Devlet Güvenlik Mahkemeleri kuruluş yasasını iptal etmiştir. Son olarak İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi kendisini lağveden Anayasa Mahkemesinin yetkilerini keyfi olarak kulanmak gibi yasa dışı tasarrufa girişmiş ve Türkiye Emekçi Partisi hakkında TCK'nın 141. maddesinin ihlal edildiği isnadıyla kovuşturma açmıştır. Hatta bu merci partimiz evrakının zaptedilmesi yolunda bir karar da almıştır. Lağvedilen bir özel mahkemenin yetkisi olmadığını bile bile siyasi parti yargılamaya kalkışması «hukuk devleti» ilkelerine meydan okumaktır. İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemelerinin bu davranışını «MC» iktidarının baskıyı yoğunlaştırma politikasının bir yeni tezahürü sayıyoruz.

Bu kanunsuzluğu nezdinizde protesto ettiğimi bildirir, saygılarımı sunarım.»

TEP Basın Bürosu Sekreteri

M. Lütfi Kıyıcı

TEP BASIN BİLDİRİSİ

«Devlet Güvenlik Mahkemesi Partimiz aleyhine dava açamaz.»

Türkiye'de ölçütleri her zaman birbirine uymayan iki adliye cihazı, iki adalet var: Birincisi, burjuva hukuk devletinin savunucusu durumunda, yasallık sınırları içinde kalmaya dikkat eden Anayasa Mahkemesi gibi, Yargıtay ve tabii mahkemeler tarafından temsil ediliyor; ikinci adaletin uygulayıcısı, yasal yanı su götürür sıkıyönetim mahkemeleri gibi, yasa dışı oldukları kesinleşmiş bulunan Devlet Güvenlik Mahkemeleri gibi özel mahkemeler.

Demokratik güçler özel mahkemelerin kaldırılmasından, vatandaşın tabii yargıcı tarafından yargılanmasından yana; anti-demokratik güçler yasal mahkemelerin yetkilerinin alabildiğine kısılmasından, özel mahkemelere baskıyı sürdürmede tam yetki verilmesinden yana.

Özel mahkemeler burjuva demokratik düzeni bile bile baltalama, engelleme görevini yüklenmişlerdir. Bunun son örneği İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesinin Türkiye Emekçi Partisi (TEP)'e karşı tutumudur.

TEP Programı bir milli demokratik devrim programıdır. Tüzüğümüzün amaç maddesinde bu program özetlenmiştir. Programımız sosyalizm yolunda tam bağımsız ve gerçekten demokratik bir Türkiye'nin yaratılmasını amaç bilir.

1960'larda egemen çevreler, özellikle bu çevrelerin çıkarlarının savunucusu Demirel iktidarı, milli demokratik devrim stratejisini savunmayı suç saydırmak için çok uğraştılar, Başarılı olamadılar. Sonunda yargıtay 1969 Haziranın da oybirliği ile aldığı kararla milli demokratik devrimi savunmanın suç olmadığını saptadı. Yargıtayın bu kararı, Türkiye'de siyasi demokrasi doğrultusunda ileri bir adımdı.

12 Mart Faşizmi döneminde sıkıyönetim Mahkemeleri kendilerini Yargıtayın kararı ile bağlı saymadılar ve milli demokratik devrim stratejisini savunan yurtseverleri en ağır cezalara mahkum ettiler. Bu, sıkıyönetimin özel mahkemeleriinin devletin en yüksek yargılama organı olan Yargıtaya ters düşmesi idi.

TEP bu yılın başında kurulmuştur. Partimizin milli demokratik programını ve tüzüğü inceleyen Anayasa Mahkemesi ile İçişleri Bakanlığının değerlendirmeleri başka başka oldu. İçişleri Bakanlığı müsteşarlığı Programımızda TCK. 141. maddeye aykırı unsurlar buluyor, yetkili organların dikkatini bu noktaya çekiyordu. Burada tek yetkili mercili Anayasa Mahkemesiydi. Ancak bu mahkemenin talimatı ile bir siyasi parti hakkında kovuşturma açılabilirdi. Anayasa Mahkemesi, İçişleri bakanlığının ihbarını ciddi saymadı ve herhangi bir harekette bulunmadı.

Yetkili mercii istedikleri gibi kullanamayınca, bu sefer yetkisiz mercileri harekete getirerek işlerini yürütme yolunu tuttular. Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcılığı TEP Program ve Tüzüğünde TCK 141. ve 142. maddeleri ihlal edildiği gerekçesi ile partimiz aleyhine kovuşturma açmış bulunuyor. Biz bu savcılığa, bize Anayasa Mahkemesinin yazılı talimatını göstermedikçe kendisini yetkili merci saymıyacağımızı ve yetkisiz bir mercii önünde ifade vermiyeceğimizi, bizde nistenen parti defterlerini teslim etmiyeceğimizi, yoksa bizim de yasa-dışı duruma düşmüş olacağımızı söyledik.

İlgili yasalara göre, Devlet Güvenlik Mahkemesinin bir siyasi partiyi yargılamaya yetkisi olmadığı kesindir. Yasal olmadığı ilan edilen ve lağvedilen Devlet Güvenlik Mahkemesi, bu kez kendisini lağvetmiş olan Anayasa Mahkemesinin yetkisini keyfi olarak eline alma gayreti içindedir. Devlet Güvenlik Mahkemesinin Partimizi yargılamaya kalkışması yasalara ve özellikle Anayasa Mahkemesine meydan okumaktır. Bu durumda her yurtseverin, siyasi inançları ne olursa olsun her gerçek demokratın görevi bu kanunsuzluğa olanca gücüyle karşı çıkmaktır. Türkiye'de siyasi demokrasi ancak tüm ulusal ve demokratik güçlerin omuz omuza demokrasiye sahip çıkmalarıyla, bu uğurda mücadele etmeleriyle gerçekleşecektir.

Türkiye Emekçi Partisi Genel Başkanı
Mihri Belli

SP GENEL BAŞKAN M. ALİ AYBAR'IN DEMECİ

«Sosyalist Parti Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar, TEP genel başkanı Mihri Belli'nin tutuklanmasını şiddetle kınadı.»

MC İktidarı, Anayasa Mahkemesinin anayasa dışı ilan ettiği Devlet Güvenlik Mahkemelerini, Demirelin bu konudaki açıklamasından anlaşıldığı üzere, daha bir yıl faaliyette tutmaya kararlıdır. Amacı, kuruluşu bakımından MC İktidarına bağlı olan bu mahkemeler aracılığıyla, demokratik faaliyetleri engellemek ve özellikle solu baltamaktır.

TEP aleyhine başlatılan koğuşturma ve bu partinin genel başkanı sayın Mihri Belli hakkındaki tutuklama kararı, MC İktidarının ard niyetlerini bir kere daha açığa çıkarmıştır. İstanbul Güvenlik Mahkemesi siyasal partilerin anayasa güvencesi altındaki dokunul-

mazlığını çiğnemekte herhangibir sakınca görmemiştir.

Gerçekten de, anayasamızın 57. maddesi açıkça hiçe sayılmıştır. Bu maddeye göre: «Siyasi partilerin kapatılması hakkındaki davalara Anayasa Mahkemesinde bakılır ve kapatma kararı ancak bu mahkemece verilir.» Oysa, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi TEP'in kapatılmasıyla sonuçlanabilecek koğuşturmayı başlatmıştır. Çünkü, TEP hakkında uygulanmak istenen ceza kanununun 141. maddesi, suç sabit görüldüğü taktiride, bu partinin kapatılmasını gerektirir. Gene, bunun gibi, TEP merkez organlarının karar defterlerine Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından el konmak istenmesi aynı sonucu doğrurabilecek bir işlevdir.

Demokrasiye en küçük bir saygı besleyen bir iktidar, bir parti genel başkanını sabıkalı bir yankesici gibi tevkif ettiremez. Bu baylar, nutuklarında demokrasiye, hakka, hukuka ne kadar övgü yağdırırlarsa yağdırsınlar yaptıkları işler asıl maksatlarını apaçık ortaya koymaktadır.

Anayasa Mahkemesinin devre dışı bırakılmak istendiği çok partili demokrasi rejiminin işlemez hale getirilmek istendiği anlaşılmaktadır. Ve bunun için üyeleri hükümetçe tayin edilmiş olan Devlet Güvenlik Mahkemelerinin vasıta edilmek istendiği görülmektedir. Anayasamızın tabii hakim ilkesi çiğnenmektedir. MC İktidarı, parti kapatmayı kolay bir iş haline getirmek, adi bir zabıta vakası düzeyine indirmek çabası içindedir. Hedef hukuka bağlı devlet ilkesidir. Hukuk çiğnenmek isteniyor.

Ve hukukun çiğnenmesi olağan hale getirilmek isteniyor.

Yüreğinde hukuka saygı taşıyan herkesi bu oyunların karşısına dikilmeye çağırıyoruz.

Her namuslu vatandaş, demokrasiye kastetmek isteyen faşistlerin karşısına dikilmelidir.

Emekçi halkımız, yurtsever aydınlarımız, gençlerimiz faşizmi sindirecek güçtedirler.

Nelerle uğraşıyoruz!

(MİLLİ DEMOKRATİK DEVRİM STRATEJİSİ ELEŞTİRİLERİNE CEVAP II)

Sosyalizmi gerçek kılabilmek için Milli demokratik devrimde proleteryanın hegemonyası şarttır diyoruz. Bu hegemonyayı, işçi sınıfının öncü müfrezesi niteliğinde, yoksul köylülük içinde kök salmış bir parti sağlıyacaktır. Parti devrimimizin iki temel gücü proletarya ve yoksul köylülük adına hareket edecek, onların çıkarlarının gerçek temsilcisi olacağına göre: Partinin sağlıyacağı hegemonya, temsil ettiği sınıflar üstüne bir hegemonya olarak ele alınamaz. Yani Milli Demokratik devrimde proletaryanın hegemonyası, proletaryanın kendi üzerinde ve doğal müttefiki yoksul köylülük üzerinde hegemonya kurması demek değildir.

Hegemonya sorunu, sınıfsal çıkarlarını işçi sınıfı partisinin temsil etmediği, başka sınıf ve tabaklarında devrim saflarında yer alacağı var sayımına dayanır. Proletaryanın ve yoksul köylülüğün sınıfsal çıkarlarının temsilcisi partinin, devrimde öncülüğünden söz ediyorsak «işçi sınıfının tek başına kendisini kurtaramıyacağını» biliyorsak, başka sınıf yada tabakaların sınıfsal çıkarlarının temsilcisi durumunda

başka örgütlerinde devrim saflarında yer alacağını kabul ediyoruz demektir.

DEVRİMCİ GÜÇ BİRLİĞİ

Bütün devrimlerin ittifaklar sorunu vardır. Bu sorun gerektiği gibi çözümlenmeden, hiçbir devrim başarıya ulaşamız. İttifaklar sorununa verilen önem, devrimi istemek ve istememekle eşdeğerdir. Geçen yüzyılların burjuva demokratik devrimlerinde, burjuvazi feodal düzenden şikâyetleri olan diğer emekçi sınıf ve tabakları yanına alabildiği ve böylece feodalleri yeteri kadar tecrit edebildiği için başarılıydı. Bu gün, bizim gibi, feodal ilişkileride barındıran bağımlı ve sömürülen ülkelerde aynı başarıyı gösterebilmek, emparyalizm-işbirlikçi burjuvazi-feodal mütegallibe üçlü ittifakını yeteri kadar tecrit edebilmek sorunu, proleterya sorunudur. Bu sorunu da proleterya, ancak, gereken devrimci politikayı izliyebildiği ölçüde çözecektir. Ve ittifaklar sorunu çözülmeden, yani egemen sınıflar tecrit edilmeden, devrimin başarıya ulaşacağını sanmak ham bir hayaldir. Çünkü düşmanı tecrit edememişsen kendin tecrit durumundasın demektir.

Proletarya için, düşmanın tecrit edilmesi, yani ittifaklar sorununun çözümlenmesi demek devrimci güçbirliği cephesinin oluşturulmuş olması demektir. İşçi sınıfı ve yoksul köylülüğün dışındaki, emperyalizm ve işbirlikçisi sınıflarla çelişen tüm sınıf ve tabakaların yerini aldığı bir devrimci güçbirliği cephesi.

İşte hegemonya böyle bir güçbirliği cephesi üzerinde oluşturulur. Ama bu cepheyi gerçekleştirememişsen, elbette ki hegemonya sorunu da çözümlenmekten çok uzak, boş laf olarak, havada kalır.

BU GÖREV ESAS OLARAK PROLETARYANINDIR.

«Gerçekleştiremişsen» diyoruz; demek istiyoruz ki, bu görev esas olarak proletaryanın ya da onun öncüsünün görevidir. Çünkü kesin zaferden, milli demokratik devrimin bir an önce sonuna kadar vardırılmasından en fazla çıkarı olan sınıf proletaryadır. Çünkü devrimin kesin zaferi, proletaryanın düşmanlarını tecrit edebilmesine, kendi saflarını pekiştirmesine, yani devrimci güçbirliği cephesini oluşturabilmesine bağlıdır. Düşmanı tecrit politikası uluslararası platform içinde doğrudur.

Başka bir sınıf ya da tabakadan, bu konuda proletaryanın göstereceği, titizliği, tutarlılığı beklemek hayalcilik olur. Zaten bir başka sınıf ya da tabakadan, devrimin geleceğinin koşulu olan sorunlarda ve bunların çözümünde, *proletaryanın göstereceği üstün kavrayış yetene-*

ğini beklemek, havanda su döğmek olur. Ama bu demek değildir ki, devrimden yana olması gereken diğer sınıf ve tabakların bu alanda hiçbir katkıları olmayacaktır; hiçbir şekilde, böyle bir güçbirliği cephesini arzulamazlar ve dost olmanın gerekli kıldığı davranışları göstermiyeceklerdir. Proletaryanın asgari programının gerçekleşmesinde elbette ki onların da çıkarları doğrultusunda omuzlarına düşen görevler vardır ve elbette ki proletarya, onlardan, gereken dostça tavrı bekler.

Bizim anlatmak istediğimiz, güçbirliği sorununun en başta proletaryanın sorunu olduğudur. Ve bunun gerçekleştirilip, düşmanın tecrit edilmesinde belirleyici olan şeyin, proletaryanın akıllı ve tutarlı politikası olduğudur. Ve yine vurgulayalım ittifaklar, güçbirliği devrimi isteyip istememekle eşdeğerdir. Çünkü proleter devrimci ustaların belirttiği gibi işçi sınıfının kurtuluşu yalnız kendisinin eseri olmıyacaktır.

Madalyonun bir de tersi vardır. Proletarya için, güçbirliğini sağlamak ne derece önemli ise; bu güçbirliğinin sağlanması baltalanması da emperyalizm ve işbirlikçisi sınıflar içinde o derece önemlidir. Onlarda proletaryayı ve öncüsünü tecrit etmek için, çeşitli yöntemleri içeren bir politika izleyeceklerdir. Bu politikadan etkilenmeyecek ve hiçbir zaman emperyalizm ve işbirlikçilerine ödün vermeyecek tek örgüt işçi sınıfının ve yoksul köylülüğün temsilcisi durumuna yükselmiş proleter devrimci partidir. Yine bu emperyalist politikaya karşı en uyanık tavrı ve en akıllı mücadeleyi proletaryanın partisi gösterebilir.

Neresinden bakarsak bakalım; bu sorunun çözümünde belirleyici unsur proletaryanın öncüsüdür. Eğer proletaryanın öncüsü bu sorunun, çözümünde gereken politikayı izlemeyip başarılı olamazsa, toplumdaki sınıflar çatışmasında, egemen sınıflarla ezilen sınıflar arasındaki çatışmada, bir başka sınıfın (bizde küçük burjuvazi) radikal ya da reformist hareketinin gölgesinde kalır. Cezayirde Fransaya karşı yürütülen iç savaşta düşülen durumlardan birinde budur.

HEGEMONYA VE GÜÇBİRLİĞİ CEPHESİ

Bu noktada bir şeye dikkatleri çekmekte yarar var. Bizim burada ele aldığımız güçbirliği cephesi proletaryanın hegemonyasını kurduğu, bir cephedir. Ama devrim iki olaslılıkldır. Ya bizi sosyalizmin eşiğine vardıracak olan milli demokratik devrim (ki proletaryanın hegemonyasını kurmasına bağlıdır) ya da küçük burjuvazinin ölçüleriyle sınırlandırılmış, milli demokratik devrim doğrultusunda ileri adımlar. Proletarya hegemonyasını çeşitli nedenlerle sağlayamadığı zaman, eğer yine de emekçi halk emperyaliz mve işbirliçilerine karşı bir başarı

kazanacaksa, bu başarı işaret ettiğimiz ikinci olasılık olacaktır. Bu durumda da küçük burjuvazinin en radikal kesimi etrafında bir kümelenme olacaktır elbette. Yoksa küçük burjuvazi tek başına birşey yapamaz.

Nitekim, yukarıda da söylediğimiz gibi, Cezayirde cereyan eden ikinci olasılıktır. Herhalde, Cezayir Komünist Partisi yöneticileri, ellerine kalemi aldıkları zaman, proletaryanın devrimde hegemonyasının şart olduğunu tekrarlamakta, «Ürün» yazarından ve benzerlerinden daha aşağı kalmıyorlardı! Ama bu yetmiyor işte!

Bu noktaya dikkatleri neden çektik? Güçbirliği cephesi olmadan hegemonya havada kalacağına göre, cephenin oluşturulması sorunu ile hegemonyayı sağlama sorunu içiçe geçmiş iki sorundur. Birinciyi çözmeden ikinciyi sağlamak, söz konusu olamaz. Fakat bu da, önce cepheyi oluşturalım, hegemonyayı ondan sonra düşünürüz anlamına gelmez. İçiçe geçmiş iki sorundan söz ediyoruz. Ve diyoruz ki, birincinin oluşturulmasında baş görev, proletaryanın öncüsüne düşer. Bu gerçekleştirildiği zaman, birincinin çözümü yolunda da o denli mesafe katadilir.

Cephenin oluşmasında en aktif unsur olan, devrimci eylem sahasında en tutarlı olan, proletarya ve öncüsünün devrimde hegemonyasını ve önderliğini sağlayamıyacağından kuşkulanmak yersizdir. Ama tabii, en keskin lafları etmekle, en sekter tutumu göstermekle ve önüne geleni bu konuda suçlamakla olmaz bu iş. Bu tutum, kendine ve temsil ettiği sınıflara güvenmiyen aydın lafazanların tutumudur.

Bu iş, bu nitelikte bir proleter devrimci partiyi gerçek kılmakla olur. Ve asıl kuyrukçuluk, bu nitelikte bir partiyi siyaset arenasında gerçek kılmazsak biz istesekte, istemesekte objektif olarak olur. Devrim yolunda yürürken kendine güvenen, mücadelesinin böyle bir partiyi yaratacağına ve hegemonyanın sağlanacağına inanarak yürür. Devrim kitlelerin eseridir. Devrimci parti, temsil ettiği proletarya ve yoksul köylülüğü örgütlü ve bilinçli şekilde devrimci eylem alanına ne denli sokabiliyorsa diğer sınıf ve tabakaların öncülerine üstünlüğünü o denli kabul ettirir. Eğer bunu beceremiyorsan, kaleminden kan damlasa da fayda yok. Zaten bunu becerebiliyorsan, keskin lafazanlık ederek deşarj olma gereği duymazsın; yığınların devrimci eylemini yöneterek deşarj olursun. Ve o zaman hegemonya ve öncülük konusunda da bir endişen kalmaz. Histeriye tutulmuş gibi, ona buna karaçalmaya baş vurmazsın.

PAZARLIK YOK!

«Ürün» yazarı, M. Belli arkadaştan şu alıntıyı yapmış:

> *«Yani devrimci güçbirliği... Burada kim öncü, kim artçı pazarlığı yok! Kim en iyi savaşırsa o öncü! Öncünün kim olacağını mücadele gösterecektir. Ben kendi hesabıma eminim ki, sosyalistlerin önderliğinde olacaktır, bu mücadele. Ama pazarlık yok. Pazarlık bölücülüktür. Kardeşçe, omuz omuza, bilinçli olarak; ve temel devrimci şiar 'Tam Bağımsız ve Gerçekten Demokratik Türkiye' şiarıdır. (M. Belli, Yazılar, s. 107)» (Ürün, Sayı. 13. s. 25)*

Buradaki, «pazarlık bölücülüktür» deyişine içerliyerek ve sanki Lenin pazarlık yapılmasını öğütlüyor da biz onunla çelişyormuşuz gibi hemen altta da Lenin'den şu satırları almış:

> *«Burjuvazi devrimden yüz çevirir korkusuyla yumuşak ve ılımlı davranmasını özlediğimiz proletaryayı, tüm olarak burjuvazinin vesayetine teslim etmiş oluruz...*
>
> *«Böylelikle, proletarya için gerekli olan demokrasi uğruna, devrimci eylem alanında, burjuvazi ile pazarlık alanına geçmiş oluyoruz ve (yüz çevirmesin diye) burjuvazinin olumlu tutumunun bedelini ilkelerimize ve devrime ihanetle ödemiş oluruz. (V.İ.Lenin, İki Taktik. s. 110-111)» (Biz Ürün Sayı 13. s. 25'ten aldık)*

Şimdi her iki aktarmaya da göz atalım. Her iki aktarmada da «pazarlık yok» ilkesi yansımaktadır. Ama aynı ilkeyi yansıtmalarına karşın, «Ürün» yazarı aralarında bir çelişki var, havası yaratmaya kalkmış ve bundan yararlanmayı ummuş! Bu yönteme başvururken neye güvenmiş? Bu yönteme başvururken farklı durumlar için ve farklı sınıflar için söylenenleri aynı durum üzerine ve aynı sınıf üzerine söylenmiş sözlermiş gibi koymasına ve bunu pek ustaca yaptığını sanmasına güvenmiş!

Mihri Belli'nin konusu, güçbirliği cephesinin oluşturulması ve devrimde öncülüktür. Mihri Belli arkadaş, bir sosyalist olarak devrimin sosyalistlerin önderliğinde olacağına dair inancını açıklamakta ve bundan «emin» olduğunu söylemektedir. Ve önderlik konusunun pazarlık mese-

lesi yapılamıyacağını, lafta «sen öncüsün-ben öncüyüm» pazarlığının devrimci bir tutum olmayacağını; en iyi savaşanın öncü olacağını; devrim sosyalistlerin öncülüğünde gerçekleşeceğine gkre, en iyi savaşanların sosyalistler olduğunu ve bunu mücadelenin göstereceğini anlatmaktadır.

O halde «Ürün» yazarı neye takılmaktadır? Kim kötü savaşırsa o mu öncü olacaktır? Yoksa diğer sınıflarla bu işin mücadele alanının dışında pazarlığının yapılmasından mı yanadır? Mücadele tayin etmeyecektir pazarlık mı tayin edecektir? demektedir. Yoksa, Mihri Belli'nin, bu mücadelenin sosyalistlerin öncülüğünde verileceğinden emin olmasına, pazarlık konusu yapmamasına mı kızmaktadır? Bu kadar emin olmak yanlıştır, hiç belli olmaz mı demektedir? Bütün bu soruların cevabını biz verelim: Elbette ki hayır!

«Ürün» yazarı, «bize karşı olduğu için karşıdır.» İşgüzarlık etmekte, basit kurnazlıklar peşinde koşmaktadır.

Kurnazlıklardan biride şudur: Mihri Belli arkadaştan alınan satırlarda adı geçmeyen, ama aynı yazısında güçbirliği cephesi içinde birlikte mücadele edilecek güçlerden biri olarak değerlendirilen sınıf, küçük burjuvazidir; onun asker sivil aydın kesimidir. Yani milli burjuvazi değildir, Mihri Belli'nin satırlarına muhatap olan. Oysa Ürün yazarının bizi suçlamak için Lenin'den aldığı cümleler çarlık burjuvazisi üzerine söylenmiş sözlerdir. İki ayrı sınıf karşısındaki tutum söz konusu iken, iki özdeş sınıftan söz ediliyormuş gibi bir hava yaratmak istemiş, «Ürün» yazarı.

Öte yandan her iki alıntı da aynı durum karşısında getirilen, iki ayrı görüş değildir. Ayrı ayrı durumlar üzerine söylenmiş sözlerdir. «Ürün» yazarının ikinci kurnazlık çabası da budur: Yani diyalektiğin en elemanter unsuru zaman ve mekan şartlarından soyutlayarak konuları ele almasıdır. Kaldı ki burada konular dahi farklıdır. Mihri Belli'de sorun, güçbirliğinin oluşturulması ve öncülüğün pazarlık konusu yapılmaması sorunudur. Lenin ise, geçici devrim hükümetine katılmanın çarlık burjuvazisini ürküteceğini, devrimden yüz çevireceğini ve böylece devrim alanının daralacağını iddia eden, son derece gülünç ve saçma menşevik taktiğini eleştirmektedir. Yani Lenin'de konu geçici devrim hükümetine katılıp katılmama ve çarlık burjuvazisine karşı tutumdur. Apayrı iki konu ve apayrı iki sınıf. Bunun böyle olduğu biz alıntının yapıldığı pasajın bütününü verdiğimiz zaman görülecektir.

«İşte yeni İskra'nın kafkasya örgütleri konferansının geçici hükümet konusundaki kararı: 'Görevinin devrimci dönemde, proleteryanın sosyal-demokrat bilincini derinleştirmek için (evet elbette! Ama şunu eklemek gerekirdi: Mar-

tinov biçimi derinleştirmek için) yararlanmakla görevli olduğunu takdir eden (sadece birinci derinleştirmek için mi, cumhuriyeti kurmak için değil mi? Ne kadar da «derin» bir devrim anlayışı!) konferans, partiye, doğmakta olan burjuva düzenini eleştirmek için tam bir özgürlük sağlamaya çalışarak (görevimiz cumhuriyeti gerçekleştirmek değildir! Bizim işimiz, sadece eleştirme özgürlüğünü sağlamaktır. Anarşist fikirlere kapıldın mı, anarşizmin dilini de kullanırsın: «Burjuva hükümet» düzeni!), bir sosyal-demokrat geçici hükümetin kurulmasına ve böyle bir hükümete girilmesine karşı olduğunu beyan eder (İspanyol devriminden on ay önce kabul edilmiş olan Engelsin zikrettiği bakunincilerin kararını hatırlayınız: Proleteri, no: 3'e bakınız) ve hükümet düzenini mümkün olduğu kadar demokratlaştırmak amacıyla (!?) burjuva geçici hükümet üzerinde dıştan (aşağıdan, tepeden değil) etki yapmayı, partinin hedeflerine daha uygun bir davranış sayar. Konferans bir geçici hükümetin sosyal -demokratlar tarafından kurulmasının ya da sosyal -demokratların böyle bir hükümete katılmasının, bir yandan, hayal kırıklığına uğramış olan proletarya yığınlarını sosyal-demokrat partiden uzaklaştıracağı, çünkü iktidarı alsa bile sosyal-demokrasi sosyalizmin gerçekleşmesine kadar varan ve sosyalizm dahil işçi sınıfının hayati ihtiyaçlarını karşılayamayacağı (ya cumhuriyet hayati ihtiyaç değil midir! Bu metnin saf dil yazarları, farkında olmadan anarşistlerin dilini kullanmaktadırlar; sanki burjuva devrimlere katılma imkanını reddediyorlarmış gibi!) öte yandan geçici hükümete katılmanın burjuva sınıfları devrimden yüz çevirmeye zorlayacağı ve böylelikle devrim alanının o ölçüde daralacağı kanısındadır.'

«İşte durum ortada. İşte anarşist fikirler (Batının Bernsteyn'cılarında sık sık görüldüğü gibi.) en saf oportünizme böyle karışıyor. Düşününüz: burjuvazi devrimden yüz çevirir, devrimin alanı daralır diye geçici hükümete girme-

mek! Ama burada, yeni iskra'nın felsefesinin bütününü en saf en mantıki yön ile görmekteyiz: devrim, burjuva devrimi olduğuna göre, burjuva yavanlığının önünde eğilelim ve ona yolu açalım. Biz katıldığımız zaman burjuvazi devrimden yüz çevirir görüşünden kısmen bile olsa, bir an bile olsa esinlediğimiz zaman, devrimde öncülüğü burjuva sınıflara tanımış oluruz. Burjuvazi devrimden yüz çevirir korkusu ile yumuşak ve ılımlı davranmasını özlediğimiz proletaryayı tüm olarak burjuvazinin vesayetine teslim etmiş oluruz (mahfuz tuttuğumuz «eleştiri özgürlüğümüz» de dahil!!). Böylelikle, proletaryanın hayati ihtiyaçlarının başında gelen siyasi ihtiyaçlarının, 'ekonomistlerin' hiçbir zaman gereği gibi anlamamış oldukları proletaryanın ihtiyaçlarını iğdiş etmekteyiz ve bunu, burjuvazi çevirir korkusu ile yapmaktayız... Böylelikle, proletarya için gerekli olan demokrasi uğruna, devrimci eylem alanında, burjuvazi ile pazarlık alanına geçmiş oluyoruz, ve («yüz çevirmesin diye») burjuvazinin olumlu tutumunun bedelini ilkelerimiz ve devrime ihanetle ödemiş oluyoruz.» (Lenin, İki Taktik, Sol Yayınlar s. 109, 110, 111)

Durum ortada, kurnazlık üzerine daha fazla söz etmenin gereği yok. Biz yine pazarlık konusuna dönelim. Önderliğin mücadele ile belirlenmediğini, pazarlıkla belirlendiğini kimse iddia edemez. Lenin, demokratik devrimin sosyalist devrim doğrultusunda ne denli aşılacağı konusunda, buna «mücadele, sadece mücadele tayin eder» diyordu. (daha önce gördüğümüz gibi bu söz, «Ürün» yazarının kendi aktardığı satırlardandır.) Bu aynı zamanda, devrimin öncüsünü de mücadele, yalnızca mücadele belirler demektir. Çünkü proletaryanın hegomonyasını sağlayamadığı hiç bir demokratik devrim, sosyalizme ulaşamaz. Çünkü sosyalizm uğruna mücadele demek, işçi sınıfının öncü müfrezesi niteliğinde güçlü bir partinin yaratılması uğruna mücadele demektir; aynı zamanda düşmanı tecrit, devrim saflarını pekiştirmek için mücadele demektir. Proletaryanın hegemonyasının sağlanması için mücadele demektir. v.b. Bütün bunlar içiçedir, birbirine sıkı sıkıya bağlıdır, ayrı düşünülemez. Biri olmadan diğeri olamaz. Bu mücadelelerin tümü devrim mücadelesinin kendisidir. Devrim de dahil, devrimin her sorununu mücadele çözer.

Pazarlık yok sözü, yalnızca sosyalistlere yönelik bir söz değil, sosyalistlerin müttefiklerine de yöneliktir. Ve her dönem için geçerlidir. Proleter devrimci hareketin güçlü olduğu zamanda pazarlık yok.

Biz her zaman tavrımızı, bu doğruların ışığında koyduk. Devrim yapmış ustaların, devrim yapmış partilerin tutumudur bu. Vietnam İşçi Partisinin bu konudaki tavrını örnek olarak gösterdik. «Emekçi» dergisinin (10-11) inci sayısında «Milli Demokratik Devrim Üzerine» başlıklı yazının konumuza değin bölümünü bir kez daha gözden geçirmekte yarar var.

> «... *Proletaryanın önderliğinin koşullarını yaratmak için gerekli mücadeleyi vermeden, tekbir getirir gibi, günde bilmem kaç kez 'İşçi sınıfı devrimde öncüdür' demek pek bir anlam taşımaz. Başarılı devrimci hareketlerin tarihlerine baktığımızda, devrimde işçi sınıfı partisinin önderliği için en yoğun en güçlü mücadeleyi verenlerin öteki demokratik çevrelerle ilişkilerinde en az iddialı biçimde davranabilen, gereken 'marksist-leninist esnekliği' gösterebilen devrimciler olduğunu görüyoruz. Bir Ho Şi Minh'in bu konudaki tutumu, bizde sık sık rastlanan 'Biz öncüyüz, peşimizden gelirsen gel, gelmezsen gelme' diye sekterin tutumundan pek farklı olduğunu görüyoruz. Gerçek sosyalist ulusal ve demokratik cephe fikrini başından baltalayan böylesine sekter tutumlara düşmez.*
>
> *Savaşın en kızgın anında bu konuda şöyle diyor, Ho Şi Minh'nin partisi:*
>
> *'Vietnam İşçi Partisinin asgari programı anti-emperyalist ve anti-feodal devrim mücadelesidir. Parti, bağımsızlık ve gerçek demokrasi programı etrafında tüm ulusal sınıf ve tabakaları birleştirebilmek için bir cephe kurmaya çalışır. Partinin cephe politikası* kendine güvenden *ve halka hizmet etmekten ileri gelen* marksist-leninist esneklik politikasıdır. *Parti, bu politikayı uygulayarak kazanılacak tüm unsurları kazanmaya çalışır. Parti cephe içinde* inisiyatifi ve bağımsızlığı *yitirmeden cephenin alabildiğine geniş olması için mücadele eder.'*

Burada kendine güvenden gelen marksist-leninist esneklikten söz ediliyor. Ve Parti için Cephe içinde yitirilmemesi şart olan iki şey var: İnisiyatif ve Partinin bağımsızlığı. Ama önderlik diye bir ön koşul yok.

Vietnam İşçi Partisinin Cephe içinde önderlik konusunda tutumu şöyle:

'Parti, Cephenin kendi önderliğini tanımasını isteyemez. Bunun yerine, en büyük fedakarlıklar yapan, en faal ve davaya en çok bağlı örgüt olduğunu göstermelidir. Ancak günlük mücadele ve çalışma yoluyla halk kitleleri partinin doğru politikasını ve önderlik vasıflarını görür ve böylece partimiz önder duruma geçebilir.') (Ho Şi Minh, «Milli Kurtuluş Savaşımız», sayfa 58, 59)»

(Emekçi, Sayı 10-11. s, 18-19)

Vietnam İşçi Partisinin ve onun önderi Ho Şi Minh'in sorunu ele alışı ve gösterdiği çözümün kesinlikle doğru olduğunu, Vietnam devriminin zaferi kanıtlamıştır. Çünkü bu Leninist tutumdur. Tersini söyleyecek olan varsa şu satırlara bir göz atsın:

«Proletaryanın ilk sosyalist devriminden sonra, burjuvazinin bir ülkede iktidardan uzaklaştırılmasından sonra, o ülkenin proletaryası, uzun bir süre *burjuvaziden* daha zayıf *olarak kalır; bu, ilkönce, sadece burjuvazinin uluslararası ilişkilerinden ötürü böyledir, sonra da kendi burjuvazisini iktidardan uzaklaştırmış olan ülkede, kapitalizmin ve burjuvazinin küçük emtia üreticileri tarafından kendiliğinden ve devamlı olarak yenilenmesi yeniden hayata kavuşturulması yüzünden de böyledir. Kendinden daha güçlü olan bir düşman, ancak, en son dereceye varan bir kuvvet gerilimi pahasına ve düşmanlar arasındaki en küçük 'yarığı', ayrı ayrı ülkeler burjuvazileri arasında, her ülkenin içindeki burjuvazinin çeşitli grupları ve katagorileri arasında en küçük çıkar çelişkilerinden ve aynı zamanda geçici bir müttefik olsa da, sallantılı olsa da, koşula bağlı bulunsa da, pek o kadar sağlam ve güvenilir olmasa da, sayıca güçlü bir müttefiki kendi tarafına kazanmak için, en küçük olanaktan en büyük*

özen ve uyanıklıkla, en ustaca ve en akıllıca yararlanıldığı takdirde, yenilgiye uğratılabilir. Bu gerçeği kim anlamadıysa, ne marksizmin, ne de genel olarak *çağdaş bilimsel sosyalizmin zerresini anlamamıştır. Kim oldukça uzun bir dönem içerisinde ve oldukça farklı politik durumlardaki gerçekleri* pratikle *kanıtlamamışsa, onlar, bütün ezilen insanlığı sömürücülerden kurtarmak için mücadele eden devrimci sınıfa yardım etmek için bu gerçeği uygulamayı henüz öğrenememişlerdir. Ve bu söylediklerimiz, siyasi iktidarın proletaryanın eline geçmesinden* önceki *dönem için nasıl doğruysa,* sonraki *dönem için de aynı ölçüde doğrudur. «(V.İ.Lenin, 'Sol' Komünizm Bir Çocukluk Hastalığı,» s, 72-73. Sol Yayınları)*

Konuyu gereğinden fazla uzattık. İşte bizim soruna bakış açımız budur.

BÖLÜM II.

«KEMALİZM İLE SOSYALİZM ARASINDA AŞILMAZ DUVAR VARMIDIR?»

«Ürün» dergisinin bize yönelttiği suçlamalara T.Bilgi adlı bir yazar da ayrı bir yazı dizisi ile katılıyor. Daha doğrusu yazar kendi yazısının, bizim bu noktaya kadar ele almış bulunduğumuz «Demokratik Devrim ve Türkiye Sosyalist Hareketinde İki Sapma» başlıklı yazının bir devamı olduğunu söylüyor. Şöyle diyor:

«Bu yazı; bir anlamda ÜRÜN'ün 11. sayısındaki yazının bir devamı; bir anlamda da, ÜRÜN'ün 13. sayısında, Ali Sağlam'ın 'Demokratik Devrim' yazısında belirttiği: 'MDD görüşü, açıkça, anti-marksist bir hareket olan Kemalist hareket ve ideolojiyi marksistleştirme çabasındadır...' teşhisini; Kemalist akımın çeşitli yönlerinden hareketle gözlemlemeye çalışmak olacaktır...» (Ürün, Sayı 14, s. 5)

«Ürün» yazarı yazısını daha önce eleştirdiğimiz yazıyla bütünleştirdiğine göre, biz de yazımızı aynı anlayışla sürdüreceğiz.

İkinci yazının başlığı şu: «Kemalizmle Sosyalizm arasında 'Aşılmaz Duvar' Var mıdır?». Yazının başlığından yazarın neye takıldığı belli. Hele şu cümlelere bakarsak:

> *«... diğer bir deyişle, Kemalist hareketi ve ideolojisini tarihsel gelişimi içinde ve bu hareket ve ideoloji ile Marksizm arasında bir 'Çin Seddi' bulunup bulunmadığını araştırmak, amacımızın bir bölümü olduğunu belirtmiştik.» (Ürün. Sayı 16 s. 5)*

«Kemalizmle sosyalizm arasında aşılmaz duvarlar yoktur.» sözü Mihri Belli arkadaşındır. Bu söz 1969 «TÜRKİYE'DE KARŞI DEVRİM» konulu, Siyasal Bilgiler Fakültesinde yapılan bir konuşma sırasında söylenmiştir. Bu söz «Ürün» yazarının yaptığı gibi, konuşmanın ilgili bölümünden soyutlanarak ele alındığında, ilk bakışta, kişiyi duraksamaya yöneltebilir. Böyle bir duraksamaya yol açsa bile bu söz tek başına değerlendirildiğinde dahi, «Ürün» yazarının ona vermek istediği anlamı taşımaz. Yani ideoloji olarak Kemalizm ile Marksizm arasında aşılmaz duvarlar yoktur, anlamına gelmez. Kemalizm ile Marksizmin iki ayrı ideoloji olduğunu herkes bilir. Nitekim geçmişte proleter devrimci hareket Kemalizmi gerici ve ilerici niteliğini derinlemesine yorumlamış aynı zamanda gerici niteliğini mahkum eden sloganlar da ortaya atmıştır. Geçmişte de devrimci hareket içinde yaratmış Mihri Belli Kemalist ideoloji ile sosyalist ideoloji arasındaki ayrılığı çok iyi bilir. Mihri Belli arkadaşın sözü iki ideoloji arasındaki «birliğe» yönelik bir söz değil, kemalistlikten sosyalistliğe geçiş anlamında kişilere yönelik bir sözdür. Bugün kemalist olan, pek çok insanı yarın sosyalist olarak görebiliriz anlamında. Nitekim sosyalist saflara bir göz attığımızda (eğer kimse geçmişini yadsımayacaksa) bunun doğru bir teşhis olduğunu görürüz.

Konuşmanın yapıldığı toplantıyı dinleyenlerin çoğunluğu, sosyalist unsurlar değildir, kemalist unsurlardır. Zaten toplantı, o zaman CHP'nin sol kanadı durumundaki ilericilerin oluşturduğu «Sosyal Demokrasi Derneği» tarafından düzenlenmiştir. Konuşmacı, bu sözü (daha doğrusu «Ürün» yazarının görmezlikten geldiği ilgili bölümü) kemalist düzeydeki dinleyici çoğunluğunu sosyalizm saflarına geçme yolunda etkilemek için, ajitasyon olarak sarfetmiştir. Yoksa kemalist ideoloji ile Marksist ideolojiyi tahlil edip, ondan sonra böyle bir şey söylenmiş değildir. Bunun böyle olduğu, o bölümün tamamını buraya aldığımız zaman daha iyi görülecektir. Yine görülecektir ki, konuşmacı aynı cümleyi, aynı paragrafın sonlarında «Hayır, Kemalist sosyalist arasında

aşılmaz bir duvar yoktur.» şeklinde tekrarlamaktadır. Bu konu üzerine bir kaç söz daha edeceğiz; ama önce Mihri Belli'nin konuşmasının o bölümünü buraya aktaralım.

«ASKER-SİVİL aydın zümre tutarsızdır, sallantılıdır ama, emperyalizm çıplak yüzü ile karşımıza dikildiğinde her zaman anti-emperyalist tutum benimsemiştir. Bu denenmiştir. Ve bukadarı, bu aşamada çok önemli bir devrimci potansiyeli temsil eder. Bu günün sorusu, 'belli bağımsızlıktan yana mısın, tam bağımsız türkiye'den yana mısın, değil misin?' sorusudur. 'sosyalizme inanıyor musun, inanmıyormusun?' sorusu sonraki iş. Kaldı ki, Kemalizmle sosyalizm arasında aşılmaz duvarlar yoktur. Atatürk'ün en büyük çabası, genç kuşaklara Türk milli gururunu telkin etmek olmuştur. Milli gurur iyi şeydir. Milli gurur insanı sosyalizme götürür. En sağlam sosyalistler o yoldan gelmişlerdir sosyalizme. Bir adamda gerçek milli gurur varsa korkma! Ergeç temel ilkelerde birleşirsin onunla. Ergeç bu dünyada Türk olarak başı dik yaşamanın, kapitalizmin son aşaması olan emperyalizmin dünya yüzünden silinmesi ile mümkün olabileceğini anlayacaktır. Bunu ben kendimden bilirim. Bizim delikanlılığımızda, biz, 'Bir Türk dünyaya bedel', 'Ne mutlu Türküm diyene' sloganlarını ciddiye alan bir kuşaktık. Uşak zihniyeti, komprodor zihniyeti, 'Amerikasız yaşıyamayız' 'Ya Amerikan uydusu, yada Rus uydusu olmamız mukadderdir.' zihniyeti ezilmişti Atatürk Türkiyesinde. Ve işte Atatürkçü olarak en derin bir milli gurur içindesin ve o havanla Batıya okumaya gidiyorsun. Batı'da Anglo-sakson dünya hakimiyeti ile karşılaşıyorsun. İngiltere'nin imparatorluğu, dünyanın dörtte birini kapsıyor. Amerika, kapitalist dünyanın en zengin ülkesidir. Bir Anglo-sakson dünya hakimiyeti var. Ve sen seziyorsun ki, bu dünyada, yeteneğin ne olursa olsun, Türk olarak senin kaderin, ikinci sınıf dünya vatandaşı olmaktır. Ve onun, Anglo-sakson'un öteki emperyalist batı ülkeler vatandaşının kaderinde, (sömüren

metropolün insanı olduğu için), daha doğduğu günden başlıyarak birinci sınıf dünya vatandaşı olmak yazılıdır. Sen milli gururunla bunu kabul edecekmisin, etmeyecek misin? Etmeyeceksin! Etmediğin anda da bu Anglo-sakson hakimiyetini yıkman gerek! Emperyalistlerin dünya hakimiyetinin, nasıl yıkılabileceğini düşüneceksin, düşünüyorsun. Ve sen, ezilen, sömürülen bir Doğu ülkesinin evladı olarak sen, anlıyorsun ki, yalnız senin çabanla başarılmaz bu iş. Çok güçlüdür düşman. Müttefik arıyorsun. Kapitalist ülkelerdeki işçi hareketi ile ilgileniyorsun. Ve ancak, dünya işçi hareketi ile senin milli bağımsızlık hareketin birleştiği anda, emperyalizmin üstesinden gelineceğini anlıyorsun; ve bu senin gözlerini sosyalizme çeviriyor. Dünya işçi hareketinin büyük ustalarını okumaya, öğrenmeye başlıyorsun. Ve sonunda kavrıyorsun ki, milli gururunu zedelememenin tek yolu, sömürüyü yalnız ulusal anlamda değil, sınıfsal anlamda da kaldırmaktır. Hayır, Kemalistle sosyalist arasında aşılmaz bir duvar yoktur! Ben bunu kendimden bilirim. Ve yalnız bizim kuşakta değil, bizden önceki kuşaktada görmüşümdür bunu kendi gözlerimle. Elli yaşına kadar Kemalist olarak yaşamış, Elliden sonra ömrünün son on yılında marksizmi bulmuş ve benimsemiş Atatürk kuşağından bir kimseyi yakından tanırım. (1)» (Mihri Belli, YAZILAR s. 95-97. Sol Yayınları)

---

(1) Biz bu satırları yazarından örnek olarak gösterilen kişinin kimliği hakkında ek bilgi aldık. Ömrünün ilk elli yılını Kemalist olarak, son on yılını da sosyalist olarak geçirmiş olan kişi yazarın babası Hayrettin Belli'dir. Hayrettin Belli Kurtuluş Savaşı yıllarında Trakya Müdafaa'yı Hukuk Cemiyeti Katib'-i Umumisi (genel sekreteri) idi. Hayrettin Belli, Silivri ve Çatalca bölgesinde emperyalistlerin kışkırttığı ve silahlandırdığı rum çetelerine karşı millici çete örgütünü kuran ve sonunda Rumları bu bölgede yenilgiye uğratan kimsedir.

Mihri Belli, tahsilini tamamlayarak 1940 yılında yurda döndüğünde bilimsel sosyalist dünya görüşünü benimsemiş bir genç devrimcidir. Dört yıl yüzünü görmediği babası ile karşılaştıklarında Kemalist baba ile sosyalist oğul arasında bir kaç gün süren bir diyalog yer alıyor. Sonunda Hayrettin Belli'nin oğlunun gıyabında eşine söylediği sözler şunlardır: «Oğlan

Görüldüğü gibi, bunlar ajitasyon taşıyan sözlerdir. Ve «Kemalizm ile sosyalizm arasında aşılmaz duvarlar yoktur» sözünden «Ürün» yazarının vermek istediği anlamın çıkarılamıyacağı açıktır. Fakat «Ürün» yazarı, cümleyi soyutlayıp ona istediği gibi bir anlam verdikten sonra «kemalist Hareket ve ideoloji ile Marksizm arasında bir 'Çin seddi, bulunup bulunmadığını araştırmak için sayfalar dolusu yazı yazıyor. Kemalizmin ne olduğu ve tarihsel kökleri konusund abir sosyalist inceleme yapması olumlu bir çalışmadır. Ama incelemenin amacı «Ürün yazırının koyduğu» gibi olursa, pek ciddiye alınmaz. Çünkü maksizm ile kemalizmin ideoloji olarak, ayrı şeyler olduğunu marksist olmayanlar da bilir ve bu basit gerçeği kanıtlamak için yapılan sayfalar dolusu bir çalışma ister istemez insanı güldürür. Yine araştırmanın amacı kemalist ideolojinin Marksist ideolojisiden geri olduğunu kanıtlamak olunca, araştırıcı, konunun yalnız tek yanını, olumsuz yanını ele almakla yetiniyor ki, bu da çalışmayı yetersiz kılmaktadır. (Devam edecek).

---

doğru yolu bulmuş. Biz yıllar boyu hep etrafında dolaştık durduk». Bu sözler su katılmamış bir yurtseverin çok anlamlı bir özeleştirisidir.

H. BUĞDANLI

İşçi sınıfımızın evrimi ve ücretler

I. İŞÇİ SINIFININ BATIDA ve TÜRKİYE'DE TARİHSEL EVRİMİ

Kısaca Batıdaki Gelişme:

Emeğin objektif koşullarından ayrılması, yani işçilerin üretim araçlarının mülkiyetini kaybederek, başkalarının üretim araçları üzerinde emeklerini satarak geçinmeye başlamaları olayı işçiyi yaratmıştır. Bu olgu kapitalizmin ortaya çıkardığı bir olgudur. Emekle üretim araçlarının birbirinden ayrılması ve emeğin özgürleşmesi, ücretlilik düzeyinin yaygınlığı bir bakıma kapitalist düzen gelişmesinin ölçütü sayılabilir. Bu gelişme batıda ayrı fakat birbirini tamamlayan üç olaydan kökenini almıştır:

Bunlardan birincisi, 13'üncü yüzyılda başlamış ve gelişmiş olan ticaret faaliyeti ve kentleşme sonucu artan talebin karşılanması için

küçük zanaatkarın mali bakımdan desteklenmesinin zorunluluk hale gelmesidir. Bu nedenle ticarette biriken fonlar zanaatkarlara yönlendirilmiştir. Bunun iki sonucu ortaya çıkmıştır. Bir kısım zanaatkar, üretim araçlarından koparak tüccara emeğini satar hale gelmişlerdir. Diğer bir kesim de tüccardan sağladığı kredilerle işini büyüterek artan tüketim ihtiyaçlarını karşılamak için yanında emeğini satarak üretime katılan işgücünü kullanmaya başlamıştır.

İkinci olayda, orta çağ lonca anlayışındaki içeriğin gösterdiği sapmalardır. Usta-kalfa-çırak ilişkisini ve geniş ölçüde himayeye dayanan batı lonca sistemi ustaların, yeni yetişen kalfaların kendileri ile rekabetlerinden çekinmeleri ile birlikte tüccara arkalarını dayamaları, yeni yetişen kalfa ve çırakların, onların yanında ücretle çalışan bir grup olarak doğmasına yol açmıştır. Ustalarla bu işçiler arasında giderek bir uçurum belirmesi ve giderek ticaret ve ticaret dışı faaliyetlerden gelen birikimin artması ile Batı, daha büyük ve organize bir üretime kaymaya başlamıştır. 15'inci yüzyılda loncalar bu nedenle tutucu ve endüstriyel gelişmeye karşı örgütler haline gelmiştir. 17'nci ve 18'inci yüzyıllarda ise Avrupa'nın tüm ülkelerinde resmen ortadan kalkmışlardır. Ancak, emekle üretim arasındaki bağı koparan güç Batının 18'inci yüzyılda gerçek bir kapitalizme varmasını olanaklı kılmıştır. Kökeni 14'üncü yüzyıla kadar inebilen batı işçisi 17'inci yüzyılda oldukça güçlenen manifaktür endüstrisi içinde sayıca çoğalmış ve 18'inci yüzyıldaki «kitle üretimi» yapan sanayileşme hareketinde kitle halinde ortaya çıkmıştır.

Üçüncüsü, tarihsel kökenlerini, çözülen lonca sisteminden ve sermaye sahibinin manifaktür endüstrisinde evlere iş dağıtmasından alan batıdaki işçi sınıfını asıl besleyen, 16'ncı yüzyılda başlayan ve 18'inci yüzyıla kadar süren köylüyü topraksızlaştırma olayıdır, İngiltere'de John Ball gibi şehirlilerin de desteklediği köylü isyanları sonucu işsiz güçsüz, aç ve sefil bir şekilde şehirlere göç eden topraktan koparılmış milyonlarca köylü, her işi her koşulda yapmaya hazır büyük bir işçi ordusu oluşturmuştur. Göç eden bu yeni kentliler önce manifaktür daha sonraları da büyük makina endüstrisinde insanlık dışı koşullarda çalıştırılmaya başlanmıştır. 18'inci yüzyılın ağır sanayileşme koşulları altında liberal ekonominin devlet ilkelerinden de yararlanan kapitalizmin baskısı altında işçi yavaş yavaş bilinçlenmiş ve örgütlenerek sermaye sınıfının karşısında kendi haklarını koparmaya çaba göstermiştir. 1900'lere doğru egemen sınıfların getirmek zorunda kaldıkları sosyal siyaset tedbirleri, işçinin bu bilinçli çabalarının sonucudur.

Osmanlı Dönemindeki Gelişmeler:

Osmanlı toplum düzeninde kuruluşundan bu yana işçilerin üretim araçlarından ayrılması kendi iç dinamiğinden çok batı ülkelerindeki bu gelişmeler ve bu ülkelerin Osmanlı toplumu üzerinde giriştikleri ekonomik eylemler sonucu oldukça yavaş bir süreç içinde oluşmuştur. Bilindiği gibi Osmanlı devleti, merkezi bir feodal devletti. Toprak, Tanrının adına padişaha aitti. Köylü ancak toprağı kullanma hakkına sahipti. Ancak belli koşullarda bağ, bahçe, çubuk hakkı tanınıyor ve özel mülkiyete bu sınırlar içinde yer veriliyordu. Padişah, askeri memurları aracılığı ile tarımda yaratılan «artık değeri» alıyor ve bunu yeni savaşlar ve bazı sosyal tesisler için kullanıyordu. Bu durumu ile Osmanlı toprak düzeni Batı feodolizminden farklı bir yapıda bulunuyordu. Burada önemli olan Osmanlı toprağının görev karşılığı kumandan ve askerlere verilmiş olmasıdır.

Ancak tımar sisteminin çöküşünden sonra mültezimlerin vergi toplamak için yürüttükleri zorbalık, devlet gücünü arkasına alma, rüşvet yada borçlandırma yoluyla tarım arazisinin önemli bir bölümünün ağaların elinde toplanmasına yol açmıştır. 1913 yılında derlenen bilgilere göre ekili arazinin dağılımı söylelenleri kanıtlamaktadır.

Tablo: 1 EKİLEN TOPRAĞIN DAĞILIMI

	aile sayısı	Çiftçi ailesi %'si	Toprak yüzdesi
Derebeyi	10.000	1	39
Toprak ağası	40.000	4	26
Orta ve az topraklı köylü	870.000	87	35
topraksız köylü	80.000	8	—

KAYNAK: Türkiye'de Toplumsal ve Ekonomik Gelişmenin 50 yılı, DİE.

Bu verilerden de görülmektedir ki köylülük Osmanlı toplumunda küçük üreticilik ve ağalık sisteminin ağırlığını taşıdığı dış dünya ile ilişkisi kesilmiş bir yapı göstermektedir. Köylü yalnız kendi ihtiyacını ürettiği için üretimde bir çeşitlenme ve yenilik görülmemektedir. Devletle köylü arasındaki ilişki son zamanlarda vergi ve askerlik işleri ile

sınırlı kalmış bulunuyordu. Devlet elindeki kaynaklar, gittikçe kıtlaştığı için başlangıçta devletin yürüttüğü yeniden dağıtım politikası giderek azalmıştır. Yol, su, okul, sağlık ocağı vb. gibi kamu tesislerinin köye uzanması söz konusu edilemiyordu.

İstanbul, İzmir, Beyrut gibi birkaç kentin dışında durum köylerden pek de farklı görünmüyordu. Osmanlı imparatorluğunun gelişme dönemin kentlerde geniş ölçüde askeri gereksinmelere cevap veren ve Anadolu'nun ham maddelerini işleyerek dünya ticaretine sunan oldukça dengeli ve ileri bir sanayi bulunmaktaydı. Bu sanayi kuşkusuz 18. yüzyıl sanayiinden gerek ölçek gerek teknolojik boyutlar açısından çok geride olmakla birlikte 15. yüzyıldaki Avrupa sanayiinden üstün sayılabilecek niteliklere sahip bulunmaktaydı. Bu dönemde emek, sermaye ayrılığı belirgin ve üst düzeye çıkmamıştı. Bununla birlikte özellikle dokuma endüstrisinde, evlerde çocuk, genç kız ve kadınların sipariş üzerine iş yaptıkları bilinmektedir. Bu yapı 18 ve 19. yüzyıllarda giderek daha da gelişerek, Batı kapitalizmindeki emek sermaye ayırımına benzememekle birlikte, bir emekçi sınıfının kökenlerini oluşturdu. Örneğin, 19. yüzyılda Osmanlı sanayii geri bir durumda olmasına rağmen Ankara'da 1000 den fazla dokuma tezgahı, 10.000'i aşkın işçi bulunmaktaydı. İşkodra'da 600, Tırnova'da 200 dokuma tezgâhının bulunması Rumeli'de de emekçi kişilerin bulunduğunu kanıtlayan delilller olarak ileri sürülebilir.

Özelliği gereği bugün bile emek yoğun bir sanayi dalı olan maden çıkarmada Osmanlı Devleti daha çok angaryaya yakın bir sistem uygulamakta idi. Madenlerde çalışma bu nedenle karanamelerle belli statülere bağlanmakta ve iltizamla işletilen maden ocaklarında çalışacak işçilerin çalışma süreleri ve koşulları düzen altına alınmış bulunmaktadır. Ancak, devletçe bazı yükümlülüklerin ve karşılığında bazı ayrıcalıkların tanındığı bu sanayi dalında tam anlamı ile bir angarya sisteminin mevcudiyeti ileri sürülememektedir. Çünkü devlet tarafından maden ocaklarına görevli olarak gönderilen «piyadelerin» gerektiğinde ücret karşılığında kendi yerlerine başkalarını gönderdikleri bilinen bir gerçektir. Bu sistemin geçerli oluşu, bu sektörde diğer sektörlere göre emek ve sermaye ayırımının varlığını daha da belirli hale getirmektedir.

Ordu yada savaş endüstrisinde ise asker ocakları, mahküm ve esirler ile birlikte hür işçiler (gerçek işçi statüsünde) çalışmaktaydılar. Tersane, tophane, kılıçhane ve diğer savaş dallarının gereksinmelerine cevap veren alanlarda çalışanlar arasındaki hür işçiler çoğunlukla azınlıklardan oluşmakta ve toplam çalışanlar içindeki oranları oldukça düşük bir düzeyde bulunmakta idi. Ancak bu sivil işgücü-

nün oranı askeri işgücünün oranına göre 19. yüzyıla doğru giderek artmıştır.

Yapı dalında ise işçilik hemen hemen hiç belirmemiştir. Koyu bir lonca egemenliği altında kalan bu iş kolunda Batı ile ilişkiler pek etki yapmamış ve işçilik açısından 19. yüzyıl sonlarına değin bir patlama görülmemiştir.

Tüm bu kanıtlamalara rağmen Osmanlı toplumunda hür işçi, üretim araçlarından tamamen soyutlanmış bir emekçi sınıf varlığı, kolaylıkla ileri sürülemez. Ancak, Osmanlı İmparatorluğunun yukarda açıklamaya çalıştığımız Batı kapitalizminin gelişmesinden etkilendiği ve bu nedenle bir yandan toprak düzeninin bozulması, öte yandan özellikle lonca sistemi himayesindeki statik endüstri yapısı bozulmak sureti ile üçyüz yıl gecikmeli olarak bir işçi sınıfının doğmaya başladığı gözlenmiştir. Bu olguda en önemli dönüm noktası 1838 İngiliz Serbest Ticaret Anlaşması olarak gösterilebilir. Batı kapitalizmi 18. yüzyılda gelişen sanayisinin hammaddelerini Osmanlı toplumundan bu yolla sağlama olanağı bulurken, aynı anda kitle üretimi yoluyla ucuz ve kaliteli malları Osmanlı pazarlarına rahatlıkla sunabilmekteydi. Avrupa malları ile rekabet edemiyen Osmanlı sanayii giderek çöküyor ve kendisini yabancı sermayeye teslim etmekten başka bir yol bulamıyordu. 1876 yılında çıkartılan «Teşviki Sanayi Kanunu» ile alınan tedbirler de başarılı olamıyor ve Batı örnekleri gibi kurulmaya çalışılan sanayiler kısa bir süre sonra çöküşe doğru kayıyorlardı. Bununla birlikte özellikle büyük kentlerde bu çöküşten dolayı yoğun bir işsiz kitlesi doğmuştur. Özellikle 16. yüzyıldan sonra Celali isyanlarınında etkisi ile ve mültezimlerin köylü üzerindeki baskıları sonucu kır kesiminde büyük bir yoksullaşma ve mülksüzleşme başlamış, kırdan kente işsiz kitlesi bu nedenle akmaya başlamıştır. 19. yüzyıl başlarında ortaya çıkan manzara budur. 1870'lere kadar çoğunluğu devlet işlerinde çalışan ve sayıca pek fazla olmayan işçiler belli bir büyüklüğe kavuştuktan sonra çöken Osmanlı sanayii nedeni ile yabancı sermayeli iş yerlerinde çalışan yığınlar haline dönüşmüşlerdir. Bir yerli kapitalist gelişmenin ürünü olmayan, bir yerli burjuva sınıfının karşıtı durumunda bulunmayan işçi sınıfı, sermaye ve burjuvanın sömürüsünü 1923'lere değin hissedememişlerdi. Bu tarihi gelişme kuşkusuz bugünkü işçi sınıfının yapısında izlerini koruyacaktır.

1908 yılı başlarken İstanbul'da 50 Binin üstünde, tüm İmparatorlukta ise bir Milyona yakın işçi bulunmakta idi. Bu yapı kendisini 1923'lere değin aynen sürdürmüştür denebilir.

Aşağıdaki tablolar bu durumu kanıtlamaktadır:

Tablo: 2 Halk Tezgâhlarında çalışan Emekçilerin bazı merkezlere göre dağılımı (1410 - 1914)

Bölgeler	Tezgah sayısı	İşçi Sayısı	Tezgah Başına işçi
Uşak ve kula çevresi	4.455	14.476	3.24
İsparta çevresi	3.710	10 781	2.91
Kayseri Bünyan	6.470	18.800	2.90
Diğer Bölgeler	4.510	16.025	3.55
Toplam	19.145	60.082	3.14

Kaynak: Türkiye'de Toplumsal ve Ekonomik gelişmenin 50 yılı, DİE.

Tablo 3 Ülkedeki Sanayi İşyerleri ve Burada çalışan işçi sayısı 1922

İktisadi Faaliyet kolu	işyeri sayısı	işçi sayısı	işyeri Başına düşen ortalama işçi sayısı
Tekstil	20.057	35. 316	1.76
Deri işleme	5.347	17.964	3.35
Metalurji	3.272	8.021	2.45
Ağaç ve Marangoz işleri	2.067	6.007	2.91
Gıda	1.274	4.491	3.52
Çömlek v.b.	704	3.612	1.93
Toplam	32721	75.411	2.30

Kaynak: Adı geçen Eser.

CUMHURİYET DÖNEMİNDE İŞÇİ SINIFINIZ VE ÜCRET ARTIŞLARI

1927 sayımı sonuçlarına göre Türkiye'de 65.245 işletmenin yüzde 43.54'ü tarım sanayiinde yoğunlaşmış, geriye kalan yüzde 27, 61'i maden sanayiinde maden işleme ve makina onarımı ve imalatı grubunda faaliyet göstermektedir. Bu işletmelerde çalışan 256.855 kişinin yüzde

43.1'i tarım, yüzde 18'i dokuma sanayiinde çalışmaktadır. Bu yapı, 1930-1939 döneminde ağırlığını korumakla birlikte, işçileşme süreci açısından önemli gelişmeler kaydetmiştir. Planlı kalkınma çabalarının sonucu bugünkü iktisadî devlet teşebbüslerinin çekirdeği olan sanayii yatırımlarında giderek artan istihdam koşulları emekçi sınıfın gelişmesinde önemli bir etken olmuştur. Gerçekten, 1932 yılında 31 tane olan kamu kuruluşu 1939 yılında 111'e yükselerek yüzde 260 oranında bir artış kaydetmiştir. Ancak tüm bu çabalara rağmen ülke ekonomisi bütünü ile bir kalkınma yoluna girememiş bulunuyordu.

Bu tarihlerden 1950'lere değin geçen dönem devletin iktisadi hayat üzerindeki etkisinin giderek arttığı bir dönemdir. Bu dönemde devletçilik özellikle özel teşebbüsü geliştirme yolunda yeni sermaye ve aramalı sanayilerine ve geniş ölçüde ekonomik ve sosyal alt yapıya yatırımlarını yönetmiş bulunuyordu. Devlet bu girişimlerini sürdürürken bir yandan da üreticinin ürünlerinin «yerli» pazarda değerlendirilmesine yönelik tedbirlere başvuruyordu.

1950'lerden sonra uygulanan liberal ekonomik politika, böylesine bir alt yapıya dayanması nedeniyle kolaylıkla bir ticaret burjuvasının palazlanmasında önemli bir rol oynamıştır. Başka bir anlatımla ticari ilişkilerin harp yılları vurgunlarından başlamak üzere bu dönemde de gelişmesi işbirlikçi burjuvazinin kuvvetlenmesi sonucunu doğurmuştur. Ve bu sınıf iktidara ağırlığını daha büyük bir etkinlikle koymaya başlamıştır.

İktisadi ve toplumsal hayatta yapısal bazı değişikliklerin hedeflendiği dönem esas olarak 1960'lı yıllardan sonra görülmektedir. Bu dönemde bir yandan işbirlikçi burjuvaziye daha hızlı bir biçimde yolları açabilmek için devletin arkalayıcı politikası hızla sürdürülürken öte yandan eninde sonunda bu düzende emperyalizmle işbirlikçi ittifakının Türkiye'yi daha «sistemli ve programlı» soyma sonucunu veren ekonomik kalkınmanın «plana» bağlanması çabaları kurumlaştırılmıştır.

Bu gelişmeler ve sanayileşme alanında kaydedelen ilerlemeler, bir yandan ihtisaslaşmaya ve emekçi sınıfların ortaya çıkmasına yol açarken, öte yandan emeğin özgünleşmesine ve örgütleşmesine yönelik sosyal politika tedbirlerinin alınmasına zorlamaya başlamıştır.

Aşağıdaki tablo 1955 yılından sonra ücretli emekçilerin sayıca gelişmesini göstermektedir:

Bu döneme 1955'ten başlıyan bir tablo ile başlıyalım.

Tablo 4: Ücretlerin Gelişmesi

Yıllar	İktisaden Faal Nüfus	Toplam Ücretlilerin İktisaden Faal Nüfusa Oranı	Sigortalı İşçi ve Memurların İktisaden Faal Nüfusa Oranı
1955	12.2 Milyon	13.3	—
1960	12.9 »	18.8	—
1963	12.7 »	21.6	43.7
1967	13.7 »	24.6	50.2
1971	13.9 »	29.2	54.3
1975			

Kaynak: DPT

Görüldüğü gibi, ücretlilerin iktisaden faal nüfus içindeki payları cumhuriyet döneminde hızlanmaya başlamıştı. Ancak bu gelişmeyi yada yapıyı, gelişmiş Batı ülkeleri ile karşılaştırdığımızda, Türkiye'nin henüz sanayileşmede çok gerilerde bir ülke olduğunu ve işçi sınıfının Batıdaki gibi yaygın bir kitle haline dönüşememiş olduğunu açıkça görmekteyiz. Öte yandan ücretsiz aile işçilerinin toplam çalışanlar içindeki payı da 1960'da % 54.6, 1965'de % 48.4 1970'de % 44.7 olarak görülmektedir. Bunların büyük bir çoğunluğu tarım kesiminde bulunmaktadır.

Tüm bu göstergelere bakarak ücretlilik ve işçilik statüsünün en az yaygın olduğu kesimin tarım kesimi olduğu görülmektedir.

Türkiye'de kapitalist üretim ilişkilerinin ilkel düzeyde de olsa tarım kesimine 1950'lerden sonra hızla girmesi feodal ilişkileri geriletmiştir. Bu gerilemeye rağmen feodal yada yarı feodal ilişkiler ve istihdam yapısı biçim değiştirerek ağırlığını sürdürmektedir. Özellikle dışa bağımlı kapitalizmin bu yapıyı doğrudan doğruya tasfiye etmeyerek onunla koalisyona gitmesi, birçok bölgelerde feodal unsurların burjuvalaşması biçiminde ortaya çıkmaktadır. Öte yandan özellikle tarım kesiminde toprak dağılım dengesizliği, tarımda bir yandan geniş ölçüde yoksullaşma, öte yandan küçük grupların elinde bir kutuplaşmanın varlığına işaret etmektedir. Geniş ölçüde kapitalist ilişkilerin egemen olmaya başladığı Batı, Güney Anadolu ve Marmara yörelerinde bu kutuplaşma daha da belirgin durumdadır.

Tablo 5: Türkiyede Toplam olarak Hanelerin Sahip Olduğu Miktara göre Toprak Dağılımı

Toprak Grupları (Dönüm)	Hane Halkı Yüzdeleri	Sahip Olunan Alan Yüzdeleri
Topraksızlar	17,52	0,00
1 — 5	9,24	0,84
6 — 10	11,30	2,30
11 — 20	15,55	6,22
21 — 30	12,49	8,15
31 — 40	6,97	6,29
41 — 50	8,73	10,31
51 — 100	11,39	20,44
101 — 200	4,83	16,77
201 — 500	1,31	9,37
501 — 1000	0,33	6,30
1000 —	0,34	13,01

Tablodan da izlendiği gibi *topraksız aileler oranı % 17,52 dolaylarındadır. Hane halklarının % 66'sı otuz dönümden az toprağa sahiptir ve bunların sahip oldukları topraklar toplam arazi içinde % 17,5 dolaylarında kalmaktadır. Buna karşın 200 dönümden fazla toprağa sahip hane halkının toplam hane halkı içindeki payı yaklaşık olarak % 2'dir. Bu kadar küçük bir payın sahip olduğu arazi miktarının toplam arazi içindeki payı ise % 30'a yaklaşmaktadır.* Başka bir anlatımla Türkiyede toplam arazilerin % 30'u toplam hane halkının % 2'sinin elinde bulunmaktadır. Bu durum geniş ölçüde bir yoksullaşma ile küçük gruplar lehine bir kutuplaşma olgusunu belirlemektedir. Bu bulgular ücretlilik düzeninin tarım kesimindeki geriliğinin de bir başka anlatımına yardımcı olmaktadır.

Bununla birlikte, gerek iç gerek dış göçlere rağmen, tarımsal nüfus içinde topraksız ve az topraklıların payının büyüdüğü gözlenmektedir. Ücretli işçilerin çoğalması yönünde de etki gösteren bu olgu böylece çeşitli biçimlerde de belirginleşmiş bulunmaktadır.

Tarım kesiminde bu yapıyı doğuran bir başka etmen de küçük üreticiliğin varlığıdır. Bu üretim biçimi sanayi ve hizmet kesimlerinde de çok yaygın bir durumdadır. Ayrıca bunlar tarım kesimindeki küçük üretici ile birleştiğinde önemli bir ağırlık teşkil etmektedir. Nitekim

çalışan nüfusun meslekler ve sektörler ayırımından bu anlamda yapılan bir toplulaştırma, *toplam çalışanların % 60'ına yakın bir kesimin küçük üretici ve onların yanında çalışanlar olduğunu göstermektedir.* Gerek tarımda gerek tarım dışında ölçek ekonomilerine uyumlu bir biçimde geleneksel ve geri teknoloji ile çalışan bu insanlar, kapitalist ekonomik kuramına göre, verimliliği düşük kesim olarak adlandırılırlar. Bu kesimin oldukça yaygın olması, çoğunlukla geleneksel, tutucu ve değişmeye ayak uyduramayan bir yapıda bulunması emperyalizme bağımlı kapitalizmin tipik bir olgusudur. Aşağıdaki tablo bu durumu kanıtlamaktadır.

Tablo 6: Çeşitli Mesleklerin Kır-Kent Planlarında Üç Ana Sektöre göre Ayırımının Oransal Dağılımı

	Kent	Kır	Toplam
Modern Kesim	% 55	% 6	% 18
Geleneksel Kesim	% 22	% 87	% 72
Marjinal Kesim	% 23	% 6	% 10

Kaynak: Nüfus Sayımları

Görüldüğü gibi küçük üretici, kentlerde toplam çalışanların % 22'si, kırda ise % 87'sine ulaşmaktadır. Toplam çalışanların ise % 72'si dolaylarındadır. *Bu yapının 1960-1970 yılları arasında pek az değişme göstermesi Türkiye'nin henüz kapitalistleşme sürecinde sanıldığı kadar ileri adımlar atamadığını kanıtlamaktadır.* Başka bir anlatımla emperyalizme bağımlı kapitalizm henüz Türkiye'de geleneksel kesimi öldürememiş, geriletememiş, yada bu kesimin büyük ölçüde işçileşmesini gerçekleştirecek bir gelişme gösterememiştir. Bu olgu, emperyalist sistemin içine hapsedilmiş, yarı bağımlı ülkemizde, kapitalizmin gelişme hızını abartanlara vurucu bir cevaptır. Türkiye emperyalizmin zorla kabul ettirdiği bu çemberi kırmadıkça göreli ekonomik gelişme hızı emperyalist sistem sınırlarını yarabilmiş ülkelerin gelişme hızına yükselemez. Ve halkımızın üzerindeki ekonomik, sosyal, kültürel baskılar kaldırılamaz.

II. İŞGÜCÜ TALEBİ, İŞGÜCÜ ARZI ve ÜCRETLER

Sermaye birikiminin, yatırımlardaki artışın, yeni istihdan olanakları yaratacağı ve yeni işgücüne talebi arttıracağı ilk bakışta çok açık bir gerçek gibi görünmektedir. Böylece artan işgücüne talebin rekabet sonucu ücretleri de arttırabileceği düşünülebilir. Ancak, unutmamak gerekir ki, yukarıdaki olayın gerçekleşebilmesi için işgücü arzının en azından sabit olması yada ondan daha az artması gerekir. İşgücü arzı, bilindiği gibi, genel nüfusun çalışabilecek yaştaki ve genellikle 15-64 yaş grubu olarak kabul edilmektedir. Oysa gene bilinmektedir ki, gelişmekte olan ülkelerde nüfus artış hızı yüksektir. Bu nedenle her yıl çalışabilir nüfusu giderek artan bir hızda yenileri eklenmektedir. Bu nedenle artan işgücü talebinin bol bol karşılanabilmesi için hazır bir potansiyel bulunmaktadır. *Bu, gelişmiş kapitalist ülkelerdeki boyutları çok aşan bir yedek işsizler ordusudur.* Bu potansiyel, aşırı iş gücünün varlığı nedeniyle, serbest rekabet koşularında ücretleri arttıran bir etmen olmaktan uzak kalmaktadır.

Öte yandan, bugünkü teknolojik gelişme ve kalkınma gerekleri ileri teknoloji kullanmayı da gerekli kılmaktadır. Bu nedenle daha az emek ve daha az makina ve hammadde kullanan teknolojilere rağbet artmaktadır. Bu zorunluluk ister istemez işgücü talebini azaltan, hatta birçok hallerde kullanılan işgücünü bile yer yer işsiz bırakan bir olgudur. Bu olgu aynı zamanda ücretleri arttırsa bile üretim değeri içinde giderek göreli payı azalan bir işçilik maliyetine de yol açmaktadır.

1972-1975 Ortalamasına göre ülkemizde her yıl çalışmak üzere işgücü alanına gelen insanlardan 390.000 kişiden ancak 260'000 kişi iş bulabilmekte geri kalanlar mevcut açık işsizler ordusuna katılmaktadır. Teknolojik gelişmelerden, yada ekonominin duraklamalarından mevcut işlerini kaybeden ve çalışma hayatı sona erenleri de dikkate alırsak bu kanallardan gelen kişilerle birlikte işsizlik oranı her yıl hızla artmaktadır. Plan tahminlerine dayanılarak ileri sürülebilen işgücü talebi ve arzının yıllara göre gelişmesini aşağıdaki tablodan izlemek mümkündür.

Tablo 7: İşgücü Talep ve Arzının Yıllara göre Gelişimi

	1962	1967	1972	1974	1975 (*)
— Sivil İşgücü Arzı (a)	12.186	13.262	14.320	15.010	15.330
İşgücü Arzı Endeksi (1962-100)	100.0	108.8	117.5	123.8	125.8
— İşgücü Talebi	11.951	12.732	13.510	14.030	14.340
İşgücü Talep Endeksi (1962-100)	100.0	106.0	113.0	117.4	119.9
— Toplam İşgücü Fazlası	985	1.440	1.575	1.760	1.740
— Tarım Dışı	235	530	725	960	990
— Tarım	750	910	850	800	750
— Toplam İşgücü Fazlası Oranı	8.08	10.86	11.0	11.7	11.3

Kaynak: DPT
(*) Tahmin
(a) Yurt dışına işçi göndermeleri işgücü arzında dikkate alınmıştır.

Görüldüğü gibi işgücü arzı ve talebi arasındaki farkın Üçüncü Plan döneminde de kendisini sürdürmesi yukarıda ortaya konulan varsayımın doğruluğuna bir kanıt olmaktadır. Öte yandan gene aynı Planın teknolojik gelişme için önermiş olduğu temel amaçların da gerçekleşmediğini gene onun ifadelerinden çıkartmak olanağı vardır. Nitekim Birinci ve İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planlarında makine yoğun teknolojilerin, Planın öngörmediği sektörlerde (inşaat, besin, madencilik v.b.) geliştiğini görmekteyiz. (*)

Bu tür gelişmeler istihdam yapısını geçmişteki gibi etkilemektedir.

Bu konuda belirtilmesi gerekli bir önemli nokta daha bulunmaktadır. Planlarımızda işgücü talebi, üretim-istihdam arasındaki esnekliklere dayandırılarak teorik olarak hesaplanmaktadır. Bu esneklikler geçmiş yıllardaki ilişkilerden hesaplanmaktadır. Plan tahminleri de gelecek yıllara ait olmak üzere bu teorik katsayılara dayanılarak yapılmaktadır. Bir başka anlatımla teknolojik gelişmeleri içerememektedir. Söz konusu tahminlerin gerçekleşmesi de her yıl gerçekleşen üretim miktarlarına bu teorik esneklik katsayıları uygulanarak elde edilen istihdam sayısına göre hesaplanmakta ve Plan hedefinden sapma-

(*) Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı

lar teorik hedefle teorik gerçekleşme arasında belirlenebilmektedir. Oysa, makine-yoğun sermayenin yaygın ve istenmiyen sektörlerde kullanılması nedeniyle, gerçekte, Türkiye'de Planın tahminlerinden daha küçük düzeylerde işgücü talep edildiği bilinen bir gerçektir.

Tüm bu nedenler Türkiye'deki işsiz miktarının tahminden çok daha büyük olduğunu göstermektedir. Bu yapı da ücretlerin düzeyine etki yapan önemli bir noktadır.

III. TÜRKİYE'DE ÜCRETLERİN GELİŞMESİ

Türkiye'de ücretlerin evrimini sağlıklı bir biçimde izleyecek temel istatistik verilerden yoksun bulunmaktayız. O kadar ki bugün bile gerçek emekçi ücretlerini yansıtan ücret istatistikleri bulunmamaktadır. Bununla birlikte, çeşitli dönemler ile ilgili parça parça gözlemler elde etmeyi sağlayacak veriler de bulunmaktadır. Örneğin işçi sigortaları ücret istatistikleri ile imalat sanayii anketlerinden elde edilen verilerle ücret ve ilişkili olduğu öteki ekonomik değerler arasında bazı karşılaştırmalar yapmak olanağı bulunmaktadır.

Cumhuriyetin ilânından sonra işçi sınıfımız siyasî ve meslek örgütlenmesinin yasaklandığı antidemokratik bir ortamda iktidarlar tarafından, emekçi halkımızı oyalamak için getirilen bazı sosyal politika tedbirlerinin, işçilerin durumlarını düzeltmek bakımından yeterli olamıyacağı açıktır. Özellikle, İkinci Dünya Harbi yılları işçi ücretlerinin daha da kötüleşmesine sahne oldu. Çalışma Bakanlığı tarafından 1945'de yayınlanan ve aşağıdaki tabloda yer alan verilerden 1938-1943 yılları arasında işçi ücretlerinin gösterdiği evrimi izlemek mümkündür.

Tablo 8: Ücretler

Yıllar	Bir Yıldaki Çalışılan Gün Sayısı	Ortalama Ücret (TL)
1937	234	1.24
1938	233	1.17
1943	235	1.66

Kaynak: Dr. Alpaslan Işıklı, Ücret, s. 133

Tablodan da görüldüğü üzere, parasal ücretler 1937-1943 yılları arasında % 33 oranında bir artış göstermiştir. Oysa, aynı dönemde fiyat artışları, resmi açıklamalara göre % 300 kadar olmuştur. *Bu durumda, ele alınan dönem zarfında gerçek işçi ücretlerinin yarıdan daha düşük (% 44) bir düzeye indikleri söylenebilir.*

Bunun subjektif nedenlerinden başlıcası, egemen çevrelerin siyasi ve mesleki örgütlenmesini baskı yöntemleriyle engellemiş olmasıdır. 1946'da kurulan Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi ile kısa sürede 40 işkolunda 600'den fazla meslek kuruluşunda örgütlenen işçilerin bu hareketi aynı yılda bastırılmıştır. Kısa bir süre sonra, egemen çevreler altı ayda gerçekleşen bu hızlı uyanıştan korkarak filipin demokrasiciliği oyunu uyarınca yurdumuzda amerikan sendikacılığı modelini aşılamaya girişti. Devrimci siyasi içerikten yoksun TÜRK-İŞ bu dönemde tezgahlanarak Türkiye'deki sendikal hareket yozlaştırıldı.

1950-60 döneminde de işçilerin ücret arttırma mücadelelerinde yararlanabilecekleri haklar bakımından herhangi bir gelişme (D.P.nin muhalefetteki vaatlerine rağmen) gerçekleşmemiştir. Bu dönemde işçi ücretlerinin, artışı yönünde önemli bir gelişme olmamıştır. Öte yandan, bu dönemde çok geniş boyutlarla kendisini hissettirmiş olan enflasyonist politikanın işçi ücretlerini olumsuz yönde büyük ölçüde etkilemiş olduğu kesindir. Birinci Beş Yıllık Planda yer bulan bir tahmine göre, işçi sigortaları kapsamına giren işçilerin «1950-60 devresi boyunca adam başına gayri safi milli hasıla içindeki paylarını ortalama olarak yüzde 10 oranında kaybettikleri söylenebilmektedir.

1960'LARDAKİ DURUM:

Ülkemizde işçi ücretlerinde açık bir biçimde kendisini göstermiş bulunan artışların, 1963 yılında, sendikalara belli sınırlar içinde grev hakkının tanınması ve toplu sözleşme düzeninin benimsenmesinden sonra başladığı kesindir.

Bu gelişmeyi Sosyal Sigortalar Kurumu kapsamına giren sigortalı işçilerin ücretlerine dayanarak ortaya koymak, kuşku uyandırabilecek bazı yanları bulunmasına rağmen yanlış olmayabilir. (Sigortalı işçi ücretleri ortalaması, sigorta uygulamalarının zaman zaman düşük ve yüksek ücretli işçi gruplarını da içerecek biçimde yaygınlaştırılması nedeniyle sun'î dalgalanmalar göstermiş olabilir.) Ayrıca, ekonomik bakımdan işçi sayılamıyacak bazı gelir gruplarının, sigorta kapsamına dahil edilmiş olmaları nedeniyle, sigortalı işçi ücretleri ortalamasında yanıltıcı bazı değişmelere yol açmış olmaları muhtemeldir. Ancak, bütün bunların, bir zaman serisini ve nispi değişmeleri esas olan tahlillerimizde önemli yanlışlıklara yol açmıyacağı umudundayız.

Tablo : 9

SOSYAL SİGORTALAR KURUMU KAPSAMINA GİREN İŞÇİ ÜCRETLERİ

Yıllar	Cari Ortalama (1)			İstanbul Ücretliler geçinme endeksi (2)	Gerçek Ortalama			Gerçek ort. Zincirleme Endeks			Yıllık Artış (%)		
	Özel	Kamu	Genel		Özel	Kamu	Genel	Özel	Kamu	Genel	Özel	Kamu	Genel
1958	11.63	9.99	10.90	100.0	11.63	9.99	10.90	100.0	100.0	100.0	–	–	–
1959	14.01	12.43	13.28	123.1	11.38	10.10	10.79	97.8	101.1	98.99	-2.2	+1.1	-1.01
1960	15.27	13.56	14.45	[illegible]	11.64	10.33	11.01	102.2	102.2	102.04	+2.2	+2.2	+2.04
1961	16.39	14.62	15.59	136.7	11.99	10.60	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	+3.0	+2.6	+3.54
1962	16.98	15.84	16.48	142.8	11.89	11.09	11.54	99.2	104.6	101.23	-0.8	+4.6	+1.23
1963	18.32	17.40	17.91	157.1	11.66	11.07	11.40	98.1	99.8	98.79	-1.9	-0.2	-1.21
1964	19.58	19.39	19.50	160.1	12.23	12.11	12.18	104.8	109.4	106.84	+4.8	+9.4	+6.84
1965	21.22	22.11	21.64	169.3	12.53	13.06	12.78	102.4	107.8	104.93	+2.4	+7.8	+4.93
1966	22.58	24.89	23.28	176.8	12.76	14.08	13.17	101.8	107.8	103.65	+1.8	+7.8	+3.05
1967	24.43	27.97	25.83	187.6	13.02	14.90	13.77	102.0	105.8	104.56	+2.0	+5.8	+4.56
1968	26.23	31.14	28.22	196.1	13.38	15.87	14.39	102.7	106.5	104.50	+2.7	+6.5	+4.50
1969	30.71	34.25	32.13	205.9	14.91	16.63	15.60	111.4	104.8	108.40	+11.4	+4.8	+8.40
1970	32.98	38.73	35.32	225.8	14.60	17.15	15.64	97.9	103.1	100.25	[illegible]	+3.1	+0.25
1971	36.32	44.42	39.32	266.0	13.65	16.69	14.78	93.5	97.3	94.50	-6.5	-2.7	-5.50
1972	41.36	48.72	43.88	303.9	13.60	16.03	14.43	99.6	96.0	97.63	-0.4	-4.0	-2.37
1973	50.96	61.59	54.41	343.5	14.83	17.93	15.83	109.0	111.8	109.70	+9.0	+11.8	+9.70

(1) 1974 S.S.K. İstatistik Yıllıkları.

(2) İstanbul Ticaret Odası, Fiat Endeksleri.

Tablonun incelenmesinden anlaşılacağı üzere, sigortalı işçilerin gerçek ücretleri toplu sözleşme düzeninin başladığı 1963 yılına kadar ortalama olarak ancak % 0.92 kadar bir artış göstermiştir. Özel kesimde ise hemen hemen hiçbir artış olmamıştır.

Buna karşılık, 1963 yılında toplu sözleşme düzenine girildikten sonra sigortalı işçi ücretlerinde hızlı bir artış başlamıştır. 1971 yılına kadar devam eden bu artış, kamu kesiminde çok belirgin olmuş yılda ortalama % 7'ye yaklaşan bir hız kazanmıştır. Aynı oran özel kesimde % 3, genel olarak ise % 4 civarındadır.

Gerçek işçi ücretlerinde en yüksek düzeye ulaşan artışların, 1969 yılında gerçekleştiği görülmektedir. Toplu sözleşmelerin çoğunlukla iki yıllık sürelerle yapılması nedeniyle 1969 yılının yoğun bir toplu sözleşme yılı olduğu tahmin edilebilir. *1969 yılı ülkemizde emekten yana, çeşitli sol devrimci akımların yaygınlık ve canlılık kazandığı bir dönem olduğu düşünülürse bu siyasî faktörün işçi sınıfı ekonomik mücadelesine ne ölçüde yararlı olduğu açık bir biçimde anlaşılabilir.*

Ancak, işçi ücretlerinde görülen bu gelişmenin 1971 ve 1972 yıllarında tersine döndüğünü görmekteyiz. 12 Mart faşizmi ile başlayan dönem içinde sıkıyönetim uygulamalarıyla grevlerin yasaklanmış lokavtlar alabildiğine çoğalmış, işçilerin üzerinde yoğun bir baskı denemesine girişilmiş olmasının bu sonucu doğurduğu bilinmektedir.

Gene, 1973 yılında gerçek işçi ücretlerinin yeniden bir sıçrama göstermiş olması, bu yıl içinde 12 Mart faşizminin sona ermesi ve aynı yıl yapılan genel seçimlerle sınırlı demokratik rejim bakımından yeni bir dönemin başlaması gerçeğinden bağımsız düşünülemez. (Bunun gibi 1974'ün ilk aylarında fiyat artışlarında gözlenen nispi yavaşlamanın, buna karşılık, asgari ücretlerdeki artışların, gerçek ücretlerde 1974 ortalaması bakımından belli bir artış meydana getirmiş olması beklenebilir.)

Özet olarak denilebilir ki güdükte olsa toplu sözleşme düzeninin başladığı 1963, 12 Mart faşizminin başladığı 1971 ve bu dönemin son bulduğu 1973 tarihleri, Türkiye'de parasal artışları ve duraklamaları bakımından önem taşıyan dönemeçler teşkil etmişlerdir.

Görülen bütün bu dalgalanmalara rağmen, sigortalı işçilerin gerçek ücretlerinde *1963-1973 yılları arasında % 39 kadar bir artış meydana gelmiş bulunmaktadır.* Bu dönemde de kamu kesimindeki işçilerin ücret artış oranı (% 62), özel kesimde çalışan işçilerinkinin (% 27) iki mislinden daha fazla olmuştur. Devlet kapitalizmi yoluyla işbirlikci sermayenin hızla gelişme olanaklarının sağlandığı bu dönemde, bu olgu ücretlerin kamu kesimindekine oranla yarıdan fazla düşük kalması, özel kesimdeki sömürü oranının yüksekliğini gösteren belirtilerden

biridir. Bu aynı zamanda, emperyalizm ile işbirlikçi iktidarların denetimindeki amerikancı Türk-İş sendikacılığının devlet kapitalizmi kanadı altında, halkımızdan aktarılan devlet fonlarından verilen sınırlı ücret tavizleriyle nasıl yaşatıldığının bir belirtisidir. Montajcı, ambalajcı Sanayiye sınırsız bir kâr oranı, işçi sınıfına da devrimci siyasal içerikten yoksun, Türk-İş'in danışıklı ekonomik mücadelesi ile sınırlı ücret artışı tavizleri... Sonra enflasyon-devalüasyon oyunları ile tekrar kamu ile özel kesimdeki işçiler ile tüm emekçi sınıfların yoksullaştırılma sürecine devam...

ÜCRET ARTIŞLARI, VERİMLİLİK ve MALİYET KARŞILAŞTIRMALARI:

Ücretlerdeki gelişmeyi gösteren bir başka veri kaynağı da «İmalat Sanayii Anketleri»nden elde edilen figürlerdir. Bu verilere dayanarak kısmen ücret artışları ile verimlilik ve maliyet karşılaştırmaları yapılabilmektedir. Aşağıdaki tablolar bunlara ilişkin çözümlemeleri yansıtmaktadır.

Tablo: 10 İmalat Sanayiinde Çalışan İşçi Başına Yıllık Ortalama Ücret ve Ortalama Katma Değerdeki Gelişmeler (Cari Ücretlerle)

(a) ÜCRETLER

Yıllar	Ortalama Yıllık Ücret TL.	Endeks	Zincirleme Endeks	
1965	7960	100.0	0	0
1966	9490	119.2	119.2	— 19.2
1967	10650	133.7	112.2	— 12.2
1968	11720	147.2	110.0	— 10.0
1969	12930	162.6	110.4	— 10.4
1970	16920	212.6	130.7	— 30.7
1971	18470	232.0	109.2	— 9.2
1972	20310	255.2	109.9	— 9.9
1973	24330	305.7	119.8	— 19.9

(b) VERİMLİLİK TL.

1965	46.515	100.0	0	0
1966	48.449	104.2	104.2	— 4.2
1967	63.122	135.7	130.3	— 30.3
1968	69.857	150.2	110.6	— 10.6
1969	77.098	165.7	110.4	— 10.4
1970	100.557	216.2	130.4	— 30.4
1971	105.834	227.5	105.2	— 5.2
1972	112.112	241.0	105.9	— 5.9
1973	148.736	319.8	132.7	— 32.7

Kaynak: İmalât Sanayi Anketleri

Tablo 11 : İmalat Sanayiinde Çalışan İşçi Başına Yıllık Ortalama Ücret ve Katma Değerdeki Gelişmeler (1963-100 sabit fiyatlarla)

Yıllar	İstanbul Ücretliler Geçinme Endeksi 1963-100	Endeks	Zincirleme Endeks	Yıllık Artış
1965	108.4	100.0	0	0
1966	113.1	114.3	114.3	— 14.3
1967	120.0	120.8	105.7	— 5.7
1968	125.0	127.6	105.6	— 5.6
1969	131.2	134.3	105.1	— 5.1
1970	143.3	160.8	119.7	— 19.7
1971	156.8	149.8	93.2	— 6.8
1972	190.8	145.5	96.5	— 3.5
1973	217.3	152.9	111.8	— 11.8

Yıllar	İşçi Başına Ortalama Verim	Toptan Eşya Fiyat Endeksi	Reel Prodüktivite	Endeks	Zincirleme Endeks	Yıllık Artış
1965	46.515	106.0	43.882	0	0	0
1966	48.449	110.2	43.965	100.1	100.1	— 0.1
1967	63.112	116.0	54.415	124.0	123.7	— 23.7
1968	69.857	117.0	59.706	136.0	109.7	— 9.7
1969	77.098	121.1	63.665	145.0	106.6	— 6.6
1970	100.557	131.7	76.353	173.9	119.9	— 19.9
1971	105.834	153.9	68.768	156.7	90.0	— 10.0
1972	112.112	170.7	65.677	149.6	95.5	— 4.5
1973	148.736	185.0	80.397	193.2	122.4	— 22.4

Kaynak : 1) İmalat Sanayi Anketleri.
2) Ticaret Bakanlığı Konjonktür ve yayın Müdürlüğü Yeni Toptan Eşya Fiyatları Endeksi İmalet Sanayi Rakamları.

Tablolardan da izlendiği gibi gerek parasal gerek gerçek ücret ve verimliliklerde yakın bir ilişki görülmekle birlikte *ücret artışları sürekli olarak emeğin verimliliğinin altında kalmıştır.* Gerçekten de toplu sözleşmenin egemen olduğu bu «planlı» dönemde ücretlerle verimlilik arasındaki bu ilişkinin varlığı ilginç bir nokta olarak görülmektedir. Oysa bu dönemde toplu sözleşmelerle sağlanan ücret artışlarından işverenlerin çok yakındıkları bilinen bir gerçektir.

Bu bulguyu destekleyen diğer bulgulara bakınca olgu daha da açık, gözler önüne serilmektedir. Örneğin işçiliğin imalat sanayinde üretim ve katma değer içindeki paylarında bu dönem içindeki değişmeler hemen hemen aynı kalmaktadır. *Gerçekten de üretim maliyeti içinde işçiliğin payı %11.3 ile % 12.1 aradında değişmesi ve katma değer içindeki payın da % 23'1 ile % 24.2 arasında oynaması ücretlerin maliyet ve fiyat artışlarında önemli bir etmen olmadığını göstermektedir.*

Tablo 12 : Ücretlerin Üretim Maliyeti ve Katma Değer İçindeki Payları

Yıllar	Ücretlerin Üretim Maliyeti içindeki % Payı	Ücretlerin Katma Değer içindeki % Payı
1965	23.1	11.3
1966	25.3	11.4
1967	21.4	11.4
1968	20.9	11.6
1969	21.0	11.9
1970	21.3	12.3
1971	22.7	12.1
1972	24.2	12.3
1973	21.5	10.8

Kaynak : İmalat Sanayi Anketleri

İmalat sanayiinde ücret artışlarının verimlilik artışlarının gerisinde kaldığı ve katma değer içindeki ücret gelirlerinin payında görülen değişmezlik, ücret dışı gelirlerin (kâr, rant, faiz v.b.) payının artması gibi bir karşı gelişme ile birlikte oluştuğunu benimsemek pek de yanıltıcı olmayacaktır.

MİLLİ GELİRDE ÜCRET PAYINDAKİ DEĞİŞİM SÜRECİ:

Ücret artışlarına paralel olarak ücret kazançlarının milli gelir içindeki payında oluşan değişmelerin gözlenmesi de birçok bakımdan bu bulgumuzu kanıtlayıcı nitelikte olabilir. Aşağıdaki tablodan da kolaylıkla izlenebileceği gibi ücret kazançlarının gayri safi yurt içindeki hasıla (GSYİH) içindeki oranı 1963 ile 1975 yılları arasında % 64 oranında artarken ücretlilerin iktisaden faal nüfus içindeki oranı % 111 artmıştır. Yani ücretlilerin toplam aktif nüfus içindeki payı artmış, buna karşın GSYİH içinden bu sınıfın aldığı pay daha az artmıştır. Bu ise ücret dışındaki gelir gruplarının ücret gelirlerinin çok üstünde geliştiğini açıkca göstermektedir.

Tablo 13 : Memur ve Sigortalı İşçilerin Aktif Nüfusa ve Ücret Kazançlarının GYSİH'ya Oranı (%)

Yıllar	Ücret Kazançlarının GSYİH Oranı	Artış Endeksi	M.S Ücretlilerinin İktisaden Faal Nüfusa Oranı	Artış Endeksi
1963	11.7	100	7.9	100
1967	15.7	134	10.0	137
1971	18.2	155	13.8	175
1974	19.2	164	16.7	211

Kaynak : Maliye Bakanlığı SSK İstatistikleri

Not : Ücret kazançları hesaplanırken sigortalı işçiler ile yalnızca genel bütçeli kuruluşlarda çalışan memurlar kapsanmıştır.

SONUÇ :

Bağımlı kapitalist ilişkilerin giderek yaygınlaştığı ülkemizde, ücret gelirlerinin diğer gelir gruplarına göre bu denli dengesiz bulunması, çifte sömürü düzeninin doğal bir sonuçu olarak kabul edilmelidir. Böylece emek yandan üretim içinde yarattığı artı değeri işbirlikçi kapitalizme ve emperyalist tekellere aktarırken (verimliliğinin altında ücret alırken), öte yandan üretimden kotarabildiği bu düşük ücretinin de enflasyon yolu ile kemirilmesine sendikal mücadele ile yeterince karşı koyamamaktadır: Ancak, bu sürecin ne zaman ve nerede değişebileceğini söylemek için kahin olmak gerekmez.

Bu süreç, herşeyden önce, kısa dönemde, tırmanan faşizmin geriletilip işçi sınıfımızın ve yoksul köylülüğümüzün siyasi hareketi olan tek sosyalist partimizin en kısa sürede oluşturulması ile hızlanacak, ancak bundan sonra proletaryanın ve tüm emekçi kesimlerin ücret mücadelesi daha etkili olacaktır.

Bu süreç, emperyalizm ve işbirlikçi sınıflar egemenliğinin yenilğiye uğratıldığı, üretici güçlerin serpilip gelişmesine olanak veren temel sanayi dallarının ve köklü bir toprak reformuna dayanan bir tarımsal kalkınmanın, işçi sınıfı siyasi hareketinin öncülüğünde yürütüldüğü tam bağımsız ve gerçekten demokratik bir Türkiye'de hızlanacak ve başarıya dönüşecektir.

Ve milli demokratik devrimin başlıca görevlerinin yerine getirilerek, sosyalist devrim aşamasına varılmasıyla kapitalist sömürü düzeni, işçiden koparılıp alınan artı-değer müessesesi ile birlikte tarihe karışacaktır.

İzmir konuşması

TEP Genel Başkanı Mihri Belli aakadaşın
TEP Genel Başkanı Mihri Belli arkadaşın 19 Eylül 1975 günü yapılan kapalı salon toplantısındaki konuşmasının devrimci hareketimizin tarihi ile ilgili bölümünü aşağıda sunuyoruz.

Arkadaşlar,

TÜRKİYE EMEKÇİ PARTİSİ'nin İzmir'de il örgütünü kuran arkadaşlar, genç işçiler? Bu salonu dolduran arkadaşlarının yüzlerine bakıyorum, çoğu henüz otuzuna varmamış genç insanlar. Bu genç kuşak işçi sınıfının ideolojisini benimsemiş ve Türkiye emekçi halkının davası uğruna birşeyler yapma özlemiyle dolu bir kuşaktır. Ama biliyoruz-ki Türkiye'de sosyalizm oldukça eskidir. En azından ellibeş yıllık bir geçmişi var, Türkiye'de sosyalizmin... Burada bu konuda bir iki söz etmenin gereği var. Biz sosyalistler olarak gökten zembille inmedik. Bir geçmişin, bir geleneğin temsilcisiyiz, bir sosyalist geçmişin temsilcisiyiz. O geçmiş hatasıyla sevabıyla bizimdir, ve biz ondan koparsak büyük yanılgılara düşeriz. Ellibeş yıldır Türkiye'de insanlar işçi sınıfı ideolojisine benimsediler, Türkiye'de emekçi halkının davası uğruna türlü meşakketlere katlandılar, zindanlara girdiler, işkence odalarından geçtiler, öldüler. Köksüz bir akım değildir sosyalizm Türkiye'de... Türkiye'de sosyalizmin tarihini iyi bilmemiz gerek.

1917 Büyük Ekim sosyalist devrimi Dünyayı sarstı. Çok şey değişti dünyada o büyük devrimden sonra. Dünyanın en ücra köşelerine bilimsel sosyalist düşünce ulaştı. Türkiye'de bu köşelerden biriydi. Yarı feodal Türkiye(yarı sömürge durumuna düşürülmüş olan Türkiye, Birinci Dünya Savaşından sonra devlet olaıak varlığına son verilmesi emperyalistlerce kararlaştırılmış olan Türkiye... Türkiyede Büyük Ekim Devrimi tarafından etkilenen ülkelerden biri oldu. Ve Türkiye'ye bilimsel sosyalizmi yani 20 inci yüzyıl bilimsel sosyalzmini getiren adam ŞEFİK HÜSNÜ DEĞMER arkadaştır. Daha önce de Türkiye'de sosyalistim diyenler çıkmıştı ama bildiğimiz bilimsel sosyalizmin öncüsü Şefik Hüsnüdür. ŞEFİK HÜSNÜ arkadaş 1. Dünya savaşında Çanakkalede yüzbaşı rütbesiyle savaştıktan sonra, dönüşte yenilmiş olan Osmanlı imparatorluğunun enkazı karşısında tek gerçek kurtuluş yolunun bu yeni devrimci fikrin ışığında emekçi halkı bilinçlendirmek ve örgütlendirmek olduğunu gördü ve bu işe girişti.

ŞEFİK HÜSNÜ yüzyılımızın başında Batının ilerici fikirlerinin kaynaştığı merkez olan Paris'te öğrencilik yapmıştı. Orada Jean Jaures, Marcel Cachin gibi önderlerin kürsüsünde yetişmiş bir Türk Devrimcisi idi. Geldi, İstanbul'da yani proletaryanın en yoğun olduğu kentte, sanayiinin en yoğunlaşmış bulunduğu bölgede, 1919 yılında, İstanbul'un Ferah tiyatosunda ikibin küsür işçinin ve devrimci aydının hazır bulunduğu bir toplantıda TÜRKİYE SOSYALİST İŞÇİ - ÇİFTÇİ PARTİSİ'ni kurdu. Bilimsel sosyalist düşüncenin, sosyalist akımın örgütlü olarak Türkiye toprağında varlığının başlangıcı böyledir.

Kurtuluş Savaşı şartlarında gene büyük Ekim Devriminin etkisi ile çeşitli yerlerde kaynaşmalar ve sosyalizm fikri çevresinde gruplaşmalar oldu. Almanya'da SPARTAKİST'lerin (ki en devrimci kuruluş oydu Almanya'da) İkinci Enternasyonal Sosyal - demokrasinin ihanetine karşı kesin bir devrimci tutum takınan Rosa Luxembourg'ların, Liebknecnt'lerin hareketiydi. Almanya'da, bulunan işçi ve aydınlar gruplaştılar. Savaşta esir düşen ve Rusya'nın esir kamplarında kümeleşmiş bulunan (ki bunların içinde Mustafa Suphi arkadaşda vardı) Türk esirleri sosyalizmi benimsemiş olan Türk askerleri de Kafkasya'da yer yer gruplaştılar ve örgütlendiler. Ve o dönemde esir Türkleri silahlandırıp Anadolu'ya sevk eden ve doğruca Sakarya'ya cepheye gönderen oradaki Türk sosyalistleri oldu. Ve Üçüncü Enternasyonalin desteği ve onayıyla oldu bu.

Anadolu toprağında, Ankara'da, İşçi sınıfının sayıca gayet zayıf olmasına rağmen, özellikle İmalatı Harbiye işçileri arasında Türkiye İştirakiyun Partisi kuruldu. «İştirak» arapçasıdır sosyalizmin. O dönemde iştirakçı denirdi, sosyalistlere. Ankara'da o dönemin sosyalist işçileri emperyalist düşmana karşı zafer elde etmek için kendilerine düşen gö-

revi şanlı bir şekilde yerine getirmişlerdir. Cephelere koşanların dışında İmalatı Harbiye işçisi, dar olan Türk top namlılarına daha geniş çapta bulunan top mermilerini, dolu mermileri uysun diye tornadan geçirip çaptan düşürürlerdi. Ve arada bir top patlardı, torna makinasıyla beraber işçisi, çırağı havaya uçardı. O dönemde imalatı harbiyede çalışmış işçi arkadaşımız (tornacı arkadaşımız) hiçbir şey değilmiş gibi gülerek şunu anlatmıştır bana: Demiştir ki, «ben bir usul bulmuştum ve zaiyat asgariye indi ondan sonra. Bizim tornaları yerleştirdiğimiz zaman bina falan yoktu, o zaman Ankara mâmur değildi. Çalıştığımız avluda yıkık duvarlar vardı, torna tezgahını duvarın dibine yerleştirdik. Bir delik açardık duvarın içinde, verirdik işi tornaya ve elimizi deliğin arkasından uzatarak idare ederdik tornayı. Patlasada br elimiz giderdi, kendimiz getmezdik.» Bu şekilde çalışmıştır Türkiye proletaryası ulusal kurtuluş savaşında.

Ayrıca, gene İstanbul'da Rum işçileri arasında, Rum proletaryası arasında, Pan Ergatiban diye Üçüncü Enternasyonal çizgisinde bir örgüt kurulmuştu. Sonradan yunan işçi sınıfının büyük lideri durumuna gelmiş olan Zakaryadis, o örgütün içindeydi.

Ayrıca Eskişehir'de Yeni Dünya dergisi etrafında bir sosyalist gruplaşma vardı. Yani sosylasit fikir ve sosyalist örgütlenme Türkiye toprağından yer yer fışkırıyordu. Ama bütün bunların içinde kalıcı olan ve bizim köken olarak bakabileceğimiz İstanbul'daki, proletaryanın en yoğun olduğu şehirdeki ŞEFİK HÜSNÜ arkadaşın kurmuş olduğu örgüttür, oraya varır, bizim kökenimiz. Ötekiler dağılmıştır. Özellikle yurt dışından yapılan bazı tarih yorumları var. Bu gerçeği inkâr eden yorumlar, bilmem Baku'da kurulmuşmuş ilk örgüt. İsmini duymadığımız adamlar zikrediliyor. Bunlar yanlıştır. Nedir sosyalist örgüt? İşçi sınıfının öncü birliğidir, öncü müfrezesidir. Neredir işçi sınıfı? Türkiyededir. O halde Türkiye işçi sınıfının öncü müfrezesi nerede olur? Türkiye toprağında olur. Bu öncü birliğini aramak için gözlerini yurt dışına çevirenler varsa, onlar yanılıyorlar. Böyleleri, siyasi mülteci ile proleter devrimci savaşçı arasındaki farkı bilmeyenlerdir. Türkiye'de, geleceksin işçi sınıfıyla omuz omuza onun acılarını çekeceksin, yoksa konuşmaya hakkın yoktur. Dışardan maval okumaya hakkın yoktur. Evet köken, yani işçi sınıfı neredeyse orada olmalıdır öncü. Evet oradan başladı bu iş?

Tahir Pekmezci arkadaş, olanaklar ne kadar sınırlı olursa olsun, Türkiye sosyalisletleri her imkan bulduklarında legal siyasi örgütlenme yolunu tutmuşlardır, parti kurmuşlardır dedi. Doğrudur. Tersine bir tutum bilimsel sosyalizme aykırı bir tutumdur. Legalite olanaklarını son katresine kadar kullanacaksın. Kullanmadın mı? Hatadasın. Büyük

ustaların öğretilerine ters düşersin. Niçin legalite, niçin kuruyoruz partiyi? Bilmem seçimi kazanacağızda iktidar olacağız falan mı? Bunlar şu andaki meselemiz değil. Parti kurmaktaki amacımız daha rahat işçi sınıfına, yoksul köylüye ulaşmaktır ve ona emekçi halkın davasını anlatmaktır. Budur derdimiz. Sonra iktidara nasıl geçeceğiz, nasıl geçmiyeceğiz, zamanı gelince düşünürüz. Budur önümüzdeki mesele. Buna sırt çevirmek, çok özel tarihi şartlar dışında legaliteye sırt çevirmek, yanlış bir tutuma düşmektir. Parlemanter olanakları da kullanacağız. Gereği kadar önem vermek şartıyla. Elbette ki esas görevin fabrikalardadır, tarlalardadır, bunı unutmadan...

Biliyorsunuz, 1925 yılına kadar sürdü Türkiye'de legal örgütlenme olanakları. 1925 de Doğu'da isyan oldu. Ve bu isyanı o zaman ki İsmet paşa kabinesi fırsat bildi. Hem sağ kanattaki bugünkü AP'ni dünkü DP'nin ağa babası olan Terakki Perver Cumhuriyet Partisinin kapatırken öte taraftan Şefik Hüsnü'nün sosyalist partisini de kapattı. Ve 1925 yılından İkinci Dünya savaşının sonuna kadar Türkiye'de 20 yıl legal sosyalist örgütlenme olanağı olmadı. Sosyalist hareket yok mu oldu? Hayır, sadece yer altına itildi. Ve yerin üstünde tek parti vardı CHP! Ve Millî şefin CHP'sine karşı tek muhalefet örgütü vardı, o da yer altındaki sosyalist hareketti. Bu sosyalist hareketi hiç kimse küçümsemesin. Çetindi o zamanlar sosyalistlik; sosyalistlik işkence odalarından, zindanlardan geçen bir yoldu... 12 Mart deneyinden geçtik, bunun ne demek olduğunu biliyoruz. Hiç kimse küçümsemesin bu hareketi. Bu hareket o dönemde Şefik Hüsnü'ler gibi, Reşat Fuat'lar gibi dünya proletaryasının gözde devrimcilerini çıkarabilmiştir saflarından. Çorak bir tarlada çıkmaz zu çapta onsanlar. Üçüncü Enternasyonalin icra komitesi vardı, 21 kişilik. Tüm partilerin temsilcileri girmez oraya. O yirmi bir kişilik konseyin içinde Ho Şi Minh'in yanında, M. Thorez'in yanında, Togliati'nin yanında ki bunlar dünya proletaryasının bir numaralı liderleridirler. Şefik Hüsnü arkadaşımızda yer almıştır. 1945-46'da Nazi Almanyası ve müttefiklerı yenilgiye uğrayınca savaş sırasında iki tarafı da idare etmiş olan tek parti CHP kendisi zor duruma düştü. Atatürk'ün ölümünden sonra ve özellikle İkinci Dünya savaşı koşulları altında CHP'inde bir bileşim değişikliği meydana gelmişti. Ve bu parti dönüşümcü küçük burjuva asker-sivil aydın zümrenin ağır bastığı bir parti olmaktan çıkıp, harp vurguncusunun, Atatürk düşmanı kafatasçının, feodal mütegallibenin barındığı bir gerici parti niteliğine bürünmüştü. Ve bu CHP... İngiliz ve Amerikan akıl hocalarının da dediklerine uyarak çok partili düzen kurmağa kalktı. Demokrat Parti'nin kendi sağında kurulmasına izin verdi. Anayasayı değiştirdi. Sınıf esası üzerine parti kurulması ilkesini kabul etti. Bu arada 46 yılının ortalarında Şefik Hüsnü Değmer arkadaş legal olarak Türkiye Sosyalist Emekçi ve

Köylü Partisi'ni (TSEKP) kurdu. Savaşı izleyen bu dönemde işçi sınıfı bugüne kıyasla çok daha zayıfken; sayıca ve bilinç bakımından çok da zayıf olduğu halde, altı aylık ömrü içinde TSEKP yıldırım hızıyla gelişti, güçlendi. Hem mesleki örgütlenme alanında hem siyasi örgütlenme alanında. Sadece sendikalar alanında bu parti üyesi sosyalist işçiler ve aydınlar altı aylık gibi kısa bir süre içinde 40 iş kolunda, 600 işyerinde sendika kurabildiler. Ve siyasi örgütlenmede buna paralel olarak gelişti. Egemen çevreler baktılar ki gidiş gidiş değil ve akıl hocaları (ozaman İngilizler ön plandaydı) İngilizlerin ve Amerikalıların da onayıyla 16/Aralık/1936 da büyük bir baskın yaptılar ve sosyalist partinin liderlerini zindanlara attılar. Eğer bunu yapmasalardı, gidiş neydi? Gidiş, Halk partisinin solunda güçlü bir sosyalist muhalefetin ortaya çıkması olacaktı. O doğrultuda bir gidiş olacaktı. Bunu gördüler ve başında önlediler, hep öyle yapmışlardır ve güçleri yettiği sürece yapmaya devam edeceklerdir, gayret edeceklerdir. Meğer ki, biz sıkı duralım ve onları bu gayretlerinden caydırabilelim. Bundan sonra Türkiye'de milli şef İnönü o zaman artık milli şeflikten istifa etmişti, ve demokrasi lideri olmuştu. Evet Halk partisi lideri il il, karakol karakol dolaşarak emniyet amirliklerine, valilere giderek solun kafasını ezin ama DP'ye dokunmayın, DP bizim makbulumuzdur ona göre devranın diye direktifler verdi. Türkiye'de güdük demokrasi böyle tezgahlandı. Egemen güçlerin demokrasi oyununu, sahte demokrasi, Filipin demokrasisi oyununu sahneye koymalarının aşamalarıdır bunlar. Bunları iyi bilmek gerekir. Gene itildi sosyalist hareket yer altına, Durdu mu? Durmadı, birbirini izleyen tevkifatlar, örneğin ikiyüz üçyüz kişilik 1951 tevkifatı bütün bunlar kanıtıdır hareketin sürdüğünün. Arkadan o on yıllık DP yönetimi geldi. İşbirlikçi sermayenin ve feodal mütegallibenin bir numaralı partisi olan DP'nin iktidar döneminde kemalist devrimin Türkiye'ye milli bağımsızlık olarak feodal üst yapıda demokratik dönüşüm olarak getirmiş olduğu ne kazanç varsa hepsi ayaklar altında çiğnenmiştir. O karanlık dönemde bir çok sosyalist günlerini zindanlarda yada sürgünlerde geçirdi.

Arkadan 27 Mayıs geldi. 27 Mayıs genellikle küçük burjuva dönüşümcü eğilimde Atatürkçü subayların, pek de bilinçli olmayarak o Anti -Kemalist karşı-devrimci gidişe dur deyişidir. Bu kadar... Fakat 27 Mayısı, onu yapanların ifadesi dışında bir sola açılış izledi. Şimdi bazıları daha sol bir tutuma gelmişlerdir. Fakat 1960 da hemen hepsi anti-sosyalist idi. 1960 yılında bir dergide ben «Toprak reformu iyidir, hoştur, gereklidir» diye gayet ılımlı imzasız bir yazı yazdım. Ve dergi sahibini ve tüm dergi yazarlarını, aynı isimde 15 yıl önce dergi çıkarmış olan kimseyi hepsini beraber 1. Şubenin hücrelerine tıktılar ve sanki gizli örgütmüşüz gibi tahkikat yürüttüler. Yani 27 Mayısı yapanların 27 Ma-

yıstan sonraki sola açılışın mimarları olduğu düşüncesi yanlıştır. Onların iradesi dışında Türkiye toplumundaki sosyalist birikim gayet sınırlıda olsa özgürlüğe kavuşunca dışa vurmuştur. Budur 1960'larda Türkiye toplumunun sola açılışının açıklaması. Ve o sola açılış sonucu ilkden 13 sendikacı TİP'i kurdular. Bu kurucu sendikacıların çoğunluğu bilinçleri elverdiği kadar, güçleri yettiği kadar, bu parti içinde çalıştılar ve güdük demokrasinin sınırları içinde işçi davasına sahip çıkma çabası gösterdiler. Bugün bunların önemli bir kısmı Halk partisine kaymıştır. Bu bir sağa kayıştır ve üzücü bir gelişmedir.

1946 da sosyalistlerin kurduğu sendika hareketi bastırılmasından kısa bir süre geçtikten sonra, bilindiği gibi, egemen çevreler görmüşlerdir Türkiye'de işçi sınıfının iktisadi mücadelesini başıboş bırakmanın kendi çıkarlar bakmından yanlış olacağını. Özellikle Amerikan akıl hocalarının önerileriyle buraya Amerikadan, sonradan CIA ajanı oldukları, Amerikan sağcı basınında bile ilân edilen Brown gibi, Lovestone gibi adamları göndermişlerdir. Ve bunlar Türkiye'de bildiğimiz Türk-İş'in bugün baş temsilcisi olduğu Amerikancı sarı-sendikacılığı kurmuşlardır. İşçi Partisi'ne katılanların hepsi o çatı altından gelme kimselerdi. Ama bir çoğu o çatı altında olmakla birlikte, işçi olarak, sendikacı olarak, dürüstlüklerini muhafaza etmeye çaba göstermiş sendikacılardı. Fakat o okuldan sosyalist parti lideri çıkamaz. Meğer ki çok daha büyük deneylerden geçe, başka okullarda da eğitile... Onun için bunlar aydınlar arasında lider aradılar. Geçmişte sosyalist harekete iyi kötü katılmış siyasi faaliyette bulunma hakkı olan birini. Bu «eski tüfek» denen 141. madde sabıkalılarından olamazdı. Çünkü anti-demokratik kanunlar yüzünden bizim, değil bir parti kurmamız, değil bir parti organlarında yer almamız, üye olmamız, oy kullanmamız bile yasaklanmıştı. Bugün bizi, özellikle beni, eleştirenler «-960 larda niye sosyalist parti kurmadın?» diyorlar. Bunun cevabı basit: Ben kuramazdım, çünkü benim oy vermeye bile hakkım yoktu. «Peki sen dur kenarda başkaları kursaydı sen akıl hocası olsaydın» diyenlerde oldu. Öyle şey olmuyor, sosyalist partiyi kuracaksan gırtlağına kadar gireceksin işin içine, başka yolu yok bunun.

Şimdi gelelim İşçi Partisine, aradılar ve 141-142 ci maddelerden sabıkası olmayan sosyalist aydınları, adı bilinmeyen sosyalist aydınları aradılar ve bunların içinde Aybar gibi, Boran gibi arkadaşlarla başvurdular. Ve hepimiz onların bu kararını onayladık. Dışardan da olsa onayladık. Sosyalist hareketin örgütünün organlarında yer alan adamlar değildir o sosyalist hareketin hakiki gücünü temsil eden. Her köşede, Türkiye'nin her köşesinde, en ücra köyle en kenar mahallesinde eğer yüreği sosyalizm ateşi ile yanan insanlar tamam bu örgüt bizimdir diyorlarsa o örgüt ilerler, «değildir» diyorsa en becerikli kadrolar bile

sonuç alamaz. Evet biz bu sendikacılıktan gelme TİP kurucularının Aybar arkadaşı, Boran arkadaşı göreve davet etmelerini olumlu karşıladık. Ve bütün içtenliğimizle destekledik. Zaten biz yer alamazdık böyle bir partide. Biz bunların sosyalist olarak samimi olduklarını kabul ediyorduk, gene de ediyoruz. Ama içten davranmak yetmez Türkiye gerçeklerini doğru değerlendireceksin sosyalizmin bilimini iyi sindireceksin, o sosyalizmin bilimini yaratıcılıkla Türkiye gerçeklerini uygulamayı bileceksin ve doğru sentezlere varacaksın ve doğru olarak sosyalist hareketin çizgisini çizeceksin. İçtenlik tamam, gerekli, ama yetmez. Bu arkadaşlar geçtiler TİP'in başına 1962 de. Ve 1962 yılı ile 1966 yılı arasında dört yıl süren TİP Türkiye'deki sosyalist birikimi esas olarak temsil edebildi. Bundan ötürü de çok hızlı bir gelişme gösterdi ve bütün engellemelere rağmen ve bütün olumsuz koşullara rağmen 1965 seçimlerinde onbeş kişilik bir grupla parlemantoya girdi. Parlemanter mücadele sosyalist partinin eylem alanlarından biridir, ama en önemlisi değil. Egemen güçler gene telaşlandılar (1946 da olduğu gibi). Baktılar ki gidiş iyi değil, CHP birden «biz ortanın solu olduk» demeye başladı, İşçi partisinin gösterdiği başarı karşısında. Yani kırk yıllık Halk partisi birdenbire solculuğu aklına geldi ve ortanın soluyum dedi. Egemen güçler türlü taktiklere, türlü kandırmalara, türlü yıldırma yönetemlerine başvurarak hareketi bölmeye çalıştılar.

Bir anımı anlatayım size; 1964 yılında TİP'e giren bir aydın arkadaş akrabası olan Ecvet Güresin'e gidiyor partiye girdiğini söylüyor. Ecvet Güresin biliyorsunuz işbirlikçi sermayenin Babıali'deki önemli adamlarından biri (şimdi ölmüş). Öyle olmasa Hürriyet gazetesi baş yazarlığı verilmezdi kendisine. Evet Ecvet Güresin bu arkadaşa diyor ki; «girdin bu partiye, ama sen gençsin bilemezsin bu partiyi perde arkasından yönetenler var. Kim yönetiyor bu partiyi? Aybar, Aran, Boran bunlar ön safta gözükenler. Hakiki yöneticiler başkaları. Onlar perde arkasında» diyor. Genç aydın arkadaş «Peki kim bunlar» diye soruyor. Cevap şu: «Mihri Belli diye bir adam var, bu adam Karaköy'de Mimar handa bir tercüme bürosu açmış sözüm ona (halbuki biz sözüm ina değil, ekmek parası için tercüme bürosu açmıştık...» Ve bu tercüme bürosunun kendi odasının arka penceresi Mumhane sokağına bakar. M. Ali Aybarın avukatlık yazıhanesi (Velialemdar) handadır, (Velialemdar) handan çıkanca Mumhane sokağından yürür ve o pencereden talimatı verir Mihri Belli, M. Ali Aybara. İşte TİP böyle yönetiliyor gözünü aç» diyor Ecvet Güresin. Bu gülünç hikayeye kendisinin inandığını sanmam. Ama bunları yaydılar böyle söylentiler dolaştırdılar. O günlerde. Böylelikle bazı vatandaşları «bu illegal örgütmüş» diye korkutup kaçırtmak istediler, hemde böylelikle TİP yönetimindeki arkadaşların bencilliğini işlediler.

TİP liderinin «ben başkan seçmişler bu partiye, ben yöneteceğim bu partiyi, ne demek pencereden işaretle perde arkasından benim partinin yönetildiğini iddia etmek?» der gibi bir havaya gireceğini umdular. Ve galiba girildi de bir ölçüde bu havaya. Bu üstü örtülü tehtidleri de eklemek gerek. Bu tuzağa düşürüldü ve egemen güçlerin baskı kurumlarının türlü tertipleri sonuç verdi ve işçi partisi yönetimi tasviyecilik yolunu tutmak gibi büyük bir hata işledi. 141 ve 142. maddelerden hüküm giymiş olan ve o dönemde bir siyasi partide görev alması olanaksız bulunan eski sosyalistler çevresiyle yakından uzaktan ilgisi bulunan, bizlerle merhabası olan kim varsa partiden ihraç etmeye kalktılar ve oldukça geniş bir kesimi de ihraç ettiler.

46 Dosyası:

16 ARALIK BİR KARA LEKEDİR

1946 yılının 16 Aralığı, Türk siyasî hayatında kara bir leke olarak anılır Çünkü 29 yıl önce bu tarihte Türkiye işçilerinin ve yoksul köylülerinin ünlü partisi Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi kapatılmıştır.

20.6.1946'da kurulup hızla gelişen bu partiye egemen sınıflar iktidarı, 6 ay bile katlanamamış ve başta Dr. Şefik Hüsnü Deymer olmak üzere devrimciler zındanlara doldurulmuştur.

Bilindiği gibi CHP'nin uzun tek parti döneminde, emekçi sınıfların partisine yasal çalışma olanakları tanınmamış, yaprağın kımıldamadığı bir Türkiye özlemi ile egemen sınıflar diktası sürdürülmüştür. İkinci Dünya Savaşı sırasında, Kemalist Karşı Devrimin yükselişi hızlanmış ve özellikle Saracoğlu Hükümeti sırasında emekçi halkımıza ezgi ve sömürü, aşırı derecede yoğunlaştırılmıştır. Faşist Saracoğlu Hükümeti zamanında, savaş ekonomisinin gerektirdiği sınırlamaların kaldırılıp «serbest ticaret»çi bir politikanın izlenmesi sonunda fiatların iki yıl içinde %400 yükselmesi, o dönemde emekçi sınıfların ne koyu bir sömürüye uğratıldığının bir kanıtıdır. Karaborsa, harp vurgunculuğu ile çürüyen, üstelik özellikle Alman faşizmine yamanmış bir CHP ik-

tidarı, Dünya Demokrasi Cephesi karşısında faşizmin büyük yenilgisi sonunda artık ayakta duramazdı. O zamanki Cumhurbaşkanı, egemen sınıfların usta temsilcisi «Tek Şef» İsmet İnönü freni bozuk iktidar arabasını kızgın halk kitlelerinin muhalefetine çarptırmamak için büyük çabalar gösterdi.

Dünya Demokrasi Cephesinin büyük zaferi ile heyecan içindeydi. Çok partili sisteme geçmek kaçınılmazdı. Buna geçildi, fakat emekçi sınıfların yasal siyasî ve demokratik örgütlenmesine ardarda tuzaklar hazırlanarak, derbaler vurularak...

Türkiye devrimci hareketi 1943 yılında «Faşizme ve Vurgunculuğa Karşı Geniş Cephe» sloganını ortaya atmıştı. 1944 yılında Türkiye Komünist Partisi tevkifatı ile İleri Gençlik Birliği tevkifatı yapılmıştır. Sol gazete ve dergiler ile amerikancı basın muhalefettedir. Adnan Menderes ve Celâl Bayar CHP'den istifa etmişler, ilerici ve devrimci aydınlar bir «Antifaşist Halk Cephesi» oluşturmak azmindedirler. İnönü, bu geniş muhalefet cephesine karşı, CHP İst. İl Müfettişi Alaettin Tiritoğlu'nu görevlendirir. (Sonradan kendisine bir sözde Sosyalist Parti de kurdurtulmuştu). Tek partinin besleme, sözde gençlik örgütüne bir gösteri tertiplenir ve 4 Aralıkta antifaşist TAN Gazetesi tahrip edilir. Yeni Dünya, Gün, La Turquie gibi gazetelerle birlikte dergiler, kitap evleri yerle bir edilir. Nazım'ın ünlü 4 Aralık şiiri, Bursa Cezaevi'nden, bu faşizmin azgınlığına karşı yazılmıştır.

Halk Cephesi girişimi kundaklandı, ama SSCB, ABD ve İngiltere'nin faşizme karşı oluşturduğu dünya demokrasiler cephesinin baskısı ile çok partili döneme geçilmek zorunda kalındı. Yasal değişiklikler yapıldı, dernekler, sendikalar, siyasî partiler hızla kurulmaya başlandı. Kurulan siyasî partiler arasında en önemlileri, Şefik Hüsnü'nün önderlik ettiği Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi ile Bayar'la Menderes'in başını çektiği Demokrat Parti oldu.

Altı ay gibi kısa bir dönemde, TSEKP 13 ilde kuruldu. Sadece İstanbul'da onbin işçi parti saflarında örgütlendi. İstanbul Sendikalar Birliği, 40 iş kolunda, 600 den fazla sendika kurdu. Bu hızlı gelişme, halkımızın büyük ezgiler karşısında faşizme karşı direnişinden geliyordu. Yasal planda örgütlenmek, zaşta işçi sınıfımız olmak üzere emekçi halkımız için güncel sorunların başlıcası olarak ortaya çıkmıştı. Proleter devrimci hareketin önderliğinde halkımızın teşkilatlanması büyük bir ivme kazandı. Dünya devrimci hareketinin birliği, faşizme karşı büyük zafer heyecanı, bu ivmeyi güçlendirdi. O kadar ki 1960 larda kurulan TİP, tüm devrimci potansiyelin desteğini kazandığı halde, bu kadar hızlı bir gelişme göstermemiştir.

Demokrasi tarihimizi eleştirici bir gözle incelediğimizde, bugün işçi sınıfımızın güçlendiği daha gelişkin objektif sosyal şartlara rağmen dünya devrimci hareketindeki bölümenin de içinde olduğu çeşitli yurtiçi subjektif nedenlerin yarattığı olumsuz bir ortam içinde, bugün sosyalist siyasî örgütlenme göreli olarak daha yavaştır. Bu şartlarda sosyalist potansiyeli kucaklama yolundaki ivmeyi hızlandıracak «Güçlü tek Sosyalist Parti» özleminin önemi daha iyi anlaşılır. Türkiye devrimci hareketinin en önemli mirasını temsil eden Türkiye Emekçi Partisi'nin bu sloganı, bu yüzden olumlu yankılar yaratmaktadır. Bu yüzden TEP, işbirlikçi faşist iktidarın saldırılarında boy hedefi olarak seçilmiştir.

1946 da ki Türkiye Sosyalist Emekçi Köylü Partisi'nin programını incelediğimizde bu programda uzun baskı dönemlerinin engellediği örgütlenme isteğinin nekadar güçlü bir biçimde kaleme alındığını görürüz.

Şehirlerde, köylerde, demokratik örgütlerde ve siyasî planda «çalışan halk yığınlarını teşkilatlamak» hemen her program maddesinde güçlü bir biçimde vurgunlanmaktadır. Program, halkın, halk tarafından yönetilmesi anlamındaki gerçek demokrasiye yönelmek için, burjuva siyasî demokrasisinin zorlanarak demokratik mevzilerin adım adım kazanılması için, halkın, halk tarafından teşkilâtlandırılması ilkesi çeşitli boyutlarıyla işlenmiştir. Fabrikalarda, tarlalarda ve diğer üretim birimlerinde çalışan halkımız örgütlendirilmedikçe, siyasî mücadele bu tabana oturtulmadıkça siyasi demokrasinin kurulamıyacağı çok iyi ifade edilmiştir. Dünya devrimci hareketinde seçkin bir yeri olan Şefik Hüsnü'nün kaleme aldığı parti programı, bugün de devrimci harekete ışık tutacak niteliktedir.

TSEKP programı ile, halk için bir demokrasiye doğru hızla gelişince, uzun bir baskı döneminden gelen CHP iktidarı, ehveni şer saydığı Bayar ve Menderes'lerin amerikancı partisi DP'ye yol verdi, buna karşı emekçi halkımızın partisi TSEKP'ne sıkıyönetim mahkemeleri ile yolu tıkadı.

1946 da eski «Millî Şef» ve yani halksız demokrasi ustası İsmet İnönü, 1960'larda hayatına kasdetmeye kadar yönelen aşırı amerikancı DP'ye yolu açtı. Böylece tek parti düzeninden «Filipin Demokrasisi» diye adlandırdığımız çok partili, ama emekçi sınıflara kapalı anti-demokratik düzene geçildi. Emperyalizm ile işbirlikçi sınıflar iktidarı güçlendi ve kara bir baskı dönemi yaşandı. Fakat halkımızın binbir alanda verdiği bağımsızlık ve demokrasi mücadelesi «her hal ve şart altında» sürdürüldü. Kaybedilen mevziler adım adım geri alındı.

Bugün de, egemen sınıfların en gerici kolu olan işbirlikçi faşist AP iktidarı, ortakları ile birlikte, demokrasi cephesine saldırıyor, adam

öldürüyor, komplolar düzenliyor, Türkiye Emekçi Partisi'nin varlığını hedef alan baskılar yöneltiyor.

Fakat bugün, sosyalizmin dünya ölçüsündeki büyük başarıları ile geriletilen soğuk savaş ortamı içinde, halkımızın hızla bilinçlenip örgütlendiği ve işçi sınıfı hareketinin yükseldiği bir dönemde, demokrasi cephesi kolaylıkla geriletilemiyecektir. Sosyalistler yasal siyasî örgütlerini, kazandıkları bu siyasî mevzii kıskançlıkla koruyacaklardır.

1946'da halkımızın demokrasi kavgasında mücadele eden, işkence gören, uzun hapislik ve sürgün yılları ile halkımızdan koparılmaya çalışılan bu acılı kuşaktan ölenlerin anısına derin saygılar, yaşıyanlara devrimci selâmlar...

Türkiye'de işçi sınıfının tarihinden:

(Özet Olarak)

SON DEVİR (*)

İkinci Dünya Harbi neticesinde Halk Partisi diktatörlüğü kadrosunu Anglo-Amerikan ilgisi sayesinde tamamen muhafaza etmekle beraber hürriyet taraftarları ve işçi sınıfının gayrimemnun durumu karşısında hiç olmazsa tavizkâr bir siyaset gütmiye mecbur kalır. Fakat bu arada tedbirli bulunmak avantajını tamamen kullanan iktidar, işçi sınıfı karşısında ancak İş Dairesini (65) «iş hayatını düzenleme, denetleme görev ve yetkisiyle» Çalışma Bakanlığı haline getirdikten sonra sınıf esası üzerine müstenit cemiyet kurma yasağını kaldırıyordu (Cemiyetler Kanununun bâzı maddelerini değiştiren kanun, madde 9).

1946 ocağında ise bakanlık «sosyal güveni sağlama ve tam çalıştırma yetki ve göreviyle» yeniden genişletilmiş. İşçi Sigortalar Kurumu faaliyete geçmiş ve İş Bulma Kurumunda değişiklikler yapılmıştır.

Halbuki memleket vasatisi itibariyle gündelikler-vergiler hariç-hâlâ 250 kuruşu geçmiyordu.

Mükellefiyetlerin çoğu hâlâ devam ediyordu.

Anti-demokratik iş mevzuatı ve ilgili idarî teşkilât baskı vasıtası olmak karakterini esas itibariyle muhafaza ediyordu.

Yenilik, siyas' ve meslekî faaliyet ve ahlâkları meşkûk bâzı şahısların kurduğu Sosyal Demokrat, İşçi ve Çiftçi, Ergenekon İşçi. Türkiye İşçi Sosyalist. Sosyal Adalet Partisi gibi siyasî teşekküller ve bâzı meslekî teşekküllerin işçi sınıfı karşısına çıkarılmasından ibaretti.

İşte böyle bir durum içinde, haziranda «Türkiye İşçi sınıfını basmakalıp kandırma ve yıldırma edebiyatına, vaadlere ve kendinden olmıyanların düşmanca hesaplarına alet olmaktan kurtarmak maksadını» (66) ileri süren bir İSTANBUL SENDİKALAR BİRLİĞİ kurulmuştur.

Partiler arasına Türkiye Sosyalist Partisi ve TÜRKİYE SOSYALİST EMEKÇİ VE KÖYLÜ PARTİSİ'nin karıştığı günlerde yapılan umumî seçimde, Halk Partisinin gene katî ekseriyeti elde etmesine rağmen, «işçilerin hak ve menfaatlerini korumak ve icabında mücadele etmek» gayesini güden sendikalar çoğalmakta devam ediyordu.

Filvaki birkaç ay içinde İstanbulda: Tütün işçileri, Maden Sanayi işçileri, Şoförler, Ayakkabı İşçileri, İnşaat İçişleri, Basın Yayın Kafa Kol İşçileri Sendikaları ve İstanbul İşçi Kulübü, İzmirde: Mensucat Sanayii İşçileri, Tütün İşçileri, Basın Basın Yayın Kafa Kol İşçileri, Ticarethane ve Esnaf Müstahdemîn, Terziler, Ayakkabı İşçjileri Sendikaları ve İzmir İşçi Sendikalar Birliği: Ankarada: İnşaat İşçileri, Terziler, Madenî İşler ve Makine İşçileri Sendikaları: Kecaelinde: Sellüloz Sanayi İşçileri, Nakliye İşçileri Sendikaları ve Kocaeli İşçi Sendikaları Birliği: Eskişehirde: Serbest Sanayi İşçileri Sendikası: Samsunda: Tütün İşçileri Sendikası: Zonguldakta: Maden Kömürü Havzası İşçileri Sendikası. kurulmuştur.

Fakat bu sendikalaşma hareketi türlü yönden tahrik ve baskılarla önlenmiye çalışılıyordu.

Filvaki tam bir provokasyon partisi olan Türkiye Sosyalist Partisinin mevhum Türkiye İşçi Sendikaları Federasyonu teşebbüsünden başka, temmuzda «Çalışma Bakanlığı teşkilâtına yardımcı olmak. İş Kanununun tatbikatını kolaylaştırmak «nizamname, madde 3), iş randımanını arttırmak (nizamname, madde 12)» gibi maksatlarla C.H.P. direktiflerine uygun ve C'H.P. parasiyle herbiri kurucular heyetinden ibaret işçi dernekleri kurulmıya başlanmıştı.

(*) Sayfa: 28-30

(65) — Haziran 1937 de İktisat Vekâletine bağlı olarak kurulan bu daire

126 kişilik memur kadrosuna sahipti. Bunları içinde 48 iş müfettişi mevcuttur. Bunlar 14 bölgede çalışıyorlardı.

(66) — Bize Göre Görüşler. İstanbul 1946. sayfa 10.

İstanbulda: Türkiye İşçi Derneğinden başka, Kutu Fabrikası İşçileri, Mensucat İşçileri, Berber İşçileri, Ayakkabı İşçileri, İnşaat İşçileri Dernekleri ve Türkiye Kundura İşçileri Derneği, Basın Makinistleri Derneği: Ankarada: Un ve Unlu Madde İşçileri, Berberler Derneği kurulmuştu.

Böylece birdenbire muhtelif istikametlerde olsa da hararetlenen sendika kurma faaliyeti 16 Aralık 1946 da İstanbul bölgesinde 1940 danberi mevcut Örfi İdare Komutanlığını Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi idarecileri ve İstanbul Sendikalar Birliği idarecilerinin tevkifi ve dolayısile sendikaların seddi üzerine bu istikamette durdurulmuş, zaten mahdut ve meşkûk bir çerçeve arzeden federasyon teşebbüsü de aynı akibet korkusuyla sinmiştir. Derneklere gelince bunlar Başbakanlığa 26 aralıkta çektikleri bir telde: «İşçilere tam ve demokratik teşklât hakkının verilmesi dolayısiyle» (!) şükranlarını belirtiyorlar, ayrıca Çalışma Bakanlığına baş vurarak «kesin bir rehberlik» etmesini istiyorlardı.

Sendikalar faaliyetine zaten «yeniden bir nizam vermek» isteğinde olan Çalışma Bahanlığı, işte böyle bir sırada Sendikalar Kanununu Meclise sevketmiş ve umumiyetle acele tedvin edildiği kadar ağır hükümleri ihtiva ettiği belirtilen kanun, C.H.P. ekseriyeti tarafından kabul edilmiştir (20 Şubat 1947)

Türkiyede işçi sınıfının hak ve menfaatlerini ve teşkilâtlanmasını, sebep ne olursa olsun, bu tarzda önleyiş yakın tarihimizde tekerrür eden misallerde olduğu gibi, memleketimiz için asla hayırlı olmıyan bir geleceğin mukaddemesinden başka bir şey olamazdı.

Türkiyede İşçi Sınıfının Tarihi

Kutulmuş Basımevi. İstanbul. 1951

DÜŞMAN

Onlar ümidin düşmanıdır, sevgilim,
akar suyun,
meyve çağında ağacın,
serpilip gelişen hayatın düşmanı.
Çünkü ölüm vurdu damgasını
alınlarına:
— çürüyen diş, dökülen et —,
ve bir daha geri dönmemek üzere
yıkılıp gidecekler.
Ve elbette ki sevgilim, elbet,
dolaşacaktır elini kolunu sallaya sallaya,
dolaşacaktır en şanlı elbiseleriyle:
işçi tulumuyla
bu güzelim memlekette hürriyet...

Nâzım Hikmet (6/7 aralık 1945)

1946'DA BEN DE TÜRKİYE SOSYALİST EMEKÇİ VE KÖYLÜ PARTİSİ ÜYESİYDİM

İlk şiir kitabım «Günden Güne» T. C. K. nunun 142. Maddesine aykırılıktan yargılanırken, İstanbul Emniyet Müdurlüğünün 29.12.1956 günlü yazısında yargılamayı sürdüren İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesine benimle ilgili bilgi verilirken «1946 yılında K... Şefik Hüsnü Deymer tarafından kurulan ve Örfi İdare Kumandanlığınca kapatılan Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisine üye olarak girdiğimi» belirterek söze başlanıyordu. Bunu 14.9.1957 tarihli «beraat» kararının bir kopyası bana verilince öğrenmiştim. Emniyet Müdürlüğünün benimle ilgili sıraladığı eylemlerimin, benimle ilgili görüşlerinin burada anılması gerekmez.

T.S.E. ve K. Partisi'ne üye olduğumu hiçbir zaman yadsımadım. Bu kısa çok kısa süren, bugün Partimizin kapatılmasından 29 yıl geçmesine karşın, onur duyarak anımsadığım sürede Partinin Beşiktaş İlçesine kayıtlı sade bir üyesiydim. Partinin kuruluşundaki zorluklarda, çekilen

sıkıntılarda, olanaksızlıklarla savaşmada bir emeğim geçmediği gibi, Parti kapatıldıktan sonra da kovuşturmaya uğramadım, tutuklanmadım, zindana atılmadım. Bugün aramızdan ayrılan birçok saygın devrimci ağabeylerimi, işçi arkadaşlarımı, büyük insan Şefik Hüsnü'yü o sırada görmek, tanımak, birkaç konuşmasını dinlemek, önemli sayılamıyacak birkoç olaya tanık olmakla mutlu sayıyorum kendimi T.S.E.K. Partisi'nin işçi sınıfımızın siyasal tarihindeki kavgasındaki yeri, önemi, birçok saklı gerçek ortaya atıldıkça, bunlarla ilgili incelemeler, çalışmalar yapıldıkça daha açık olarak anlaşılacaktır. Önce Partinin en genç üyesinin ben olduğumu söylemeliyim. 21 yaşındaydım. Benden sonra Adanalı Tacettin üye olunca bu durumumu yitirdim.

Parti kurulduğu sıralarda önce bir süre Karsta bir sürede Ankarada bulundum. Sanıyorum İstanbula geldiğimde Eylül ya da Ekim ayındaydık. Bir yandan da işsizdim, iş arıyordum. Kalacak bir yerim de olmadığı için Sayın Abdülbaki Gölpınarlı'nın, Üsküdar İhsaniye Mahallesinde denize bakan evinde o günlerin, o günlerdeki işçi sınıfı savaşının yiğit arkadaşlarından Mustafa Arhavi ve sonra Arhavi'nin eşi olan Nebahat kardeş, ağabeyi Kenan ve anneleriyle birlikte konuktuk.

Beşiktaş ilçesine üye olduğumu belirtmiştim. İlçe başkanı Ziya Tüzmen (Tabeleci)'i, bir de her cumartesi günü «siyasî icmal» yapan Yunus isimli bir işçi arkadaşı, Mustafa Ayyıldızı çok iyi anımsıyorum. Mustafa arkadaş, ben, bir de adını unuttuğum bir başka işçi arkadaş İlçe Propaganda koluna seçilmiştik. Bilindiği gibi Partimiz çok kısa bir süre yaşama olanağı buldu.

Emekçi Partiyi destekleyen İstanbul Sendikalar Birliğinin Beşiktaştaki binasında düzenlenen bir toplantıda (O gün Emin Sekun (Tornacı)' un kendiliğinden sınıfla, kendisi için sınıf sorununu açıklayan konuşmasını bugün bile unutmadım.) ilçeden kimi arkadaşlar toplantı başlamadan önce benden dinleyicileri (Çoğunluk işçiydi) devrimci bir coşku içinde birleştirecek birkaç şiir okumamı istediler. O günler elden ele dolaşan İstanbul adlı şiiri okuduğumu anımsıyorum. Bu şiirin artık Bir Gün Tek Başına romanı yazarı Vedat Türkali, öteki yani asıl adıyla Abdülkadir Pirhasan (Demirkan) ın olduğu açıklanmıştır. Abdülkadir bu şiirin son bölümünü adı geçen romanına aldı. Geçen aylarda da Sayın Rauf Mutluay bu romanla ilgili Cumhuriyet Gazetesinde çıkan yazılında Romandaki şiiri Abdülkadir Pirhasan adını altına ekleyerek yayınladı. Sanırım bu konuyu Abdülkadir Pirhasanla konuşmuş olacaktır. Aynı toplantıda Ferit Kalmuk ağabey de çok coşkulu bir konuşma içinde Partinin kuruluşunun önemini belirtti, daha önce çekilen çileleri andı. Yanlış hatırlamıyorsam, konuşmasını, duyduğu derin coşkudan ötürü tamamlıyamadı.

Yine aynı salonda bir başka toplantıda Nâzım'ın o günkü adıyla 4 Aralık şiirini, bir kez daha da İstanbul şiirini okuduğumu anımsıyorum.

Parti üyesi bulunduğum sıralarda sanıyorum en önemli anım, o zaman Esat Adil'in başkanı bulunduğu Türkiye Sosyalist Partisi ile Emekçi Parti arasındaki birleşme konusunda yapılmış görüşmelerin sonucunu Sayın Şefik Hüsnü Deymer'den dinlememdir. Birleşme önerisi Türkiye Sosyalist Partisinden gelmişti.

Onlar her iki partinin kendi kendini «feshetmesini»... ondan sonra da bütün üyelerin tek bir partide birleşmesini öneriyorlardı. Benim bu konuda Dr. Şefik Hüsnü'den dinlediğim şu oldu: «Kendilerine Partımizi «feshetmemizin» imkânsız olduğunu, tüzüğümüzün de ayrıca bunu engellediğini. Sizlerin kendi Partinizi feshedebileceğinizi, bundan sonra da tek tek üye olmak için Partimize başvurmanızı, ama bu başvuranlarının tümünün Partimize alınacaklarını sanmadığımızı, çünkü içlerinde birçok şüpheli, karanlık insan da bulunduğunu anlattık.»

Kuşkusuz kurucuları ve üyeleri arasında proleter devrimci sosyalistler vardı. Ve sonuna kadar içinde kalıp Esa Adil'in sağ siyasî çizgisi ile savaştılar.

Aslndaı Esa Adil'int Türkiye Sosyalist Partisi bir güç değildi, Asıl önemlisi proleter devrimci bir çizgi izlemiyordu. Sonraları yayın organlarında A.B.D. nin yardımına bile yattığı görüldü. Değerli arkadaşım merhum Lütfü Erişçi'nin 1951 de yayınlanan Türkiye İşçi Sınıfı Tarihi kitabında nitelediği gibi «bir provokasyon partisiydi». Sendika kurma anlayışlarıda yanlıştı. O partiden, o parti kapatıldıktan sonra süre gelen devrimci kavgada hiçbir üyesinin bulunmayışı da bunu tarihsel olarak kanıtlar.

Az kalsın unutuyordum, Emin Sekun tutuklanmasaydı onun atelyesinde tornacılık öğrenecektim. İşte o zaman tam anlamıyla «proleter şâir» olacaktım.

Partiyle birlikte 16 gazete, dergi de kapatıldı, Devrimci yazarlar da yayın organından yoksun kaldılar. Bu arada benim şiirlerime yer veren «Yığın»da kapatılan dergiler arasındaydı.

İSTANBUL

. . . .
Boşuna çekilmedi bunca acılar İstanbul
Bekle bizi
Büyük ve sakin Süleymaniyenle bekle
Parklarınla kulelerinle caddelerinle meydanlarınla
Mavi denizlerine yaslanmış
Beyaz tahta masalı kahvelerinle bekle
Ve bir kuruşa «Yeni Hayat» satan
Ve Tophanenin karanlık sokaklarında koyun koyuna yatan

Kirli çocuklarınla bekle bizi
Bekle zafer şarkıları ile caddelerinden geçişimizi
Bekle dinamiti tarihin
Bekle yumruklarımız
Haramilerin saltanatını yıksın
Bekle o günler gelsin İstanbul bekle
Sen bize lâyıksın

Abdülkadir Pirhasan

MUSTAFA ÖZÇELİK

1946'da Haliç dahil Kasımpaşa mıntıka yöneticisi olarak çalıştım. Hızlı bir örgütlenme vardı o dönemde. Hakim sınıflar bundan korktu. Partimizi kapattı. Türkiye Emekçi ve Köylü Partisi yöneticileri tutuklandı. En son tutuklananlardan biri de benim. Sekiz ay tutuklu kaldım. Mahkeme uzun sürdü. Askeri Mahkeme tarafından TCK'nın 141. maddesinden üç yıla mahkumiyetim istendi. Ve üç yıl hapsime karar verildi. Yedi sekiz ay sonra Aydın Cezaevine gönderildim. Şefik Hüsnü Değmer, Ahmet Fırıncı, İbiş Aydınlatan, Hüsamettin Özdoğu, Nail V. Çakırhan arkadaşlarla birlikte Aydın Cezaevine gönderildim. Orada onaltı ay hapis yattım, 1950 Af Kanunu ile tahliye edildim. Tophane rıhtımına Şefik Hüsnü ile birlikte indik. Fakat kendisiyle 1951 Tevkifatı sırasında Harbiye Cezaevinde karşılaştım.

1946 Tevkifatında hapishanede Şefik Hüsnü'yü yere yıkmak için, bazı yorgun savaşçıların tezvirata yöneldiğini gördüm. Bunlar yılgınlık belirtileriydi. Bu adamların hiç biri, sonradan yanımızda olmadı. Kendi köşelerine çekildiler. Şefik Hüsnü'ye karşı saygım ve bağlılığım sürekli olmuştur.

SEYİT ATILAL

Genç yaşlarında Yunanistan'da devrimci harekette yetişti. Kurtuluş Savaşından sonra ailesiyle birlikte Türkiye'ye mübadil olarak geldi. 1932 yılında siyasi mücadele yüzünden tutuklandı. Cezaevinde ünlü devrimci Reşat Fuat Baraner ile tanıştı. 1946 da Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisine girdi. Şefik Hüsnü Değmer'i o zaman tanıdı. Merkez Yönetim Kurulu tarafından İl İcra Kuruluna atandı.

Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi kapatılınca tüm yöneticiler ile birlikte Seyit Atılal'da tutuklandı. Devrimci mücadelesi boyunca toplam olarak 10 yıl demir parmaklıklar arkasında tutuldu. Seyit Atılal, Şefik Hüsnü Değmer ve Reşat Fuat Baraner için şöyle diyor Onlar hayatları boyunca Türk devrimi için mücadele ettiler, bıkmadılar usanmadılar, işçi sınıfının ideolojisini yücelttiler. Onlarla arkadaş olmaktan şeref duyuyorum. Bu gün hastayım bu yüzden TEP'e üye olamadım, fakat bir partili gibi yaşıyorum.

İ. S. B.
İŞÇİ SENDİKALARI BİRLİĞİ
NEŞRİYATI — BROŞÜR No. 1

İSTANBUL
1946

BİZE GÖRE

GÖRÜŞLER

TEK BAŞINA İSTENİLEN HAK DİLENCİLİKTİR.
DİLENCİLİKTEN KURTULMANIN YOLU BİRLEŞMEKTİR.

ARKADAŞLAR:

Birliğimizin resmen teşekkülünden beri bir neşir vasıtası elde etmek için, yaptığımız müracaatlara, bu güne kadar müsbet bir netice alamadık. Daha fazla beklememek ve sınıfımızı neşriyattan mahrum bırakmamak için şimdilik bu ihtiyacımızı broşürlerle karşılamayı muvafık gördük.

İŞÇİ SENDİKALARI BİRLİĞİ neşriyat bürosunda çalışan kıymetli arkadaşlar tarafından kaleme alınan bu broşür hacım itibarile küçük fakat kıymet ve manâ itibariyle pek büyüktür. Her işçi arkadaş bunu defatle ve dikkatle okumalıdır.

Neşriyat büromuz maddî imkânların müsaadesi nisbetinde işçi sınıfını ilgilendirecek meseleler hakkında muntazaman broşürler çıkaracaktır.

ARKADAŞLAR 18 senedenberi her türlü teşkilât ve neşir vasıtalarından mahrum olarak yaşadık. Dünyanın bu günkü demokratik akışı karşısında artık bizim de varlığımız kabul edilmiş ve bizim de sözümüzün işidilmesi zarureti ve imkân hasıl olmuştur. Ürkecek, çekine-

cek günler çoktan geçti. Bir sınıf olarak yaşamak ve daha iyi bir hayat seviyesi sağlamak istiyor isek, sendikalarımız etrafından toplanalım ve teşkilâtlarımızın kuvvetleşmesi için var gayretimizle çalışalım.

İŞÇİ SENDİKALAR BİRLİĞİ işçi sınıfının daima önünde giderek rehberlik vazifesinden bir an geri kalmıyacak ve prensip istismarcılarına meydanı boş bırakmıyacaktır.

ARKADAŞLAR davamız uğruna çalışmak bizden, rağbet ve yardım sizdendir.

İşçi Sendikalar Birliği Umum Kâtibi
F. KALMUK

ARKADAŞLAR:

Sınıf esası üzerine teşkilâtlanma hürriyetinin geniş işçi kitleleri arasında pek haklı olarak uyandırdığı sevinç bize büyük bir hakikatı unutturmamalıdır.

Rüşdü değil de mevcudiyeti bile inkâr edilen işçi sınıfı bu gün sınıf olarak teşkilâtlanma hakkını alabilmişse, bunda dünyanın demokratik inkişafına ayak uydurmak hevesi kadar, işçi sınıfının bağrından kopmuş bir avuç kahramanın senelerdenberi en kötü şartlar altında bütün güçlüklere göğüs gererek yılmadan, yorulmadan metin erkek yürüyüşleriyle şu mes'ut günlerimize kadar getirebildikleri şuurlu mücadelelerini kat'iyyen unutmamalıyız. Bu bakımdan yurdumuzda işçi sınıfının şerefli bir geçmişi vardır ve çok daha şerefli bir geleceği de olacaktır.

Emperyalist sürülerinin haydutlukları önünde kıt ve iptidaî vasıtalarla kurtuluş savaşımızı gerçekleştiren Türkiye işçi ve köylüsünün emeği ve yüreğidir. Onların zaferiyle çok geri bir ülke olmaktan çıkan yurdumuz yine onların emeğiyle medeni dünyalara karışma yolundadır. Kabiliyetini, çalışma azmini, namusluluğunu en az karşılıkla en bol harcayan şehir ve köy emekçileri en tabiî hakları için en ufak mücadelesinde bile imkânsızlıklar içinde çırpınıp kalmıştır.

1923'den 1928'e kadar süren kısa mücadelesinde muayyen bir hayat seviyesi için basit gayretleri bile sermayedar sınıf tarafından kuvvetle durdurulmuş, Abdülhamidin paslı bir madalyası gibi kol ve kafa işçilerinin boynunda asılı duran Meşrutiyetin içtimaat, tecemmüat ve grev hakları kanunu çok görülerek 1928'de çıkarılan cemiyetler kanunu ile yalnız inkilâpçılığı değil mevcudiyeti de baltalanmıştır. Bundan sonra da başı boş ve parakende bir kuvvet halinde bir yığın olarak kabarık işitihali sermayenin elinde insafsızca sömürülüp eritilmiştir.

O her şeyini sevgili yurdu için vermiştir, vermektedir ve vereceğinde de hiç şüphe yoktur. Fakat çılgınlar gibi harcadığı hayatının şu yarım asırlık serencamiyle baş başa kaldığı zaman gördüğü acı hakikat karşısında irkilmemesine imkân yoktur.

Dağınık ve şuursuz emeği, toplu ve kurnaz sermaye insafsız ve hoyratça yutmakta o kadar ileri gitmiştir ki, bu gün yurdumuzda işçi sınıfının yalnız hali değil, haysiyet ve namusu da yürekler acısıdır. Yuvası sefalet içinde, çoluk çocuğu yalnız sıhhatlerini değil ümitlerini de kaybetmiş ve bizzat kendisi sonsuz bir yeisin öldürücü cehenneminde güya yaşamaktadır

Sermayedar sınıf her çeşit imkânlarla teşkilâtlanırken biz işçi sınıfı bütün gayretlerimize rağmen daima bölünüp parçalanmış ve adeta bir esir sürüsü haline getirilmişizdir.

Sermaye bütün müesseseleri ve bütün karakteristiğiyle süratle inkişaf ederken boş bıraktırılmış sınıfımızı faşist metodlarla esnaf cemiyetleri (korporasyonlar) içinde büsbütün nefessiz bırakmak için hiç bir gayret esirgenmemiştir. Son yirmi senedir çıkarılmış tek bir kanun yoktur ki bu çıplak hakikatı inkâr edebilsin.

Bu gün bacaklarımızda taşıdığımız tek bir köstek vardırki o da bizi bağlı ve sermayedarı serbest tutan ve tatbikatta daima bizi haksız çıkaran iş kanunudur. Şatafatlı ve elâstiki bir yığın hükümlerle iş verenle işçi münasebetlerini tayin ettiğini iddia eden bu kanun hakikatta işçi sınıfının menfaatlerini sonsuz derecede inkârdan başka bir şey değildir. Velevki işçi sınıfına bir menfaat temin ettiği iddia olunsa bile kanunun işçi menfaatlarını koruyucu maddelerinin doğru olarak tatbik edilip edilmediğini kontrol edecek hiç bir işçi teşekkülüne yaşamak imkânı verilmemiştir. Zaten hayata geçtiği gündenberi o kadar az işe yarar görülmüştür ki nerede ve hangi maddelerin tatbik edildiğini veya edilebileceğini düşünmek hukukçular için bile azap verici, işçi için ise (hele teşkilâtsız) kara kaplanın da kendisidir. Nerede bu kanunun bir maddesi hareketlendirilmişse orada işçinin menfaatleri çiğnenmiştir.

Bu gün dertlerimiz o kadar çok, çarelerimiz o kadar kıttır ki medeni dünyadaki benzerlerimizin seviyesine ulaşabilmemiz için senelerce yılmadan gerilemeden ve ürkmeden mücadele etmemiz gerekecektir. Fakat bir gün muhakkak ki işçi sınıfımız kendisine lâyık mevkie yükselecektir, bu uğurda bütün zorlukları göğüsleyecek ve memleketin şerefli insanı olduğunu duyacak ve duyuracaktır.

İkinci dünya harbinin en ağır yükü kimin omuzlarını çökertmiştir? Yurt menfaatlerini her şeyin üstünde tutan kimin namusudur? Çoluğu ile ve çocuğu ile ve bütün varlığı ile bu karanlık günlerin seyehatini

kim taşımıştır? Faşizmin yurdumuz için hazırladığı alçakça tuzaklara maddeten ve manen kim göğüs germiştir. Kimdir ki harp senelerinin gözünü toprak doyurası soygunculuğuna günlük nafakasından her gün biraz daha feda ederek katlanmıştır?

Takatinin son haddine kadar veren kimdir?

Arkadaşlar, işçi sınıfımız bütün bu imtihanlardan o kadar olgun ve anlayışlı çıkmıştır ki onun niyetlerinden, mücadelesinden ve haklarından ancak kötü niyetli hainler şüphe edebilir.

Eğer işçi sınıfının bükülmez bileği, sonsuz imanı olmasaydı Atlantik yasasının insan hakları, Sanfransiskolar, sulh konferansları nasıl olabilirdi. Bu idrakde Türkiye işçi sınıfının payı hiç bir yerden az olamaz.

Eğer otuz altı milletin yüz milyonluk işçi mürahhasları dünya sendikalar federasyonunda kucaklaşmışlarsa Türkiye işçi sınıfı bundan yalnız büyük bir iftihar duymaz benzerleri içinde lâyık olduğu mevkii alabilmek için bu iftiharda bizzat hissesini de arar.

Eğer gerçek demokrasiye susamış dünyamızın her tarafında iç acısı sesler yükselebiliyorsa bunu yalnız ve yalnız işçi sınıfının yurt severliği, teşkilatçılığı ve inkilâplıçılığına borçlu olduğumuzu bilmeliyiz.

Türkiye işçi sınıfı dünyanın hiç bir milletinden daha az yurtsever değildir. İnkilâpçılık ve teşkilâtçılık kabiliyetleri hiç bir milletten daha az değildir. Yakın tarihimiz bunun en parlak misalleriyle doludur.

İşçi sınıfının teşkilatlanması memleket'mizin hususiyetlerine rağmen en evvel ele alınacak bir iştir. Bunun her halde kolay olacağı iddia edilemezse de zorlukların yenilemiyecek kadar büyük olduğu kanaatinde de değiliz. Nazarî ve ilmî tarafları ne olursa olsun atılacak ilk adım diğer adımları hazırlıyacaktır. Senelerin üzerimizde işlediği uyuşukluk ve gevşeklikleri sür'atla atmak devrindeyiz. Alıştığımız emir kulluğundan silkinerek uyanmamız lâzımdır. Kısa bir zamanda teşkilâtlanıp idraklerimizi şuurluluğa ulaştırmalıyız. Tarihin önümüze çıkardığı bu vazifeden kaçmak kendimizi inkâr demektir.

İşçi sınıfı evvela kendi muhiti ve istihsal şubelerinde müşterek menfaatlerini idrak ettikten sonra kısa bir zamanda Sendikalarını kurar, kendi alın yazısını topluluğun dertleri haline sokar, mırıltı ile değil haklı ve erkek sesi ile konuşmağa başlarsa istediğini bilir, alacağını bükük boyunla değil boylu boyunca arar,, alnı yukarda şerefli bir vatandaş haysiyetiyle yurdumuzun külfetleri kadar nimetlerinden de payını alır. Buna belki gelişi güzel başlıyacaktır amma kısa bir zamanda toparlanmasını bilecek, yanlışı doğrudan, kötüyü iyiden ayırmasını öğrenecek, hak aramanın dilencilik olmadığını anlıyacak, kendi işini kendisi gördüğü gün ensesi kalınlaşacaktır. Yoksa onun namına

istismar kuvvetleri harekete geçip işçi sınıfının teşkilâtlanmasını ve şuurlanmasını aksi taraflara sürükleyip geciktirmeğe çalışacağını da unutmamak lâzımdır. Bir defa işçi Sendikalarımız bu günkü mevcut kanunlarımızın teminatı altında teşiklâtlanıp sür'atle yayılmaya ve kuvvetlenmeğe başladığı gün yeni icapların doğuracağı kanunî müeyyideler ve meşru mücadele vasıtaları da her halde değişme zorunu duyacaktır. Bu değişmeler hiç bir zaman geriye doğru olamaz, daima ileri ve daimî inkilâpçı bir karakterle itici ve yükseltici bir istikamet alacaktır.

İşçi sınıfının hak ve hürriyetleri hayat ve refah şartlarından ayrılamaz. Sermayenin günlük tecavüzlerine karşı mukavemet ve mücadeleye bunun için lüzum vardır. İşçi sınıfı kendi durumunda bazı iyileşmeleri ancak günlük mücadelesi ile tahakkuk ettirebilir, yoksa onu hiç bir yardım yapılamıyacak, şekilsiz, ezilmiş aç bir kütle olmaktan ve mütemadiyen düşmekten hiç bir kuvvet kurtaramaz.

İşçi sınıfı sermaye ile günlük ihtilaflarda günlük mücadeleden kaçarsa bizzat kendi kendini bütün teşebbüs imkânlarından mahrum bırakmış olur. İşçi sınıfı durumunu kötüleştirmeğe matuf bırakmış olur. İşçi sınıfı durumunu kötüleştirmeğe matuf her türlü tedbire karşı günlük mücadelesi içinde teşiklâtlanacak ve ancak bu teşkilatlar içinde sınıf şuurunu yaşatabilecektir. İşçi sınıfı hadiselerin sebeplerine karşı olduğu kadar bizzat hadiselere karşı da mücadele etmek zorundadır.

O iktisadî ve günlük mücadelesi içinde şuurlandığı nisbette kısmen iyileşmekte olan durumunu küçümsemeden daha iyiye doğru daha metin adımlarla yürümenin hünerini de öğrenecektir.

Sermaye karşısında ferdî pazarlık gülünç ve verimsiz olduğu kadar, sermayedar sınıf karşısında hareketini yalnız kendi pazarlık kudretinden alan sendikaların kabiliyetleri de elbet mahdut kalacaktır. Zira işçi sendikaları kendi şubelerinde iş verenle karşı karşıya gelip müstakil olarak sırf kendi pazarlık kudretleriyle müsait şartlar elde etmeğe çalıştıkları takdirde sendikaların birbirlerine karşı durumları (Sempatik münasebetlerden) ileri gidemez.

Ancak sendikalar birliği sendikalar arasındaki bu sempatik münasebetleri fiilî iş beraberliğine çıkarabilir ve bütün sendikaların pazarlık kudretlerini en ileri ve en yüksek seviyede tutabilmek kabiliyetini gösterebilir ve ancak Sendikalar Birliğidir ki, sendikaların husust münasebet ve mücadelelerini işçi sınıfının umumî mücadele prensipleri haline getirebilir.

İşçi sendikaları işçi sınıfının öz varlığı ise Sendikalar Birliği bu varlığın kalbi ve gözüdür. Orada işçi sınıfının, kol ve kafa emekçile-

rinin her istihsal şubesine mensup en ileri, inkilâpçı ve tecrübeli bir kadrosu vardır. İşçi sınıf mücadelesini en kestirme yollardan toplu olarak yürütebilecek bu şuurlu kabiliyetler alacakları vazifelerin bütün tarihi mesuliyetlerini idrak edebilecek seviyededir.

Artık Türkiye işçi sınıfı basma kalıp kandırma ve yıldırma edebiyatına, yaldızlı vaitlere, kendinden olmayanların yanlış ve düşmanca hesaplarına alet olmayacak kadar kendini bilmiş ve tanımıştır. Kendi öz mücadelelerini başkalarının dilinde, başkalarının elinde iğreti ve haince maksatların istismarına bırakmayacak kadar olgundur.

Karşılıklı dayanışma, itimat, uyanık bir anlayış, sıkıca kucaklaşma, şuurluluk ve inkilâpçılık işçi sınıfını her çeşit mücadelesinde muvaffakiyete götürebilir.

Süratle sendikalarımızı kuralım.

Kütle halinde sendikalarımızı dolduralım.

Dertlerimizi topluluğa, menfaatlerimizi sınıf şuuruna ve âlakalarımızı sendikalarımıza yığabildiğimiz gün işçi sınıfının başaramıyacağı hiç bir mücadele kalmıyacaktır.

Günlük mücadele içinde teşkilatlanacağız.

Sermayenin tecavüzlerini adım adım göğüsliyeceğiz.

Sendikalarımız içinde şuurlanıp sınıf olarak yaşamağa hak kazanacağız.

Yaşasın kol ve kafa işçileri,
Yaşasın işçi sendikaları,
Yaşasın işçi sendikaları birliği.

SENDİKALAR BİRLİĞİ VE SEÇİMLER:

Seçimlerden ancak bir ay evvel sınıf esası üzerine teşkilâtlanma hakkı verilen işçi sınıfı gerek belediye meclislerine ve gerekse Büyük Millet Meclisine mümessiller göndermediğinden esef duymaktadır. Bir ay gibi kısa bir zamanda teşkilâtlanmıyacağı aşikâr olan işçi sınıfı seçimlerde nisbî temsil esasının bulunmayışı ile ayrıca bütün savunma kabiliyetlerinden mahrum bırakılmıştır.

SENDİKALAR BİRLİĞİNİN MİLLET MECLİSİNDEN BEKLEDİKLERİ :

1 — Cemiyetler Kanununun tadilile sınıf esası üzerine teşkilâtlanma hakkını kazanan işçi sınıfı, senelerdenberi söz, yazı ve hareketlerile kendi sınıf mücadelesine hizmet etmiş ve mücadele şuurunu ayakta tu-

tabilmiş bir avuç arkadaşlarının halâ hapishanelerde ve sürgünlerde tutulmalarını esefle karşılamaktadır. Hukukan izahı mümkün olmıyan bu gadrın bir an evvel kaldırılması işçi sınıfının en haklı isteklerindendir.

2 — İşçi sınıfı, sınıf esasile teşkilâtlanırken bazı kanunî müeyyidelerin bu hakkını tahdit etmekte olduğunu görmektedir: Hukuk ve Ceza Kanunlarımızın Anayasa ve Cemiyetler Kanunu ile tezat halinde bulunan bir çok mevzuatı vardır. Bunların tadilı bir zarurettir. Cemiyetler Kanununun tadil şeklinde bile işçi sınıfını bölücü ve ayırıcı hükümler bulunmaktadır. Müşterek mukadderatlarına rağmen devlet ve belediye müesseselerile serbest müesseseler işçilerinin aynı çatı altında teşkilâtlanmasını önleyici maddeler kanunun ruhuna aykırıdır. Cemiyetler kanununun 12 inci maddesi iddiamızın delillerinden biridir. İşçi sınıfının serbest ve bütün olarak teşkilâtlanması esastır.

3 — İşçi sınıfı, sınıf mücadelesini yaparken bilhassa idarî mekanizmanın bir kısmında bazı gayretkeşlerin daima kötü niyet ve lekeleyici isnatlarile karşılaşmaktadır. Yurdumuzun ihtiyaç ve şartlarından doğmuş bu çeşit meşru mücadeleleri hiyanet, alçaklık ve yabancı menfaatlere hizmet gibi ağır ve kötü niyetlere atfetmek gayretinde okadar ileri gidilmiştirki, işçi sınıfı bundan derin üzüntü ve esef duymaktadır. Gerek idare ve gerekse adli cihazlarda bu çeşit kötü isnatlara ve temayüllere yer verilmemesini dileriz.

İŞÇİ SENDİKALAR BİRLİĞİ

Ankara Caddesi İzzettin Han ikinci kat No. 10

Şimdilik pazardan maada her gün saat 16 dan 19 za kadar işçi sınıfını ilgilendiren her çeşit gerek şahsî ve gerekse cemiyet müracaatlarını ve muhaberatını **cevaplandırır.**

Irk. ulus. halk

Bundan böyle, Faşizm, bütün uygar insanlar için barbarlıkla eş anlamıdır. Maddi ve manevî terörün baskısı altında düşünüldüğünden başka türlü düşünebilen ve duyabilen uygar bir insanda kültür, yani gerçekten benimsenmiş, ve özümlenmiş uygarlık, zorunluk olarak, faşizmin iç politikada ve dış politikada uygulamalarına karşı tiksinti duyar.

Ama, faşizmin bütün olarak iyi bilinen, ancak gene de her zaman tam anlamı ile kavranamıyan bir yönü, bir yüzü vardır: bu, kendisine sonunda ırkçılık adını vermiş olan ve bu adla tanınan «ideoloji»dir.

Deney, yavaş yavaş herkese ırkçılığın, içeride kitle halinde yahudi kıyımları /poğromlar/ dışarıda ise özgür halkların köleliği yani emperyalist savaş anlamına geldiğini öğretti. Gene herkes bilir ki, ırçılık bilmesinlercilik /obscurantisme/ anlamına: bilme ve inanma haklarının kaldırılması, özgür bilimsel araştırmanın yasaklanması, en bayağı bir din savunuculuğu derekesine düşmüş bir bilim ve felsefe anlamına gelir.

Ama bir de faşizmin neden tam da ırk kavramına sımsıkı sarıldığı, neden kılıf olarak tam da ırkçılığı seçtiği sorunu var.

Zaman zaman pek aydınlık olmayan ve görünüşü gerçek sanmak gibi bir tehlike taşıyan yanıtlarla karşılaşıyoruz.

Örneğin, ırkçı mitoloji imalâtçılarının, savaş-öncesinin «pancerme-

nist» yazarlarından yararlandıkları bir olgudur. Hitler de *Mein Kamf'*-ında iddialarını Chamberlain'e dayandırır. Bu yüzden, bazan, ırkçılığın, savaş-öncesi pancermanizminden başka bir şey olmadığı sonucuna varıldığı olmuştur.

Savaş-öncesi pancermenizmi ile bugünkü ırkçılık arasında yalnız dış benzerlikler değil, ama ortak tarihsel kökler de bulunduğu açıktır. Bu köklere erişmek için, salt ideoloji alanından ayrılmak ve bir ideolojiyi ötekinden «sonuç olarak çıkartmakla» yetinmemek tersine, ideolojik ilişkileri toplumsal ilişkilerle, toplumsal ilişkileri de ekonomik ilişkilerle aydınlatmak gerekirdi.

Böyle bir yöntem izlenmezse ırkçılığın kısaca pancermanizm olduğu fikrinden, kolayca, alelâde ve gerici bir sav «hep aynı sonsuz Almanya» savına kayılır, bu sav tarihsel düşünüşe aykırıdır, çünkü Almanya'nın sonsuzluğu tıpkı her ülkenin, her gerçeğin sonsuzluğu gibi, metafizik bir özün geçici olmayan kimliğine dayanmaz, her evrim gibi, Lenin'in ünlü tanımlamasına göre «karşıt eğilimlerin bir mücadelesi» olan tarihsel somut bir evrime dayanır. Ve metafizik olduğundan, bu eski Almanya'nın ruhu fikri salt gizemci /mistik/ bir fikirdir. Bu fikri kabul edince, yalnız belli bir gerici Fransız literatürüne yaklaşılmakla kalınmaz, ama kendisi de eski cermen ruhu gibi gizemci düşünceyi bayrak yapan ırkçı propagandanın yönlerinden birine de yaklaşılmız olunur. Sonunda ırkçılığın gerçek içeriği, ırkçılığın bizzat kendisi hakkında söylediklerine göre saptanmaya başlanır.

Beri yandan ırkçılığın savlarını biyolojiye dayandırdığı doğrudur. Bütün terörüne karşın, bütün gizemcilik propagandasına karşın ırkçılık ancak görünüşte de olsa, usçul tanıtlamalara başvurmadan edemiyor.

Şu halde yok etmek isteyeceği, ama yok edemiyeceği bu us karşısında kendisi için onaylayıcı belge hizmeti görecek olan bir biyoloji masalı uyduruyor. Burada da gene ikiyüzlülük, kötülüğün erdeme saygı sunmasıdır.

Biyolojiye başvurmalar ırkçılığın bazı hasımlarını yanıltıyor. Biyolojinin, ırkçı kan mitolojisini doğruladığını düşündüklerinden değil de, ırkçılığın bir «biyolojicilik» olduğunu kabul ettiklerinden. Ve, Birinci dünya Savaşı öncesi gerici Alman ideolojileri ile bugünün ırkçılığı arasındaki ayrımı biyolojide arıyorlar. Pangermanizm siyasal olduğu halde ırkçılık biyolojiktir, diyorlar.

Gerçekte sorun, bu biyolojinin gerçek temelini belirlemektir. Nazi biyolojiciliğini karakterize eden şey, biyolojiciliğin açıklamasının biyolojide yatmadığıdır.

Nazi şefleri elbette ki bunu çok iyi biliyorlar. Bunun içindir ki bi-

yolojinin gerisine daha ötelere uzanmayı yasaklamak istiyorlar. Rosenberg, 20. *Yüzyılın Miti* adlı eserinde şöyle diyor:

«Kan ile çevreleyen dünya arasındaki, kan ile kan arasındaki mücadele ulaşabileceğimiz son olayı temsil eder, onun gerisinde araştırmalar yapmamız gerekir.»

Rosenberg biyolojik mitolojinin gerisinde bir şey aramaya yasakladı diye bu türlü araştırmalardan elçekmek ve ırkçılığın biyoloji için birdenbire ortaya çıkan bir merak, bir düşkünlük olduğu düşüncesinde oturup kalmak zorunda değiliz. Tersine biz bu araştırmayı yapmalıyız. O zaman, ırkçılıkta kesin ve son sözü söyleyenin biyoloji olmadığını, sermayenin şu en gerici kesimi olduğunu görürüz; işte faşizm de bu kesimin diktartoryasını temsil eder.

Bu söyledikleriniz, ırkçılık üzerine, güvenilir ve gerçekten bilimsel bir yöntem kullanarak derinlemesine bir analiz yapmanın gerekli olduğunu gösterir.

Böyle bir analiz, gerçekte, bize yalnız teorik bir kavrayış vermez. Bu meselede, teori ile pratik arasındaki bağ özellikle kesindir. Irkçılığın ne olduğunu gerçekten anladığımız ölçüde ona karşı etkin bir biçimde mücadele edebileceğiz.

* * *

Maurice Thorez, geçtiğimiz Ocak ayında yapılan Komünist Partisi ulusal kongresine sunduğu raporunda, Fransızların karşı karşıya bulundukları sorunları incelerken ırkçılık meselesini de ele aldı. Thorez'in ırkçılığın en önemli ve şimdiye kadar en az anlaşılmaz yönlerinden biri olan *ırk* ile *ulus* arasındaki ilişkiler sorununa getirdiği tahlilin teorik ve pratik kapsamının önemini ne kadar belirtsek azdır. Maurice Thorez, Rena'ın «Ulus nedir?» sorusunu yeniden ele alarak bize öyle bir yanıt getirmiştir ki, bu yanıtın, Fransızların ulusal bilinçlerinin evriminde bir aşama olarak tarihe geçeceğini tereddütsüz söyleyebiliriz.

* * *

Bir çok kimseler için *ırkçılık* kısaca «çileden çıkmış bir milliyetçilik»tir. Gerçekte Hitler, Versailles antlaşması ile, Ruhr bölgesinin işgali ile, ve bugün Hitler yanlısı olan o zamanki Weimar düşmanı Fransız gericilerinin Weimar Cumhuriyetine reva gördükleri politika ile büyük bir ulusa zorla kabul ettirilen aşağılanmanın sonucu Almanların öfkeye dönüşen milli duygularını sömürmüştür. Üstelik, Hitler kendi hareketine «nasyonal (milli) sosyalizm» adını verdi ve *Mein Kampf*,

yığınların *şovenliğe* zorunlu geri dönüşünü «örgütlendirmek» üzerine sayısız bölümler içerir.

Ama ırkçılığın kullanmak istediği duygu başka şeydir, ırkçılığın gerçek içeriği başka şey. Irkçılığın bilinçlere sızmak için kullanmak istediği araçlar ve çarelerle gerçekten izlediği erekleri birbirine karıştırmamak gerekir. Irkçılık kendini millî-sosyalist olarak sunuyorsa da o, anti-sosyalist olduğu kadar gayrı-millîdir de.

İşte Maurice Thorez, bu ırk ile ulus arasındaki karşıtlık üzerine dikkatimizi çekmiştir. Bazıları, ırkçılığın ırk ile ulusu özdeşleştirmekten, ulus fikrine bir biyolojik içerik vermekten ibaret olduğunu sanırlar. Maurice Thorez, ırkçılığın, ırkı ulusun *yerine koymak* istediğini ve bunu istediği için de bizzat ulusal gerçeğin kendisini yoketmeye çalıştığını göstermiştir. Irkçılık ulusun, tarihsel olarak oluşmuş ortak insan topluluğunun karşısına aynı soydan /ırktan/, aynı kandan insanların birliğine koymaya diler. Maurice Thorez, Hitlerci Rheinfrontîun şu karakteristik sözlerini aktarıyor:

«Milliyet üzerine kurulu, Avrupa'nın batısından alınma bir fikir olan eski devlet fikri tesfiye halindedir.»

Bu, ırkçılık öğretisinin ta kendisidir. Hitler, devletten söz ederken şöyle yazar *Mein Kampf*'ında.

«Devletin amacı, fiziksel olarak ve zihin bakımından aynı türden olan canlı varlıklar topluluğunun korunması ve gelişmesinde yatar.»

Ve «bu hedefe uygun düşmeyen devletler yoz, yani ölü doğmuş nesnelerdir.» Beri yandan Rosenberg de, «eski, Doğu-Yahudi-Suriye Kilisesi» ve «eski sosyalizm» ile birlikte «eski ulusçuluğun da ölmüş» olduğunu ilan ediyor. O, açıkça ırkçılığın, «Bizzatihi ulusçuluğa hayranlık yaratmak zorunda olmadığını» söylüyor. Şu halde ırkçılık *ırkı, ulusun* ve ulusların karşısına, ırkçı devleti ise ulusal devletin ve ulusal devletlerin karşısına dikmektedir. Onun, ölümünü ilân ettiği ulusçuluk, içeriği ulusun gerçekten olumlaması olan gerçek ulusçuluktur.

Demek ki, özgür uluslara vahşice saldırdığı zaman, İspanyol ulusunu öldürdüğü zaman, Çeklerin ve Slovakların ulusal bağımsızlıklarını yok ettiği zaman ırkçılık kendi gerçek özünü açığa vurmaktadır. Kendini yalanlayan ırkçılık değildir. Irkçılığın yaptıkları, onun demagojilerini ciddiye alanları yalancı çıkarıyor.

* * *

Rena'ın «Ulus nedir?» sorusuna verdiği karşılık bilinir:

Renan, «Ulus bir ruhtur, tinsel (manevî) bir ilkedir» derken kesinlikle, insanlığın tarihsel oluşunun ürünü olan ulusu, zoolojik ilke olarak ırkın karşısına koymak istiyordu.

«İnsan tarihi, *diye yazıyordu,* Renan, zoolojiden temelde ayrılır. İnsan tarihinde ırk /soy/ tıpatıp kemiricilerde ya da aslangillerde olduğu gibi değildir ve dünyayı dolaşıp insanların kafe taslarını yoklamaya ve sonra da «Sen bizim kanımızdansın, sen bizdensin» diye boğazına sarılmaya hiç kimsenin hakkı yoktur. İnsan bilimsel /antropolojik/ karakterlerin dışında us vardır, adalet vardır, doğru ve güzel vardır, bunlar herkes için aynı şeylerdir.»

Renan, «katıksız, arı ırklar»ın gerçekliğini var gücüyle yadsımıştır.

«En soylu ülkeler olan İngiltere, Fransa, İtalya kanın en çok karışmış olduğu ülkelerdir. Almanya bu bakımdan ayrı bir durum mu gösterir? Almanya katışmamış bir cermen ülkesi midir? Ne kuruntu!»

Aynı şekilde bugün de faşizm için *ırk* bir «mit»tir. Ama bu «ırk ilkesi»ni ulusal ilkenin yerine geçirmenin en belli başlı yönlerinden biri, kesinlikle, bilinç, uygarlık ve *insanlık* bakımlarından *ırk* ile *ulus* arasındaki tarihsel ayrımın bütün izlemini yıkma iradesini simgelemesidir. Renan şöyle diyordu:

«Bugün için ulusların varlığı iyidir, giderek gereklidir de.

Onların varlığı özgürlüğün güvencesidir; eğer dünyanın bir tek yasası ve bir tek efendisi olsaydı bu özgürlük kaybolurdu.»

Faşizm, özgürlüğü güvenceli uluslar istemiyor. Tarihsel olarak oluşmuş, ulusal bilinci daha önce başarılmış ilerlemelerin anısını ve ilerde başarılacak ilerlemelerin umudunu taşıyan, bağımsızlık iradesi yayılıp genişleme olanaklarını sınırlandıran insan toplulukları istemiyor. Faşizm, karşısında, köleleştirilmeye karşı mücadele ederken kendi özgürlüğü ile birlikte tüm dünyanın özgürlüğünü de savunan İspanyol halkı gibi kahraman halklar görmek istemiyor.

Bunun içindir ki ırkçı bilmesinlercilik /obscurantisme/, ulusların, ulusal bilincin ve aydınlıkların bir arada, dayanışma içinde gelişmesi dönemi olan bütün bir tarihsel dönemi, insanların ve toplumun belleğinden silmek gerektiğini açıkça ilân ediyor: karanlıklar aydınlıkların, ırk ruhu -«*Rassenseele*»- ulusal duygunun; ırk adı takılan insan gruplarını özgür ulusların yerini almalıdır. Ama bu «ırklar»ın «arılığı» insanların büyük sermayeye toptan köle edilmelerinin kaba bir maskesinden başka bir şey olmasa gerek. Çünkü büyük sermaye, demirle ve ateşle, sonsuza dek tarihin çağrılarına sağır kalacak bir insanlık «yetiştirme» (bu, resmen «eğitim» sözcüğünün yerini alan ırkçı bir terimdir) işini gerçekleştirmeyi düşlüyor.

* * *

Maurice Thorez, ırkçılığın temelden gayrı-millî içeriğini göstermekle sınırlı kalmadı. O barbarlığa karşı, ulusu olumladı, ırkın biyo-

lojik içeriğinden üstün olan ulusun manevî içeriğinin, ulusun zorunlu ve kesin geleceğinin doğrulamasını ileri sürdü. Şöyle dedi:

«Fransız ulusunun, nasıl yüzyıllardan geçerek, en uzak çağlardan beri ülkemizde oturanları ve ülkemizin kucak açtıklarını çalışma aşkına, ölçü duygusuna, yöntem ve açıklık anlayışına, Fransızların nitelikleri olan niteliklere ve gene bizim olan kusurlara, Fransız ulusunun karakterini oluşturan -toprak ve ekonomik yaşam ortaklığından öte dil, düşünüş- her şeye anık kılan toprağı ile, doğal zenginlikleri ile, elverişli iklimi ile, kendine özgü durumu ile, genel koşulları ile bizim ülkemiz olmuş ve bizim ülkemiz kalan bu muazzam potada kaynaşmış yirmi ırktan meydana geldiğini iyi biliyoruz.»

İşte bu, ırkçı barbarlığınkinden bambaşka bir değerler çizelgesidir. Bu uygar bir ulusun değer çizelgesidir. Biz, ırkların kaynaşmasına «karşın» değil, ama bu kaynaşma «nedeniyle» bir ulusuz. Bizim bilincimiz bir ırkın izgüdüsü olduğu için değil ,ama tarihi, «temelden zoolojiden ayrılan» bir ulusun bilinci olduğu için ulusal bir bilinçtır.

«Evet, mutlu çeşitliliği içinde ulusal tipin, demek doğru olursa; ayırtlarını (nüanslarını) yakalamamıza olanak veren, soy başları eskiden şu ya da bu ilde, şu ya da bu kentte başat olmuş yirmi ırk bugün de Flamanın ve Provanslının, Bretanyalının ve Alsaslının, büyük Fransız ailesinin bütün bu üyelerinin, bir ve bölünmez Cumhuriyetin bütün bu çocuklarının ayırd edici çizgilerini açsınlar bize.»

«... Bugün faşizm, hitlercilik.» işte bu anlayışa, tarihsel ve toplumsal ulus olgusuna karşı durmaktadır.

Irk, hem ideolojik plânda, hem de pratik planda ulusun yadsımasıdır (inkârıdır) İktidardaki ırkçılık, hem ulusal düşünceyi, hem de ulus gerçeğini yok etmek istiyor. Irkın temizlenmesi miti ardında, tarihsel ve toplumsal ulus gerçeğinin yıkımı yatar.

* * *

Bu açıklamaların önemi üzerinde durmak pek de gerekli değil. Bunlar, faşizme doğru her yönelmenin ulustan, ulusun çıkarlarından ve savunmasından bir uzaklaşma olduğunu belirtiyor bize. Ve Fransız Hitlercilerinin tutumunun fiilen doğruladığı da budur: onların sözde «tam ulusçuluğu» her gün tamamıyla gayri millî olan çehresini ortaya koyuyor.

Bu hitlercilerin arkasında, ayrıcalıklılar, toplumsal asalaklar var.

«Bunlar, diyor Thorez, faşizmi halk yığınlarının haklı istemlerine karşı baş vurulacak son çare olarak görüyorlar. Elbette ki Hitler ve Mussolini, kanlı kılıcına selâm durulacak jandarmalar gibi görünüyor onlara, çünkü onların, kendi ayrıcalıklarını ve çıkarlarını halk yığın-

larının istemlerine karşı güven içinde tutabileceklerine inanıyorlar.»

O zamandan beri gelip geçer olayların ışığında olağanüstü bir önem kazanan gelişmeler içinde, Maurice Thorez, toplumsal asalakların, evvelce Münih hükümetinden istemiş ve elde etmiş oldukları, ve şimdide Cumhuriyetçi İspanyaya karşı istedikleri ve elde ettikleri Fransa'nın çıkarlarına aykırı tutumu açığa vurdu.

Bugün, Münih politikasının çöküşü besbelli, herkesin kabul ettiği bir şeydir.

Bununla birlikte, hiç kimse, Münih'in ertesi günü münihlilerin verdikleri baş döndürücü inancaları henüz unutmamıştır: *barış kurtuldu!* Maurice Thorez'in raporu okunsun. Bütün Münih dalaveresinin nasıl bir belginlikle ortaya konduğu, komünist parlamento grubunun Münih diktasına karşı-oyunun nasıl bir görüş keskinliği ile açıklandığı, bütün bu siyasetin çöküşünün nasıl bir güvenle önceden görülüp bilindiği görülecektir. Her iyi niyetli insan bunun, gerçek ve gerçekten halk hizmetinde siyasal bir keskin görüşlülük olduğunu kabul ve teslim etmek zorundadır:

Ve Maurice Thorez'in bugünün ayrıcalıklılarının ulusa karşı /gayrı millî/ tutumunun dünün ayrıcalıklarının ulusa karşı tutumunu tarihsel devamı olduğu yolundaki tahlili de gene bu görüş keskinliğinin belirtisidir.

«1792 de soylular, feodaller, Burjuva Demokratik Devrimin gelip ayrıcalıklarını ellerinden aldığı kimseler göçmüyorlar mıydı? büyük dostumuz Romain Rolland'ın hatırlattığı gibi baldırıçıplaklarla, donsuzlarla, Valmy galibi Birinci Cumhuriyet ordularının şanlı erleri ile, savaşmak üzere gidip Prusya kralının, Avusturya İmparatorunun emrine girmiyorlar mıydı?»

Ulus, demiştir Renan, büyük bir dayanışmadır. Ayrıcalıklılar, dün yaptıkları gibi sınıf çıkarını ulusal çıkarın önüne geçirmekle bugün de başka bir dayanışma içindedirler. Kendi sermayeleri ve kendi ayrıcalıkları ile dayanışık olarak toplumsal ve tarihsel ulus gerçeğini ırkçıcalık adı altında yıkmak isteyecek kadar ileri gidiyorlar. Bizde, bunlar, yalnız genellikle ulusa aykırı olmakla kalmıyorlar, ayrıca, özel olarak Fransız ulusunun yok edilmesini hedef tutan bu ırkçılıktan pek hoşnutturlar.

* * *

Bu durumda, halkın, işçi sınıfının, ulusun ve ulusal çıkarların en kararlı olumlamasını temsil ettikleri olgusu özellikle çarpıcı bir biçimde kendini ortaya koyuyor, çünkü ulus her şeyden önce *halk*'dır Halkın ulusla özdeşleşmesi, işte Maurice Thorez'in geliştirdiği büyük düşünce budur.

Çeşitli toplumsal katların ulusal çıkarlar karşısındaki güncel tutumlarını incelemek bile bu düşüncenin gerçeğe ne kadar uygun olduğunu saptamaya yetecektir. Birbirini izleyen bütün olaylar İspanya, Münih, Mussoli'nin «hak iddiaları», Münih'in ertesi günleri- her gün daha iyi göstermektedir ki, Fransa'nın yazgısı söz konusu olduğunda en yüksek görüşler, en büyük görüş keskinliği halk içinde, işçi sınıfından çıkıyor. İşçi sınıfında gerileme ve yılgınlık ideolojilerinin yeri yoktur; orada, Kierkegaard'ın iki kelimesi «korku ve titreme»nin bundan böyle insan bilgeliğini ve yurttaş ahlâkını tanımladığını kimse düşünmez. Tersine halk yığınları içinde belli olan, kendini açığa vuran şey, Fransa'yı sürdürmek yolundaki sarsılmaz azim ve bunu gerçekten yapabilme yeteneğidir.

Düşünce alanında bile, Fransız usculuğunu dirilterek yeniden ele alanın işçi sınıfı olduğunu ve işçi sınıfının, yeniden, aydınlıklar felsefesinden canlı ve etkin değerler yarattğını saptamak gerçekten çarpıcı bir şey. Ve ırkçı laf ebelerinin ilkelerine her gün hakaretler yağdırdığı Devrimin yüz ellinci yılını en büyük coşku ile kutlayanlar gene halk kitleleridir.

«Büyük Fransız Devriminin, diyor Thorez, dünya ölçüsünde bir devrim olduğu, yüce gönüllü, yaman Fransız ulusunun öteki ulusları hayata çağırdığı, feodal düzenin ölüm çanlarını çaldığı ve çağdaş Avrupa'yı yarattığı bir gerçektir.

«Hitler ve Mussolini Devrim Fransasına sövebilirler, 1789 ruhuna atıp tutabilirler. Ya kendileri, Devrim olmasaydı, demokrasi olmasaydı ne olurlardı, feodal beylerin ayakları altında ezilen yoksul köylülerden başka?»

Bu doğru sözleri ayrıca yorumlamanın gereği yok. Peguy ile birlikte orada «halkımızın tarihsel onuru» gerçekten savunuldu, diyebiliriz. Bugün herkesin tanık olabileceği halkın ulusla özdeşmesi ulusun tarihine, ulusun oluşuna kaydedilmiştir. Ulusun doğuş ve gelişiminin en kesin olayları halk yığınlarının eylemine bağlıdırlar. Maurice Thorez bu evrimin başlıca aşamalarını hatırlatmıştır.

Halkın ulusla özdeşmesi, 18. yüzyılın sonunda «eşi görülmedik bir parıltı ile» kendini gösterdi.

«*Yaşasın Ulus!* Bu yıl yüz ellinci yıldönümünü kutlayacağımız Büyük Fransız Devriminin atılımı içinde Fransız köylülerinin ve zanaatçılarının yüreğinden fışkıran çığlık bu oldu. *Yaşasın Ulus!* 1792 «yurtseverlerinin», o günlerde halk savaşçılarını aşağılamak için onlara yakıştırılan terimle «yurtseverler»in haykırışı bu idi.

Fransız Ulusu! Bu ulus feodal düzenin saltçı krallığın yıkıntıları üzerinde, Tuilleries'nin ve Valmy'nin top sesleriyle, «Carmagnole», «Ça ira» ve «Marseillaise» türküleriyle kesin olarak kurulmuştur.»

Ama bu uzun bir tarihsel gelişmenin sonuca varmasıdır.

«Bastille'in alınmasıyla, bütün o kahramanca ara olaylarıyla, Goethe'nin Valmy savaşı akşamı yazdığı gibi «dünya tarihinin yeni bir çağını açan» halkımızın cömertçe kan akıttığı bütün bu savaşlarıyla *devrimci patlama;* üretici güçlerin gelişmesi ile kaçınılmaz ve zorunlu hale gelen *toplumsal değişmeler;* taşranın çürümüş çerçevesini kıran, yerel özelliklerin üzerine çıkabilen üçüncü kuvvetin /burjuvazinin Ç./ ilerici hareketinin ve kurtuluşunun *ulusal biçimi,* bütün bunlar, 1789 da burjuvazinin yönetimi altında, halkın eski düzene ait şeylere ve insanlara karşı yürüttüğü yüzyıllar süren uzun ve acılarla dolu mücadeleler sürecinin sonuna ermesi idi.»

Siyasal alandan toplumsal alana uzanmadıkça siyasal sorunlar içinde yönünü bulma olanağı yoktur. Maurice Thorez, halkın ulusla özdeşmesini bize göstererek *ulus düşüncesinin toplumsal içeriğini* açığa çıkardı. Böyle olunca, bugün konulduğu biçimiyle sorunun çeşitli yönleri iyice aydınlanıyor.

Halkı ezmek isteyen faşist ırkçılık şiddetle ulusa karşıdır, gayrı millîdir, çünkü şiddetle topluma karşıdır. Aynı zamanda halkın ve de işçi sınıfının doğrulanması demek olmayan ulusu doğrulaması yoktur, olamaz: halk demeden, işçi sınıfı demeden ulus diyemezsiniz. Halka karşı çıkmakla, işçi sınıfına karşı çıkmakla, ulusun sürekliliğini ve özgürlüğünü gerçekten güven altına alanlara ve ne olursa olsun güven altında alacak olanlara karşı çıkmış olursunuz. Ulusal duygunun içtenliğinin sonucu halk ile birleşme olmalıdır. Halktan ayrılmakla, halka karşı durmakla ulustan ayrılırsın, ona karşı koymuş olursun ve işçi sınıfı olmadan, ya da işçi sınıfına karşı, ulusal kalkınma olamaz, ancak işçi sınıfı ile birlikte olabilir. Ulus halk olduğu için, gerçekten ulusal olan bir politikanın koşulları, topluma karşı tedbirler kesinlikle olamaz. Topluma karşı bir politika ancak ulusun kendisine karşı yönelir, böyle bir politika ancak ulusu zayıflatır. Çelişki sosyal adalet ile ulusal savunma arasında değildir, çelişki ulusal savunma ile sosyal gericilik arasındadır. Halk düşmanlarının, ulusun düşmanları ile nasıl birlik oldukları görüldüğünde bu daha iyi farkedilir. Bugün, her zamandan daha çok demokrasinin savunulması ile ulusun savunmasını birbirine karşı koymak bizzat Fransanın çıkarları bakımından da kuşku uyandırıcıdır. Ayrıca, Hitlercilerin, Fransa'yı güçsüzleştirmek isteyenlerin aynı zamanda en büyük gayretkeşlikle demokrasiyi kötüleyenler olduğuna tanık oluyoruz.

Bazılarının ulusal duygu ile enternasyonalizm arasına yerleştirmeye pek özendikleri karşıtlığa gelince, bu karşıtlık gerçeklere daha da aykırıdır.

Maurice Thorez, Jaurès'in şu sözlerini aktarır.

«Enternasyonalizmin azı vatandan uzaklaştırır, enternasyonalizmin çoğu seni vatana vardırır.»

İspanya, bu bakımdan bir mikenk taşı oldu. Yurt ile insanlığı birleştirmemeyi marifet sayanlar, Cumhuriyetçi İspanya'nın geçici olarak devrilmesine neden olan mudahale-etmeme siyasetinin en hararetli taraftarları oldular. Bunlar, ulusta halkı, insanlıkta ise halkları göremiyorlar. Onların «ulusçuluğu» ya da «enternasyonalizmi», durum ve koşullara göre, halk düşmanlarına karşı direnme yeteneğinde olmamalarına ya da boyun eğme isteklerine verdikleri adlardır.

İşçi sınıfı için ulus ve insanlık birbirinden ayrılmazcasına birleşmiş şeylerdir. Emekçilerin bilincinde bu birlik, onlar kendileri ekonomik bakımdan ve toplumsal olarak ne iseler onun yansısıdır. İşçi sınıfı hiç kimseyi sömürmez; işçi sınıfının kaybedecek toplumsal ayrıcalıkları yoktur ki bu ayrıcalıklar kendisini ulusla, halkla, yani bizzat kendi kendisi ile çelişik hale getirsin. Onun yüreğinde, Bay de Kerilis'in deyişiyle, yurtseverden daha yüksek sesle konuşacak bir burjuva yoktur.

Bir «enternasyonalcilik» vardır ki ulusu yadsır: bu Koblenz göçmenlerinin enternasyonalciliğidir, halk düşmanlarının, tröstlerin, kendi sınıfsal ayrıcalıklarını ulusun çıkarlarının önüne geçirenlerin enternasyonalciliğidir. Bu onların ajanlarının: Franco'nun, Hitler'in ve her çeşitten hitlercinin enternasyonalciliğidir aynı zamanda.

Ama işçi sınıfının enternasyonalciliği, halk düşmanları karşısında halkların kardeşliğidir. Ulusun savunulmasını da içerir, çünkü insanlığın gerçek özgürlüğü ayrı ayrı her halkın özgürlüğü ile birbirine bağlıdır.

* * *

Maurice Thorez'in geliştirdiği ve durmadan zenginleştirdiği düşüncelerin önemli oldukları üzerinde lâfı uzatmanın pek de gereği yoktur. Bu düşünceler, bugün hepimiz için kavranılması kesin bir önem taşıyan sorunlara aydınlık getirmektedir. Bu düşünceler, gerçeklere, olgulara uymayan eski yapay şemaları, yalancı karşıtlıkları, ulus ve insanlık düşmanlarının sürdürdüğü ve kullandığı boş inanları yok ediyor. Eylemi aydınlatarak ulusu özgür kılıyor.

Şu halde bu düşünceler ülke içinde, derin, halk yığınları saflarının ötesinde yankılar yaratacaktır. Gerçekten de bu düşünceler sözde «millî»lerin karatmaya, şaşırtıp yolunu saptırmaya çalıştıkları ulusal bilinci aydınlatıyorlar.

Gerçekte, ulus teması üzerine her türlü bilgicilik akımının böylece maskesi düşürülmüştür: halktan nefret etmeyi öğreten bir ideolojinin ulusal bir ideoloji olamıyacağı gün gibi ortaya çıkıyor. «Sahte yurtsever» bilgilerin her türlü hokkabazlığı halk ile ulusun özdeşmesinin açık bir şekilde kabul edilmesine gelip çarpar.

MUSTAFAKEMALPAŞA İLÇESİNİN ORMANKADI KÖYÜ'NÜN YOKSUL KÖYLÜLERİ DİRENİYOR

Bilindiği gibi işbirlikçi faşist partilerin bir araya gelerek oluşturdukları «Milliyetçi Cephe» denilen gayrı milli iktidar Urfanın, Akçakale ve Viranşehir ilçelerinde uygulanması gereken kuşaçevrilmiş bir toprak reformuna bile tahammül edemeyip refa kaldırmıştı. Urfanın yoksul köylüleri gayrı millî cephe iktidarının aslında toprak ağalarının işbirlikçi patronların ve Amerikan emperyalizminin çıkarlarını temsil eden bir iktidar olduğunu bir kez daha ve yakından anlamişlardır.

İşçilerin fabrikalarda, yoksul köylülerin tarlalarda hergün karşılaştıkları AP ve ortaklarının bu halk düşmanı tutumunu, Mustafa Kemal Paşa ilçesinin Ormankadı köyünün yoksul köylüleri de bir kez daha yaşadılar.

Burada mesele, büyük toprak sahiplerinden toprak alıp topraksız köylüye dağıtmak değildir. 3000 dönüm üzerindeki hazine toprağı, toprağa ihtiyacı olan köylülere dağıtılacaktır. Toprağa ihtiyacı olanlar müracaat etmiştir. Müracaat edenler arasında gerçekten toprağa ihtiyacı olan yoksul köylülerin yanısara köyün önde gelen zenginlerinin çocukları da vardır.

Köyde, geleneksel yaşantı biçimi olarak genellikle erkek evlatlar evlendikten sonra da baba evinde otururlar. Özellikle zengin köylülerin evleri büyük ve çok odalı olduğundan bu bakımdan pek sıkıntı çekilmez. Erkek evlatlar çok olduğu zaman onlardan biri yada ikisi çoluğu ve çocuğuyla baba evine olabildiği kadar yakın bir yere yaptırılan yeni bir eve taşınsa bile, aynı baba toprağından, yani ayni zenginlikten yararlanırlar. Ancak anne ve baba öldükten sonra toprak ve diğer zenginlikler (hayvan gibi) çocuklar arasında bölüştürülür. Bu durumda da çocuklara, her zaman yeterinden fazla toprak düşmektedir.

Durum bu iken, yine de, büyük toprak sahipleri o küçücük toprak parçasına gözlerini dikmişlerdir ve çocuklarını toprak için müracaat ettirmişlerdir.

Fakat olağan sonuç, hiç de Ormankadı köyünün yoksul köylülerinin umduğu gibi değildir. Topraklar, gerçekten toprağa ihtiyacı olanlar arasında değil, zengin köylü çocukları arasında paylaştırılmıştır. Bunlar AP'li ve MSP'li zengin köylülerdir. Böylece, Ormankadı köyünün yoksul köylüleri, AP ve ortaklarının halk düşmanı ve gayri -milli iktidarından medet ummanın ne kadar boş olduğunu görmüşlerdir. «Hak verilmez, alınır» sözünün doğruluğunu bu olayla birkez daha anlamışlardır.

Bu olay, onların haklarını ancak mücadeleyle alabilecekleri yolunda bilinçlenmelerinde önemli bir etken olacaktır. Tüm Türkiye emekçileri gibi onlarda dostun düşmanın kim olduğunu ayırtedebilmektedirler artık. Bu bilinçlenmenin belirtisi, Ormankadı köyünün yoksul köylülerinin, köye gelen «toprak dağıtım komitesi»ni protesto ederek onları tükürük yağmuruna tutmaları ve geri göndermeleridir. Köylüler «toprak dağıtım komitesine» bu adaletsiz davranıştan vaz geçilmesini, vaz geçilmezse haklarını alıncaya kadar mücadele edeceklerini bildirmişlerdir.

ÖZÜR: 27. Sayfadaki yanlış cümlenin doğrusu: «Geçmişte de devrimci hareket içinde yeralmış M. Belli Kemalist ideoloji ile sosyalist ideoloji arasındaki ayrılığı çok iyi bilir.»

10 lira